

Master in de journalistiek

Berichtgeving over zelfdoding in de Vlaamse en Nederlandse pers

Masterproef aangeboden door
Jana BRUSTEN
tot het behalen van de graad van
Master in de journalistiek

Promotor: Rozane DE COCK

Academiejaar 2014 – 2015

Berichtgeving over zelfdoding in de Vlaamse en Nederlandse pers

Masterproef aangeboden door
Jana BRUSTEN
tot het behalen van de graad van
Master in de journalistiek

Promotor: Rozane DE COCK

Academiejaar 2014 – 2015

Woord vooraf

Deze masterproef vormt het einde van mijn opleiding tot Master in de journalistiek. Toch was deze inhoudsanalyse niet mogelijk zonder de steun en hulp van anderen. Uiteraard wil ik hierbij enkele mensen bedanken, in het bijzonder mijn promotor Rozane De Cock voor haar tijd, opmerkingen en constructieve commentaar. Ook de nodige bemoedigende woorden waren van belang voor het vertrouwen in een goede afloop. Haar oprechte interesse en nieuwsgierigheid voor het onderwerp waren een extra motivatie tijdens het onderzoeksproces.

Een groot dankwoord gaat naar mijn klasgenoten, vrienden en vriendinnen. Hun hulp en begrip vormden een ruggensteun tijdens het volledige onderzoeks- en schrijfproces. Week na week toonden zij belangstelling voor mijn masterproef en hadden zij een antwoord klaar op al mijn vragen en twijfels. Ook waren zij steeds bereid hoofdstukken na te lezen en van feedback te voorzien.

Tot slot wil ik graag mijn ouders bedanken voor de kans die zij me gaven om verder te studeren. Ook na mijn bacheloropleiding aan de hogeschool. De afgelopen jaren hebben zij enorm veel artikels, radio- en beeldreportages van kritiek voorzien. Ook tijdens mijn schakel- en masterjaar maakten zij hier tijd voor.

Brussel, 22 mei 2015.

Jana Brusten

Persartikel

"NEDERLANDSE KRANTEN VEROORZAKEN VAKER ZELFDODING"

BRUSSEL - Nederlandse kranten berichten sensationeler over zelfdoding dan Vlaamse. Hierdoor neemt de kans op imitatie toe bij suïcidale personen. Dat blijkt uit een masterproef van een student journalistiek aan de KU Leuven.

"Hierop reageerde hij door te roepen dat hij Russische roulette zou gaan spelen. Nog voor iemand kon reageren, jaagde de jongeman drie kogels door zijn hoofd" (HLN, 22/12/2014). Berichtgeving over zelfdoding is soms erg belust op sensatie. Zo wordt de methode in het vorige artikel uitgebreid beschreven. Bovendien spaart de journalist de lezer geen gruwelijke details.

Masterstudent journalistiek Jana Brusten (KU Leuven) onderzocht hoe Vlaamse en Nederlandse kranten berichten over zelfdoding en of ze de richtlijnen hierover naleven. Brusten analyseerde tweehonderd nieuwsberichten in vier Vlaamse en vier Nederlandse kranten. Voor Vlaanderen onderzocht de student De Morgen, De Standaard, Het Laatste Nieuws en Het Nieuwsblad. In Nederland bestudeerde ze NRC Handelsblad, De Volkskrant, De Telegraaf en Het Algemeen Dagblad.

De studente journalistiek concludeerde dat 18 procent van de artikels over zelfdoding uit Nederland mogelijk een copycatedeffect veroorzaakt. In Vlaanderen is dit slechts 11 procent. Zo kan een sensationeel nieuwsbericht drempelverlagend werken voor suïcidale personen. Zij kunnen inspiratie halen uit bepaalde artikels en zo het gedrag dat wordt afgebeeld imiteren.

Daarnaast stelde de studente vast dat Nederlandse kranten sensationeler over zelfdoding berichten dan Vlaamse. *"Zowel tekstinhoud, titel als foto's zijn vaker melodramatisch en choquerend in Nederlandse dagbladen. Vooral het verschil in sensationeel fotogebruik is enorm tussen beide regio's"*, verduidelijkt de studente. Bijgevoegde foto's verhogen de kans op imitatie. Toch is bij meer dan de helft van de Nederlandse suïcideartikels een foto terug te vinden. Hierop staan meestal slachtoffers afgebeeld.

Nederlandse nieuwsitems zijn vooral sensationeler omdat ze nergens doekjes omwinden. De afgeraden term *zelfmoord plegen* wordt meer dan het dubbel gebruikt in Nederland. *Moord* impliceert dat het slachtoffer een misdaad zou hebben begaan. Ook vermelden journalisten in Nederland vaker de locatie van zelfdoding. Enkel over de methode van het slachtoffer zijn journalisten minder terughoudend dan hun Vlaamse collega's.

Bovendien geven Nederlandse journalisten minder achtergrond bij de werkelijke oorzaak van de suïcide. Van alle zelfdodingen is 90 procent vermoedelijk het resultaat van psychische problemen. Toch wordt suïcide in Nederland vaker als een sterk vereenvoudigde oorzaak voorgesteld. Bijvoorbeeld een man stapt uit het leven na een stukgelopen relatie. Of een leerling springt voor de trein na aanhoudend pestgedrag.

Daarnaast kunnen we concluderen dat Vlaamse journalisten de voorkeur geven aan zelfdodingen die ook een maatschappelijke impact hebben. Zo wordt het vaakst over zelfdoding op het spoor bericht. Toch zijn treinongevallen niet de meest gebruikte methode om uit het leven te stappen. Ook verslaan Vlaamse kranten vaker zelfdoding op een publieke plaats, terwijl Nederlandse

kranten de focus leggen op zelfdoding in de privésfeer.

Tot slot vermeldt bijna drie kwart van de Vlaamse artikels een preventiemogelijkheid of hulplijn. Vooral de *Zelfmoordlijn* komt vaak aan bod in zowel populaire als kwaliteitskranten. In Nederland zijn reddingsboeien eerder de uitzondering. Een mogelijke verklaring is dat hulpinstanties zoals de *Werkgroep Verder* in Vlaanderen al jaren ondersteund worden door de overheid. Haar Nederlandse tegenhanger daarentegen, de *Ivonne van de Ven Stichting*, werkt pas enkele jaren samen met de regering.

In Nederland stappen jaarlijks 11 per 100.000 inwoners uit het leven. Voor Vlaanderen is de situatie nog schrijnender. Elk jaar kiezen 18 per 100.000 Vlamingen voor een wanhoopsdaad. De studente journalistiek hoopt dat haar masterproef een wake-up-call kan zijn voor alle journalisten in de Lage Landen. Ook benadrukt ze het belang van een correcte en verantwoorde berichtgeving over zelfdoding. "*Het blijft uitermate belangrijk dat mediarichtlijnen in Vlaanderen en Nederland gerespecteerd worden. Alleen zo kan je als journalist levens redden.*"

Inhoudsopgave

Woord vooraf	5
Persartikel	6
Tabellenlijst	12
1 Inleiding	13
2 Literatuurstudie	15
2.1 Begripsomschrijving.....	15
2.2 Epidemiologie.....	18
2.2.1 <i>Vlaanderen en Nederland .....</i>	<i>18</i>
2.2.2 <i>Suïcidemethode.....</i>	<i>19</i>
2.2.3 <i>Risicogroepen .....</i>	<i>20</i>
2.3 Effecten.....	23
2.3.1 <i>Het Papageno-effect .....</i>	<i>23</i>
2.3.2 <i>Het Werther-effect.....</i>	<i>24</i>
2.4 De sociaal-cognitieve leertheorie van Bandura.....	27
2.5 Internationale mediarijclijnen	29
2.5.1 <i>Mediarijclijnen binnen Europa .....</i>	<i>30</i>
2.5.2 <i>Mediarijclijnen buiten Europa .....</i>	<i>31</i>
2.5.3 <i>Visie van de journalist.....</i>	<i>34</i>
2.5.4 <i>Respect voor privéleven en menselijke waardigheid.....</i>	<i>35</i>
2.6 Initiatieven in Vlaanderen en Nederland	38
2.6.1 <i>Vlaanderen.....</i>	<i>38</i>
2.6.2 <i>Nederland.....</i>	<i>43</i>
3 Methodologisch kader.....	47
3.1 Onderzoeksvragen	47
3.2 Steekproef en dataverzameling.....	48
3.2.1 <i>Selectie van de periode .....</i>	<i>48</i>
3.2.2 <i>Selectie van de kranten .....</i>	<i>48</i>
3.2.3 <i>Selectie van de artikels.....</i>	<i>49</i>

3.3	Analyse-instrument	51
3.3.1	<i>Codeboek Konrad Michel</i>	51
3.3.2	<i>Krippendorff's alpha</i>	52
3.3.3	<i>Variabelen</i>	53
3.3.4	<i>Imitatie Risico Score</i>	54
3.3.5	<i>Statistische analyse in SPSS</i>	54
4	Resultaten	57
4.1	Lengte en oppervlakte	57
4.2	Voorpagina.....	59
4.3	Methode	59
4.4	Foto	63
4.5	Titel.....	63
4.6	Gehanteerde terminologie	68
4.7	Algemene kenmerken slachtoffer	72
4.8	Heroïsering en romantisering.....	77
4.9	Dynamiek.....	77
4.10	Naamsvermelding slachtoffer.....	77
4.11	Methode.....	83
4.12	Locatie zelfdoding.....	83
4.13	Oorzaak zelfdoding.....	84
4.14	Sensatie tekst	85
4.15	Sensatie beeld	87
4.16	Sensatie titel	88
4.17	Vermelding psychische problemen.....	89
4.18	Preventie.....	89
4.19	Imitatie Risico Score	94
5	Discussie	99
5.1	Bespreking resultaten.....	99
5.1.1	<i>Algemene en vormelijke kenmerken</i>	99
5.1.2	<i>Gehanteerde terminologie</i>	101
5.1.3	<i>Algemene kenmerken slachtoffer</i>	102
5.1.4	<i>Kenmerken suïcide</i>	103

5.1.5	<i>Sensatie</i>	104
5.1.6	<i>Vermelding psychische problemen</i>	105
5.1.7	<i>Preventie</i>	105
5.1.8	<i>Imitatie Risico Score</i>	106
5.2	Beperkingen en aanbevelingen.....	107
6	Conclusie	109
	Literatuurlijst	111
	Bijlage 1: Codeboek.....	117
	Bijlage 2: Overzicht gecodeerde artikels per krant	128
	Bijlage 3: Brochure <i>Als journalist kan je levens redden</i>	153

Tabellenlijst

Tabel 1: Locatie zelfdoding in Vlaamse en Nederlandse berichtgeving.....	61
Tabel 2: Titelgrootte in de kranten.....	65
Tabel 3: Benaming voor de daad in de kranten.....	69
Tabel 4: Bekendheid slachtoffer in de Vlaamse populaire en kwalitatieve pers.....	73
Tabel 5: Bekendheid slachtoffer in de Nederlandse populaire en kwalitatieve pers.....	75
Tabel 6: Naamsvermelding in de kranten.....	79
Tabel 7: Vermelding preventieprogramma of hulplijn in de kranten.....	91
Tabel 8: Totale IRS in Vlaanderen en Nederland.....	96
Tabel 9: Totale IRS in Nederland.....	96
Tabel 10: Totale IRS in Vlaanderen.....	97

1 Inleiding

Na de gebeurtenissen van eergisteren is kritiek eens zo nodig: de reacties op het overlijden van Steve Stevaert overstegen de menselijke verbeelding, maar zo ook de deontologisch incorrecte berichtgeving. Je kan jezelf de vraag stellen: hoe geloofwaardig is de zogenaamde vierde macht die het hele maatschappelijke gebeuren bekritiseert, als zij zelf zondigt tegen de ethiek? (...) Bij gevoelige materie moet de berichtgeving afgewogen worden tegenover het maatschappelijk belang. Worden we er wel wijzer van als we zien hoe een lijk uit het kanaal wordt gevist? (Michielsens, 2015, para 6)

In een open brief hekelen studenten journalistiek de *deontologisch incorrecte berichtgeving* na het overlijden van sp.a-coryfee Steve Stevaert. De brief wordt ondertekend door maar liefst 80 studenten. Redacties voerden begin april een delicate evenwichtsoefening uit. Over zelfdoding wordt best terughoudend bericht, maar wanneer een publiek persoon uit het leven stapt, is de kans op copycats nog groter.

Na Stevaerts dood nam het aantal zelfdodingen aan het Albertkanaal toe. De Morgen koos ervoor om hierover wel te berichten. TV Limburg bracht het nieuws bewust niet. Zo hoopte de regionale omroep een imitatie-effect bij kwetsbare personen te vermijden.

In deze masterproef beschrijf en vergelijk ik in welke mate Vlaamse en Nederlandse kranten berichten over zelfdoding en of ze de richtlijnen ook naleven. Na dit onderzoek hoop ik enerzijds journalisten kennis en inzicht te bieden in de verslaggeving rond zelfdoding. Anderzijds hoop ik dat mijn masterproef maatschappelijk relevant kan zijn als wake-up-call voor journalisten en eindredacteuren. Wanneer resultaten aantonen dat redacties zich te weinig bewust zijn van het belang van een voorzichtige en correcte berichtgeving, is het aan organisaties en overheden om in te grijpen.

Ook is mijn studie wetenschappelijk relevant, omdat ze nieuwe inzichten kan geven over het belang van een genuanceerde en correcte berichtgeving door journalisten. Uit mijn literatuurstudie blijkt dat vrijwel elke auteur het belang hiervan erkent, maar toch bestaan er amper onderzoeken die focussen op de situatie in Vlaanderen en Nederland. Nochtans zijn de

zelfdodingscijfers in deze regio's het meest problematisch. Mijn studie kan de specifieke problemen in de berichtgeving blootleggen, opdat organisaties en overheden hun richtlijnen zo goed mogelijk kunnen afstemmen op de Lage Landen. Dit onderzoek werd gevoerd aan de hand van onderstaande onderzoeksvragen.

- Verschillen de algemene en vormelijke kenmerken van Vlaamse en Nederlandse artikels?
- Verschilt de gehanteerde terminologie voor suïcidepogingen en -feiten in Vlaamse en Nederlandse artikels?
- Is er een verschil in de vermelding van kenmerken van het slachtoffer in de berichtgeving tussen Vlaanderen en Nederland?
- Is er een verschil in de vermelding van kenmerken van de zelfdoding in de berichtgeving tussen Vlaanderen en Nederland?
- Verschilt het sensationele karakter van de berichtgeving in Vlaanderen en Nederland?
- Is er een verschil in de vermelding van psychische problemen als oorzaak van de zelfdoding in Vlaamse en Nederlandse artikels?
- Is er een verschil in de vermelding van preventiemogelijkheden en therapie in Vlaamse en Nederlandse artikels?
- Verschilt het risico op imitatiegedrag van zelfdoding in de berichtgeving in Vlaanderen en Nederland?

Het volgende hoofdstuk van mijn masterproef vormt de literatuurstudie waarbij ik een beeld schets van de mediarijhtlijnen binnen en buiten Europa. Ook focus ik specifiek op de situatie in Vlaanderen en Nederland. In het derde hoofdstuk verduidelijk ik de methodologische aanpak van deze kwantitatieve inhoudsanalyse. Vervolgens worden de resultaten vermeld in het vierde hoofdstuk. In het vijfde hoofdstuk *Discussie* bespreek ik deze resultaten. Tot slot komen de conclusies aan bod in het laatste en zesde hoofdstuk van mijn masterproef.

2 Literatuurstudie

2.1 Begripsomschrijving

De problematiek van suïcide is doorheen de geschiedenis frequent beschreven door dichters, schrijvers en filosofen, vaak omwille van het dramatische karakter, de gecompliceerde achtergrond, de tastbare effecten op het individu en zijn omgeving en het - op het eerste gezicht - onnatuurlijke karakter van de daad. (Portzky & van Heeringen, 2001, p. 11)

Een bewuste beëindiging van het eigen leven kan op verschillende manieren benoemd worden. Volgens Swinnen (2006) is in Vlaanderen de term *zelfmoord* gebruikelijk, terwijl Nederlanders het vaak hebben over *suïcide*. Wetenschappers, hulpverleners en nabestaanden zijn het er niet over eens welke terminologie gebruikt moet worden.

Ook journalisten zijn onzeker over de begripsomschrijving voor het opzettelijk beëindigen van het eigen leven. Toch raden mediarijlijnen uit het Nederlandstalige taalgebied telkens het begrip *zelfdoding* aan. In de brochure *Zelfdoding en de pers. Aanbevelingen voor journalisten* beveelt de Werkgroep Verder aan de term zelfmoord te vermijden. Het begrip is negatief beladen en stigmatiserend, want het suggereert dat de persoon die de suïcide beging iets misdadigs heeft gedaan. Net als de Werkgroep Verder geven ook nabestaanden de voorkeur aan de benaming zelfdoding.

Hulpverleners en wetenschappers daarentegen verkiezen het meer neutrale *suïcide*. Dit woord heeft zowel in het Nederlands, Frans als Engels dezelfde betekenis, waardoor de term een internationaal karakter heeft (Vangeel, 2009). Daarnaast zijn suïcidaliteit, suïcidegedachten, suïcidale intentie en suïcidale ideatie noemenswaardige afgeleiden.

Suïcidaliteit is een verzamelterm die het volledige proces omvat: van suïcidegedachten tot plannen, naar voorbereidingen en suïcidaal gedrag. Het is meestal een lang proces, gekenmerkt door impulsiviteit (Vandenberghe, lezing 7 mei 2014). Hiertoe rekenen we alle zelfdestructieve gedragingen met al dan niet een dodelijke afloop, zoals suïcide en suïcidepogingen. Onder suïcidaliteit verstaan we alle cognitieve en gedragsmatige

karakterkenmerken die worden aangeduid als suïcidale ideatie of suïcidaal gedrag (van Heeringen, 2001, geciteerd in Portzky & van Heeringen, 2001, p. 12-13).

Een suïcidedachte is het actief denken aan of overwegen van suïcide of suïcidepoging als gedrag om ervaren problemen te verminderen of op te lossen (Werkgroep Verder, 2014). Toch gaat niet iedereen met suïcidedachten ook daadwerkelijk over tot een effectieve daad van zelfdoding. Het onderscheid tussen de verschillende termen en afgeleiden is niet altijd eenvoudig. Het is bijvoorbeeld mogelijk dat een suïcidaal proces begint met suïcidale ideatie en niet verder evolueert dan een suïcidepoging, zonder ooit tot suïcidaal gedrag te leiden (van Heeringen, 2001, geciteerd in Portzky & van Heeringen, 2001, p. 16).

Bij een suïcidale intentie heeft iemand werkelijk de bedoeling om te sterven. Deze intentie is niet altijd aanwezig bij een suïcidepoging (Portzky & van Heeringen, 2001; Vandenberghe, lezing 7 mei 2014).

Tot slot bespreken we suïcidale ideatie. Van Heeringen omschrijft dit als volgt:

Onder suïcidale ideatie verstaat men het voorkomen van actieve gedachten over zelfdestructief gedrag, waarbij al dan niet de dood wordt beoogd. Deze gedachten kunnen variëren van vage gedachten omtrent de mogelijkheid een einde te maken aan zijn leven ergens in de toekomst tot concrete plannen om suïcide te plegen. (van Heeringen, 2001, geciteerd in Portzky en van Heeringen, 2001, p. 12)

Deze masterproef baseert zich op de vier voorwaarden voor zelfdoding van Maris (2002). Ten eerste kent de handeling een dodelijke afloop. Ook is het sterfgeval het resultaat van een handeling van het overleden individu zelf. Ten derde is de dood intentioneel, want zoals eerder aangehaald stelt Vandenberghe (2014) dat een suïcidale intentie niet altijd aanwezig is bij een suïcidepoging. Tot slot maakt het individu gebruik van een actief of passief middel. Het overlijden is dus het gevolg van het al dan niet verzuim van een daad dat resulteert in de dood (Maris, 2002, p. 319).

Deze voorwaarden van Maris zijn ook terug te vinden in de definitie van Portzky en van Heeringen.

Een gedrag met een dodelijke afloop, dat het gevolg is van (een) door de betrokken persoon zelf geïnitieerde en uitgevoerde handeling(en). Deze handeling(en) werd(en) ondernomen in de wetenschap of verwachting van de afloop. De betrokken persoon bedoelde met deze handeling(en) via haar (hun) dodelijk gevolg bepaalde door hem of haar gewenste veranderingen te bewerkstelligen. (Portzky & van Heeringen, 2001, p. 12)

Een definitie van suïcide bevat dus drie criteria: de dood als uitkomst, de intentie om te sterven en het overlijden is zelf geïnitieerd. Dit betekent dat het individu zelf verantwoordelijk is voor zijn of haar overlijden. Voor wetenschappers, hulpverleners en nabestaanden is de intentie om te sterven het meest problematische criterium van deze definitie, omdat die intentie niet altijd duidelijk te achterhalen is (Andriessen, 2005, p. 25-26).

De meest gebruikte termen om het resultaat van deze definities te benoemen zijn *zelfmoord*, *zelfdoding* en *suïcide*. In de belevingswereld wordt vaak het woord *zelfmoord* vermeld, maar toch worden deze drie begrippen als synoniemen gezien. Voor de invoering van de eerste mediarichtlijnen over zelfdoding in 2004 stijgt het gebruik van de term *zelfmoord* in Vlaamse krantenartikels. Uit onderzoek van de Werkgroep Verder (2009) blijkt dat de toepassing van de term vanaf 2006 blijft dalen. De begripsomschrijving *zelfdoding* maakt de omgekeerde beweging. Tussen 2003 en 2006 kent de term een stijging, met een tijdelijke daling in 2007. Een jaar later verschijnen er meer artikels waarin zelfdoding vernoemd werd. De stijging vormt voor de Werkgroep Verder een mogelijke aanwijzing dat haar aanbeveling om de benaming zelfdoding te hanteren gevolgd wordt (Werkgroep Verder, 2009, p. 35).

Volgens de suïcidale piramide van Portzky en van Heeringen (2001) heeft bijna iedereen in zijn leven wel eens gewenst dat hij of zij er niet meer was of zich afgevraagd hoe de omgeving zou reageren als hij of zij er niet meer was (p. 16). Deze figuur wordt gebruikt om de resultaten van longitudinale epidemiologische onderzoeken van de algemene bevolking en van specifieke bevolkingsgroepen van suïcidepogers te organiseren. De verschillende lagen van de piramide beschrijven het voorkomen van suïcidale ideatie, van pogingen tot zelfdoding en van de effectieve zelfdoding.

Uit de piramide blijkt dus dat suïcidale ideatie heel vaak voor komt, in het bijzonder bij adolescenten. Het kan dan volgens Portzky en van Heeringen omschreven worden als een mogelijke reactie op bepaalde negatieve gebeurtenissen.

2.2 Epidemiologie

Over de problematiek rond zelfdoding bestaan heel wat fabels. Zo denken velen onterecht dat zelfdoding een plotse gebeurtenis is, zonder waarschuwingssignalen (Rozane De Cock, 2 oktober 2014). Ook doet het grote publiek zelfdoding vaak af als een gevolg van liefdesperikelen of financiële problemen. Nochtans zijn negentig procent van de suïcides vermoedelijk het resultaat van psychische problemen of aandoeningen (Vandenbergh, 2014). Epidemiologie bestudeert het voorkomen en de verspreiding van aandoeningen om zo te achterhalen wie in het bijzonder getroffen wordt door ziektes. Ook gaat de studie na welke factoren hier een bepalende rol spelen. Voor wetenschappers en hulpverleners is de kennis van epidemiologie via statistische analyses van groot belang voor de ontwikkeling van preventiecampagnes en behandelingen (Swinnen, 2006, p. 7). Volgens Portzky en van Heeringen (2001, p. 11) is er de laatste decennia veel onderzoek verricht naar de mogelijke risicofactoren en oorzaken van suïcides, maar ook naar bestaande of uit te werken preventiecampagnes en behandelingsstrategieën.

Uit recente cijfers van de Wereldgezondheidsorganisatie blijkt dat jaarlijks meer dan 800.000 mensen uit het leven stappen (World Health Organisation, 2014). De Wereldgezondheidsorganisatie schat dat dit cijfer tegen 2020 zal toenemen tot 1,53 miljoen per jaar. Elk jaar sterven in de Europese Unie 18 mannen en 6 vrouwen per 100.000 inwoners aan suïcide (Swinnen, 2006, p. 7).

2.2.1 Vlaanderen en Nederland

Voor Vlaanderen dateren de meest recente cijfers over zelfdoding uit 2012. In Vlaanderen overleden dat jaar 1114 mensen aan zelfdoding. Dit zijn 38 personen minder dan in het voorgaande jaar, meldt Het Nieuwsblad (2014). Toch zijn er in de periode 2000-2012 geen statistisch significante trends in de gestandaardiseerde suïdecijfers (Zorg en Gezondheid, 2014a). Voor Vlaams minister voor Welzijn en Volksgezondheid Jo Vandeurzen zijn de dalende cijfers een aangename verrassing. *"De daling van de suïdecijfers is eerder onverwacht, gezien de globale economische situatie waarin ook Vlaanderen zich de laatste*

jaren bevindt" (Het Nieuwsblad, 2014). Terwijl het aantal zelfdodingen in Griekenland (4 per 100.000 inwoners) en Spanje (6 per 100.000) stijgt, kent Vlaanderen dus een lichte daling (18 per 100.000). Het Vlaams suïdecijfer ligt nog steeds anderhalve keer hoger dan het Europese gemiddelde. In Europa kent enkel Finland meer zelfdodingen (Zorg en Gezondheid, 2013a).

Opvallend is dat er een groot verschil bestaat tussen de zelfdodingscijfers in Vlaanderen en Wallonië (Geestelijk Gezond Vlaanderen, 2014). Zoals eerder vermeld kent Vlaanderen een zelfdodingscijfer van 18 per 100.000 inwoners. Ten zuiden van de taalgrens stijgt dit aantal tot 24 slachtoffers per 100.000 inwoners.

Jaarlijks overlijden 1500 Nederlanders aan zelfdoding en vinden er 94.000 suïcidepogingen plaats (Ivonne van de Ven Stichting, 2014). In Nederland zijn ook al de cijfers over zelfdoding in 2013 bekend. Uit cijfermateriaal van het Centraal Bureau voor de Statistiek blijkt dat in 2013 1854 Nederlanders (11 per 100.000 inwoners) aan zelfdoding overleden (NOS, 2014). Dit zijn 101 slachtoffers meer dan in 2012. Nederland heeft zo haar hoogste suïdecijfer ooit bereikt. Het aantal zelfdodingen stijgt al voor het zesde jaar op rij. Opvallend is dat meer dan zeventig procent van de Nederlandse zelfdodingen mannen zijn. Mannen lijken kwetsbaarder omdat zij hun identiteit vaker linken aan prestatiegedrag en -druk. Bovendien zoeken mannen, in tegenstelling tot vrouwen, minder snel professionele hulp bij emotionele problemen (Kerkhof, Arensman, Neeleman & de Wilde, 2003). Toch blijft het zelfmoordcijfer in Nederland relatief laag in vergelijking met andere Europese landen en Vlaanderen.

De afgelopen jaren is het aantal etnische groepen in Nederland sterk gestegen. Zorgwekkend is dat sommige groepen, zoals jonge Turkse en Surinaamse vrouwen, een hoger aantal suïcidepogingen vertonen dan gemiddeld. Toch leidt dit niet per se tot een hoger zelfdodingscijfer (Garssen & Hoogenboezem, 2007, p. 83). Bij mensen van vreemde origine van middelbare leeftijd daarentegen zijn er wel opvallend hogere suïdecijfers.

2.2.2 Suïcidemethode

Zowel voor Vlaamse mannen als voor vrouwen zijn verhangings- en verstikkings- de meest gebruikte manieren om uit het leven te stappen (Portzky & van Heeringen, 2001, p. 20). Bij mannen staan vuurwapens op de tweede plaats, terwijl vrouwen ook vaak gebruik maken van

verdrinking. Vergiftiging, voornamelijk door een overdosis aan medicijnen, bekleedt voor zowel mannen als vrouwen de derde plaats.

Het meest significante verschil met Nederland is de toename van zelfdoding door de inname van medicijnen en andere stoffen en van een sprong van grote hoogte als doodsoorzaak (van Heeringen & Vanden Bussche, 2000, geciteerd in Portzky & van Heeringen, 2001, p. 20). Het gebruik van een overdosis komt dubbel zo veel voor bij Nederlandse vrouwen als mannen.

In tegenstelling tot Vlaanderen komt het gebruik van een vuurwapen bij zelfdoding slechts in drie procent van de gevallen voor (Kerkhof, Arensman, Neeleman & de Wilde, 2003). De keuze van de suïcidemethode hangt dan ook sterk samen met de beschikbaarheid van de verschillende middelen. Nochtans zijn vuurwapens in Vlaanderen niet makkelijker beschikbaar dan in Nederland.

Niet alleen het geslacht, maar ook de leeftijd van het slachtoffer beïnvloedt de methodekeuze voor zelfdoding. Bejaarden kiezen er bijvoorbeeld voor om op een langzame manier te sterven. Zij gaan dan minder of helemaal niet eten of leven hun doktersvoorschriften niet na (Portzky & van Heeringen, 2001, p. 20).

2.2.3 Risicogroepen

Kerkhof, Arensman, Neeleman en de Wilde benadrukken dat iedereen die uit het leven stapt unieke redenen heeft om dit te doen (2003, p. 4). Toch kunnen we enkele algemene stellingen voorop plaatsen. Ten eerste voelen slachtoffers van zelfdoding zich bedreigd in hun bestaan. Zij zien de toekomst uiterst somber in en kennen ook geen mogelijkheid om hun levenssituatie te verbeteren. Zelfdoding zorgt voor meer bescherming tegen verder onheil. Kerkhof, Arensman, Neeleman en de Wilde (2003) halen in onderstaande paragraaf de meest voorkomende suïcidemotieven aan.

- Niet langer geestelijke pijn willen ervaren;
- Niet langer willen lijden onder een depressie, hallucinaties of andere consequenties van een psychiatrische aandoening;
- Niet langer willen beseffen dat men eenzaam is;
- Niet verder willen leven zonder een overleden dierbare;
- De wens niet nog een keer opgenomen moeten worden in een psychiatrisch ziekenhuis of niet opnieuw een gevangenisstraf moeten uitzitten;
- Niet langer verslaafd willen zijn;

- Het verlangen niet langer te lijden aan een lichamelijke ziekte of aandoening of de wens anderen niet langer tot last te zijn. (Kerkhof, Arensman, Neeleman & de Wilde, 2003, p. 4)

Naast bovenstaande suïcidemotieven kunnen we een aantal duidelijke risicogroepen onderscheiden. Leeftijd is een belangrijke factor om uit het leven te stappen. Zowel in Vlaanderen als in Nederland stijgt het cijfer in de twee grootste leeftijdscategorieën met zelfdodingen. In Vlaanderen steeg in 2012 het aantal suïcides bij jonge mannen tussen 16 en 29 jaar en bij de groep van middelbare leeftijd tussen 45 en 59 jaar. In deze laatste categorie zien onderzoekers al jaren een stijging. Onder Vlaamse jongeren is zelfdoding, na verkeersongevallen, de belangrijkste doodsoorzaak (Vandenbergh, 2014). Deze tendens wordt ook bevestigd door cijfers van de Wereldgezondheidsorganisatie. Onder 15-29-jarigen is suïcide de op één na grootste doodsoorzaak (Portzky & van Heeringen, 2001; World Health Organisation, 2014). Ook is het risico op zelfdoding na blootstelling aan een andere zelfdoding bij 15 tot 19-jarigen twee tot vier keer groter dan bij andere leeftijden (Gould, Jamieson & Romer, 2003).

In Nederland zijn jongeren en mensen van middelbare leeftijd eveneens het vaakst slachtoffer van zelfdoding. Ruim de helft van de Nederlanders die uit het leven stappen, is tussen de 40 en 65 jaar. Onder jongeren tussen 10 en 20 is het aantal zelfdodingen lichtjes gestegen, van 2 naar 3 per 100.000 inwoners.

In de westerse wereld wordt een duidelijke link gelegd tussen zelfdoding en psychische problemen als depressie en alcoholmisbruik. Vaak vereenvoudigen media de oorzaken van suïcide, waardoor de daad wordt toegeschreven aan financiële problemen, stukgelopen relaties of slechte schoolresultaten. De meest voorkomende oorzaak, een psychische aandoening, wordt vaak over het hoofd gezien (Hawton & Williams, 2002). Toch gebeuren veel zelfdodingen eveneens als gevolg van een instorting na financiële problemen, scheidingen of chronische ziektes (World Health Organisation, 2014). Ook conflicten, rampen, geweld, misbruik, sterfgevallen en een gevoel van isolatie worden sterk geassocieerd met suïcidaal gedrag. Het aantal zelfdodingen is het hoogst bij kwetsbare groepen die zich gediscrimineerd voelen. Tot deze groep behoren onder andere vluchtelingen, migranten, gevangenen, transgenders en mensen met een andere geaardheid.

Azië is het continent met het grootste aantal zelfdodingen ter wereld. Dit komt in de eerste plaats door de grote bevolkingsaantallen van landen als China, Japan en India. Zo vindt zestig procent van alle zelfdodingen in Azië plaats (Beautrais, 2006). Toch is er een zware onderraportering van het aantal suïcides en suïcidepogingen. Wettelijke, religieuze en sociale beperkingen bemoeilijken de verzameling van data voor onderzoekers. Wanneer een autopsie bij wet of volgens het geloof verboden is, wordt het bijzonder moeilijk om de doodsoorzaak van een slachtoffer te achterhalen. Bovendien wordt zelfdoding zwaar veroordeeld door de islam. Aziaten ervaren zelfdoding als een persoonlijk falen en een schande voor de familie. Daarnaast worden zelfdodingscijfers verwaarloosd door overheden, want zij beschouwen hoge suïdecijfers als een nationale blamage (Beautrais, 2006, p. 55).

Net zoals in de westerse wereld zijn psychische problemen een belangrijke oorzaak voor zelfdoding in Azië. Ook is er een sterk verband met de economische recessies in landen als Japan. Dat blijkt uit verschillende afscheidsbrieven waarin slachtoffers financiële problemen aanhalen als oorzaak. De grote druk op werknemers en studenten doet het aantal zelfdodingen toenemen (Beautrais, 2006, p. 56).

Vanuit historisch perspectief wordt aangenomen dat Afrika weinig zelfdodingen kent (Vaughan, 2012, p. 234). Toch kunnen onderzoekers dit standpunt niet bewijzen bij gebrek aan suïdecijfers. Deze veronderstelling is volgens Vaughan (2012) eigen aan het koloniale vooroordeel dat Afrikanen altijd opgewekt en zorgeloos zijn. Hun problemen worden veroorzaakt door kwaadaardige acties van derden en zelden door eigen toedoen.

Zowel in Afrika als in Azië wordt zelfdoding publiekelijk afgekeurd op basis van morele en religieuze bezwaren. Zo bestempelde de aartsbisschop van Oeganda suïcide als een 'barbaarse' manier om aan problemen te ontsnappen (Vaughan, 2012, p. 238). In het land worden suïcide en -pogingen bovendien bestraft als criminele feiten. Ook dit leidt tot een sterke onderraportering van het aantal zelfdodingen.

Depressies en andere psychische problemen worden in Afrika nog niet erkend als belangrijke oorzaken van zelfdoding. De modernisering van de maatschappij daarentegen zorgt wel voor een grote toename van de suïdecijfers.

Via epidemiologische gegevens kunnen we vier grote risicogroepen voor zelfdoding onderscheiden: jongeren, vrouwen, mensen die al een suïcidepoging ondernomen hebben en ten slotte gescheiden personen. De Wereldgezondheidsorganisatie stelt dat een suïcidepoging achter de rug hebben de grootste risicofactor is voor zelfdoding.

Uit onderzoek van Johansson en Sundquist (1997) blijkt dat ook werkloosheid een belangrijke risicofactor is (Johansson & Sundquist, 1997, p. 41). Bij statistieken over zelfdoding moeten wetenschappers telkens in het achterhoofd houden dat niet alle aantallen hierin opgenomen zijn. Vooral bij jongeren en bij het gebruik van minder gewelddadige middelen is er een onderrapportering van het aantal suïcides. Zo kunnen zelfdodingen in het verkeer foutief als een verkeersongeval geïnterpreteerd worden (Swinnen, 2006, p. 8). Statistische data kunnen een beeld geven van de ernst van de situatie, maar vanwege de onderrapportering kunnen er onmogelijk sluitende verklaringen gevonden worden.

2.3 Effecten

Media spelen een cruciale rol in het vermijden van copycatgedrag na zelfdoding (Michel, Frey, Wyss & Valach, 2000). Enerzijds kan een voorzichtige en correcte berichtgeving een preventief effect hebben. Dit noemen we het Papageno-effect. Anderzijds kan verslaggeving leiden tot imitatie van suïcidaal gedrag bij kwetsbare personen: het Werther-effect.

2.3.1 Het Papageno-effect

Berichtgeving over zelfdoding kan een preventief effect hebben: het Papageno-effect. Kort samengevat is dit een zorgvuldige en genuanceerde berichtgeving, waarin bij voorkeur wordt aangegeven hoe mensen succesvol hun suïcidale crisis zijn te boven gekomen. Volgens Niederkrotenthaler et al. (2010, p. 241) kunnen deze verhalen het aantal suïcides verlagen, in tegenstelling tot de huidige tendens om zelfdodingen sensationeel te beschrijven.

The reporting strategy underlying these media items seems to deviate from the general tendency to present potentially protective suicide-related information together with potentially harmful item characteristics. Evidence to date suggests the preventive potential of quantitative reductions in sensationalist reporting. To this, the present findings add that the actual reporting of suicidal ideation itself may contribute to preventing suicide. (Niederkrotenthaler, Voracek, Herberth, Till, Strauss, Etzersdorfer, ... Sonneck, 2010, p. 241)

2.3.2 Het Werther-effect

Tegenover het Papageno-effect kunnen we het Werther-effect plaatsen. Zoals eerder vermeld verwijst het Werther-effect naar de imitatie van suïcidaal gedrag door kwetsbare personen. Deze term is afkomstig van de briefroman *Die Leiden des jungen Werthers* van Johann Wolfgang von Goethe uit 1774. In het verhaal stapt het hoofdpersonage uit het leven na een mislukte liefdesrelatie. Het boek leidde tot een golf van zelfdodingen in heel Europa (Jamieson, Hall, & Romer, 2003; Stack, 2003). Zo kleedden jongemannen zich in geel en blauw in navolging van het titelpersonage Werther. Ook worden slachtoffers van zelfdoding gevonden met een exemplaar van het boek in hun zak of hand. Uiteindelijk wordt de roman in verschillende Europese regio's als Italië, Leipzig en Kopenhagen verboden. Goethe was zich bewust van de impact van het boek op jonge geliefden en deed afstand van het verhaal.

Philips (1974) gebruikte als eerste het Werther-effect voor een situatie waarin gedrag uit de media geïmiteerd wordt. Hij toont aan dat het aantal zelfdodingen toeneemt onmiddellijk na een publicatie over zelfdoding. Philips onderzocht Britse en Amerikaanse kranten tussen 1947 en 1968. Hij concludeerde dat de media-aandacht voor een verhaal grote invloed heeft op de mate waarin het aantal zelfdodingen toeneemt. Toch blijft de toename vooral beperkt tot de regio waar het verhaal gepubliceerd wordt (Philips, 1974, p. 340; Ziesenis, 1991, p. 234). Volgens Wasserman (1984) vindt het imitatiegedrag veel selectiever plaats dan oorspronkelijk beweerd door Philips.

De resultaten van Philips spreken eerdere bevindingen van Durkheim uit de 19de eeuw tegen. Durkheim vond het imitatie-effect van zelfdoding te verwaarlozen omwille van drie redenen. Ten eerste beweerde hij dat suggestie enkel een lokaal effect op zelfdoding heeft. Wanneer iemand vrijwillig het eigen leven beëindigt, heeft dit enkel invloed op personen in de onmiddellijke omgeving. Een lokale zelfdoding kan volgens Durkheim onmogelijk het nationaal suïdecijfer doen toenemen. Ten tweede gaat Durkheim ervan uit dat wie uit het leven wil stappen dat sowieso wel zou hebben gedaan. Tot slot vindt hij dat het imitatie-effect van zelfdoding erg beperkt is en enkel een paar individuen bereikt (Philips, 1974, p. 350). In *The Influence of Suggestion on Suicide: Substantive and Theoretical Implications of the Werther Effect* (1974) weerlegt Philips de drie bevindingen van Durkheim met het Werther-effect.

Pirkis en Blood (2001) merken op dat het Werther-effect in bepaalde omstandigheden versterkt wordt. Vooral in de eerste drie dagen na publicatie is de uitwerking aanzienlijk. De periode van imitaties varieert tot maximum twee weken na de eerste berichtgeving. Wanneer de observator zich kan identificeren met het model is de kans op copycatgedrag het hoogst. Deze identificatie slaat terug op specifieke eigenschappen als leeftijd en geslacht. Ook is het belangrijk of de observator opkijkt naar het model, bijvoorbeeld door zijn of haar bekendheid. Tot slot was er ook bewijs dat de beschrijving van een bepaalde methode leidt tot een toename van het aantal zelfdodingen met die methode (Pirkis, Blood, & Beautrais, 2006, p. 83).

Een belangrijke opmerking bij het Werther-effect is dat deze term een aanzienlijke risicofactor is voor zelfdoding, maar dat de grootte van het effect kleiner is dan andere psycho-sociale risicofactoren voor zelfdoding (Niederkrötenhaler, Voracek, Herberth, Till, Strauss, Etzersdorfer, ... Sonneck, 2010, p. 234). Zo is de kans op zelfdoding groter bij mensen die al een suïcidepoging ondernomen hebben.

2.3.2.1 Het Werther-effect in Vlaanderen

In 2007 gaat Van Looveren in zijn licentiaatsthesis na of kranten een invloed hebben op imitatiegedrag van zelfdoding in Vlaanderen. De onderzoeker bestudeert artikels uit de periode 1993 tot 2003. Hij kiest 14 cases van zelfdoding die telkens vooraan in minstens twee kranten zijn gepubliceerd. Van Looveren hanteert dezelfde quasi-experimentele methode als Philips, maar gebruikt wel meer gedetailleerd cijfermateriaal. In de jaren 70 beschikte Philips over maandelijkse aantallen van zelfdoding. Van Looveren daarentegen gebruikt dagelijkse cijfers, zodat het mogelijke imitatie-effect van zelfdoding tot twee weken na publicatie gemeten kan worden. Dit levert meer nauwkeurige resultaten op, omdat Philips ervan uitging dat het modeffect tot twee weken kan aanhouden.

Van Looveren vindt bij 9 van de 14 gekozen cases een toename in het aantal waargenomen zelfdodingen in vergelijking met het aantal verwachte zelfdodingen voor die periode. In vier gevallen vonden er minder zelfdodingen plaats dan verwacht. Eén enkele keer komen de verwachtingen overeen met de realiteit.

Daarnaast analyseert Van Looveren ook 40 willekeurige cases. Uit die resultaten blijkt dat er 18 keer een stijging optreedt en 21 keer een daling van het aantal zelfdodingen. In één geval vindt de onderzoeker geen verschil na publicatie. Van Looveren concludeert dat de cijfers van

de willekeurige cases volledig volgens het toeval stijgen of dalen (2007, p. 75). Wanneer de 14 suïcidecases vergeleken worden met de 40 willekeurige cases, is het niet duidelijk of de publicatie van artikels invloed uitoefende op het aantal zelfdodingen. Kortom, Van Looverens (2007) resultaten spreken de analyses van Philips (1974) tegen.

2.3.2.2 Het Werther-effect in Nederland

Ook in Nederland voerden onderzoekers een gelijkaardige studie uit aan die van Philips uit de jaren 70. Ganzeboom en de Haan (1982) analyseerden de berichtgeving over suïcide op de voorpagina's van De Telegraaf tussen 1972 en 1980. Via 38 artikels over zelfdoding willen de onderzoekers nagaan of er een toename plaatsvindt in het aantal zelfdodingen na berichtgeving over zelfdoding. Ganzeboom en de Haan maken hiervoor gebruik van maandelijkse suïdecijfers. Wanneer de hypothesen van Philips correct zijn, verwachten Ganzeboom en de Haan dat:

- het sterftcijfer door zelfdoding meer stijgt in maanden waarin een bericht in de krant staat dat veel kolommen beslaat;
- het sterftcijfer door zelfdoding meer stijgt als het bericht over zelfdoding in het begin van de maand valt;
- het stijgen van het sterftcijfer na een krantenbericht over zelfdoding in dezelfde maanden plaatsvindt als de zelfdoding (Ganzeboom & de Haan, 1982, p. 67).

De onderzoekers vonden voor geen enkele van bovenstaande deelhypotesen bevestiging in hun studie. Uit de resultaten blijkt dat het suïdecijfer in de maand na de publicatie van een verhaal wel stijgt, maar deze stijging is niet significant. Ganzeboom en de Haan concluderen dat er slechts zwakke aanwijzingen zijn dat na krantenberichtgeving over zelfdoding het aantal zelfdodingen in Nederland toeneemt (1982, p. 67). De nulhypothese kan dus niet worden verworpen, maar de onderzoekers kunnen ook de hypothese van Philips niet verwerpen.

2.4 De sociaal-cognitieve leertheorie van Bandura

Zoals eerder aangehaald in de vorige paragrafen kunnen lezers gedrag uit de media imiteren. De sociaal-cognitieve leertheorie van Bandura verduidelijkt dat observatoren ook kunnen leren van mensen die ze enkel uit de media kennen. Vooral jongeren zijn hier kwetsbaar voor. Zij kijken op naar idolen en zien hen als symbolische modellen. Bandura stelt drie voorwaarden voor sociaal leren:

- aandacht voor wat er gebeurde;
- onthouden wat er gebeurde;
- fysiek in staat zijn om hetzelfde te doen met dezelfde middelen ter beschikking (Rozane De Cock, 2 oktober 2014).

In het kader van suïcidepreventie is de theorie van Bandura relevant, omdat artikels zonder identificeerbare individuen minder vaak imitatiegedrag van zelfdoding opwekken (Pirkis & Blood, 2010; Tatum, Canetto & Slater, 2010). Deze theorie stelt dat media suïcidaal gedrag kunnen versterken door de zelfdoding als aanvaard of zelfs glamoureuus voor te stellen (Pirkis, Burgess, Francis, Blood & Jolley, 2006, p. 2875). Imitatie vereist dat het gedrag dat het model stelt, wordt bekrachtigd en goedgekeurd (Swinnen, 2006).

Er moet een minimum aan informatie over het suïcidale individu gegeven worden, opdat de sociaal-cognitieve leertheorie toepasbaar is. Zoals eerder aangehaald in de paragraaf over het Werther-effect moeten specifieke eigenschappen als leeftijd en geslacht vermeld worden in het verhaal. Ook stelt de theorie van Bandura dat verslaggeving die een vermoedelijke zelfdoding in twijfelt trekt minder snel copycatgedrag opwerkt dan berichtgeving die het sterfgeval duidelijk labelt als zelfdoding.

In haar licentiaatsthesis maakt Swinnen (2006) een duidelijk onderscheid tussen imitatie van zelfdoding en besmetting.

Spreken over besmetting impliceert een soort besmettelijke ziekte, waardoor het individu niet onafhankelijk kan handelen en waardoor hij geen eigen keuzes kan maken. Bij besmetting verspreidt gedrag zich snel en spontaan doorheen een groep. Leren van een model betekent dat nieuwe gedragspatronen worden verworven door het model te observeren. Zo kan ook van fictieve voorbeelden geleerd worden en is

imitatie niet beperkt tot reële modellen. Men veronderstelt dat suïcidaal gedrag gemakkelijker geïmiteerd wordt als het gaat om non-fictieve voorbeelden. (Swinnen, 2006, p. 13)

De persoon die observeert, wordt binnen de theorie *observer* genoemd. De andere, die het geobserveerde gedrag vertoont, is het *model*. Bandura onderscheidt twee soorten modellen:

- *live model*: non-fictief persoon, een levensecht persoon die een bepaald gedrag stelt
- *symbolic model*: fictief personage uit een film, boek, televisieserie,...

Observatieleren is afhankelijk van bepaalde kenmerken van de observator (Swinnen, 2006, p. 13). Ten eerste speelt leeftijd een belangrijke rol in het opwekken van imitatie. Jongeren zijn namelijk vatbaarder dan andere leeftijdscategorieën. Ten tweede zijn vrouwen meer beïnvloedbaar dan mannen. Ook karaktereigenschappen als zelfvertrouwen en impulsiviteit zijn van belang. Zo zal iemand extravert minder snel gedrag kopiëren dan een introvert persoon. Ten vierde weegt ook het ras van het individu op het observatieleren. "*Suicides van buitenlanders veroorzaken geen imitatie bij de lokale bevolking en in de Verenigde Staten treedt geen imitatie op bij Afro-Amerikanen wanneer het om een blank model gaat*" (Swinnen, 2006, p. 13). Tot slot speelt ook de omgeving een rol. Zo lopen nabestaanden van suïcideslachtoffers een verhoogd risico op imitatiegedrag. Ook kinderen die opgroeien met een suïcidale ouder hebben meer kans.

De theorie van *differentiële identificatie* stelt dat individuen zich sneller identificeren met iemand die sociaal superieur is, zoals een beroemdheid. Dit onderdeel van differentiële identificatie noemen we ook wel *verticale identificatie* (Niederkröthaler et al., 2009; Pirkis & Blood, 2001). Suïcideverhalen over beroemdheden hebben een grotere kans op imitatiegedrag dan artikels over gewone burgers. Deze theorie benadrukt het belang van sociale gelijkheid tussen de imitator en het model op gebied van specifieke eigenschappen als geslacht en leeftijd. In tegenstelling tot klassieke beroemdheden, zorgen bekenden omwille van criminele acties voor een daling van het imitatiegedrag bij zelfdoding. Dit komt omdat criminaliteit kan wijzen op een lagere sociale status dan de meerderheid van de bevolking.

2.5 Internationale mediarijlijnen

Zowel nationaal als internationaal bestaan er verschillende mediavoorschriften om het aantal suïcides door imitatie terug te dringen. *Als journalist kan je levens redden* is de passende titel voor de infofolder van de Werkgroep Verder (zie Bijlage 3). Deze organisatie wil zo journalisten bewust maken van het belang van een correcte en verantwoorde berichtgeving over zelfdoding. Daarentegen kan een sensationeel nieuwsbericht drempelverlagend werken voor suïcidale mensen. Zij kunnen inspiratie halen uit bepaalde artikels en zo het gedrag dat wordt afgebeeld imiteren. Wanneer zelfdoding op een sensationele, romantische of banale manier wordt voorgesteld, kunnen kwetsbare personen hierdoor geïnspireerd geraken. Het verband tussen media en zelfdoding is dus zowel positief als negatief. Volgens de Werkgroep Verder (2014) kunnen media zelfdoding uitlokken op drie verschillende manieren:

- door in hun berichten de zelfmoord uitvoerig te beschrijven;
- door de suïcide als een model op te voeren;
- door zelfdoding als ‘normaal’ en ‘onvermijdelijk’ te omschrijven (Werkgroep Verder, 2014)

Op redacties bestaat er grote onduidelijkheid over een correcte en verantwoorde berichtgeving. Zoals eerder aangehaald zijn journalisten bovendien onzeker over de juiste begripsomschrijving. *The American Foundation for Suicide Prevention* benadrukt de machtige rol van media in preventiecampagnes.

Stories about suicide can inform readers and viewers about the likely causes of suicide, its warning signs, trends in suicide rates, and recent treatment advances. They can also highlight opportunities to prevent suicide. Media stories about individual deaths by suicide may be newsworthy and need to be covered, but they also have the potential to do harm. Implementation of recommendations for media coverage of suicide has been shown to decrease suicide rates. (American Foundation for Suicide Prevention, 2014, para 3)

Het imitatie-effect van zelfdoding heeft organisaties wereldwijd ertoe aangezet om een meer verantwoorde berichtgeving te promoten. In verschillende Europese en niet-Europese landen ontwikkelden werkgroepen in samenwerking met wetenschappers, hulpverleners en soms journalisten richtlijnen voor de verslaggeving van zelfdoding. Sommige werkgroepen handelden in opdracht van de lokale overheid (Bohanna & Wang, 2012). De richtlijnen zijn vrijwel allemaal gebaseerd op de adviezen van de Wereldgezondheidsorganisatie.

Voor journalisten vormen de voorschriften blijkbaar geen reden om minder over zelfdoding te berichten, aangezien verschillende onderzoekers concluderen dat de publicaties over suïcide toenamen na de invoering van de richtlijnen (Fu & Yip, 2008; Michel et al., 2000; Pirkis et al., 2009, geciteerd in Bohanna & Wang, 2012, p. 190).

2.5.1 Mediarichtlijnen binnen Europa

Oostenrijkse onderzoekers waren de eersten om mediarichtlijnen te ontwikkelen en te evalueren. Na de bouw van het Weense metronetwerk in '78 werd het ondergronds vervoer meer en meer gebruikt als middel voor zelfdoding. Daarnaast kende het aantal zelfdodingen in de hoofdstad een flinke toename. De verhoogde suïdecijfers en de sensationele verslaggeving van de media leidden in '87 tot een preventiecampagne. Deze campagne moest Weense media waarschuwen voor de gevaren van onverantwoorde berichtgeving over zelfdoding. Journalisten kregen tips en aanbevelingen om een imitatie-effect bij lezers te vermijden. Als gevolg van de preventiecampagne verbeterde de verslaggeving in de Weense kranten. Zo daalde bijvoorbeeld de expliciete vermelding van zelfdoding in de krantenkoppen aanzienlijk. Ook het aantal metrosuïcides en suïcidepogingen daalde met meer dan tachtig procent in het eerste halfjaar na de richtlijnen (Etzersdorfer & Sonneck, 1998, p. 67). Daarnaast zagen Etzersdorfer en Sonneck geen verplaatsing van de metro als suïcidemiddel naar een andere methode (1998, p. 71).

In Zwitserland stelden werkgroepen voor het eerst richtlijnen op in samenspraak met journalisten en redacties. Michel, Frey, Wyss en Valach (2000) onderzochten enerzijds de berichtgeving over zelfdoding voor en anderzijds na de invoering van mediavoorschriften. Ondanks meer berichtgeving over zelfdoding drie jaar later, bleven de suïdecijfers min of meer stabiel. Volgens de onderzoekers een verklaring dat de minder sensationele berichtgeving effectief resultaat oplevert: *"It is not the number of articles that matters, but the quality of reporting"* (Michel, Frey, Wyss & Valach, 2000, p. 77). Die kwaliteit verbeterde

door de richtlijnen aanzienlijk. Ten eerste kregen suïcideverhalen minder vaak een plaats op de voorpagina. Ook nam het gebruik van sensationele krantenkoppen af. Ten derde werd het slachtoffer minder opgehemeld in zowel de kop als het nieuwsbericht zelf. Tot slot plaatsten journalisten minder frequent een foto bij het artikel. Michel, Frey, Wyss en Valach (2000) vonden daarentegen geen verbetering in de vermelding van naam, tijdstip, locatie en doodsoorzaak in de krantenkop.

2.5.2 Mediarichtlijnen buiten Europa

Een studie van de Amerikaanse onderzoekers Jamieson, Hall en Romer (2003) toont aan dat mediarichtlijnen geen invloed hebben op journalistieke deontologie en ethiek. Adviezen uit 1994 van *The Centers for Disease Control and Prevention*, een gezondheidsinstituut van de Amerikaanse overheid, leverden geen positief resultaat op bij de grote dagbladen. Het aantal vermeldingen van zelfdoding als doodsoorzaak in de kop bleef gelijk, terwijl suïcideartikels vaker op de eerste negen pagina's van de krant stonden. Wel vernoemden journalisten depressie vaker als oorzaak van zelfdoding.

Het besluit van Jamieson, Hall en Romer is niet verwonderlijk, aangezien de onderzoekers uit bijkomende diepte-interviews concludeerden dat journalisten niet op de hoogte waren van het bestaan van de richtlijnen (Jamieson, Hall & Romer, 2003, p. 1647). De onderzoekers namen diepte-interviews af bij twintig journalisten van de best verkochte Amerikaanse kranten. Elk van de ondervraagden had in het jaar 2000 minstens één artikel geschreven over zelfdoding. Zoals eerder aangehaald kende geen enkele journalist de richtlijnen van *The American Foundation for Suicide Prevention* en *The Centers for Disease Control and Prevention*, al gaven enkele reporters aan dat hun collega's misschien wel op de hoogte waren (Jamieson, Hall & Romer, 2003, p. 85).

Een jaar na de publicatie van Australische mediarichtlijnen, bestudeerden academici een groot aantal krantenartikels, radio- en televisie-uitzendingen om na te gaan in welke mate journalisten rekening houden met de adviezen (Pirkis & Blood, 2001). De onderzoekers bestudeerden de periodes 2000-2001 en 2006-2007. Zij concludeerden dat Australische media de aanbevelingen ter harte nemen, met uitzondering van de vermelding van voldoende preventie-informatie en nuttige hulporganisaties. Zelfdoding werd minder vaak omschreven als een sociaal fenomeen, in plaats van een gevolg van een psychische aandoening. Ook verminderde het ongepast taalgebruik, de foto's en overbodige details in het nieuwsbericht.

De onderzoekers konden daarentegen geen verband vinden tussen de imitatie van zelfdoding en de toegepaste mediarijlijnen (Pirkis, Burgess, Francis, Blood, & Jolley, 2006).

Australische hulporganisaties hebben de positieve resultaten te danken aan de grondige verspreiding van de richtlijnen onder journalisten in 2002. Onderzoek van *The Hunter Institute of Mental Health* bewijst dat de richtlijnen een halfjaar na invoering al verspreid waren onder meer dan 1200 medewerkers uit de sector. Pirkis, Blood en Beautrais (2006) concludeerden dat een kwart van de mediaprofessionals de richtlijnen in dat halfjaar al gebruikt had, terwijl tachtig procent aangaf hier in de toekomst werk van te maken (Pirkis, Blood & Beautrais, 2006, p. 85). Australische hulporganisaties konden snel een groot aantal journalisten bereiken, omdat ze voor de verspreiding van de voorschriften gebruik maakten van het internet. Per dag kreeg de website van de hulporganisatie gemiddeld 600 tot 800 hits. Volgens de onderzoekers zorgden de richtlijnen voor een betere berichtgeving, omdat verschillende media hun beleid aanpasten in functie van de voorschriften. Nochtans kunnen Pirkis, Blood en Beautrais geen concrete cijfers voorleggen om deze stelling hard te maken.

Ook in Hong Kong leverden internationale mediarijlijnen een meer verantwoorde berichtgeving op. Onderzoekers stelden vast dat enerzijds minder sensationele foto's gebruikt werden en dat anderzijds minder krantenkoppen *zelfdoding* of een synoniem vermeldden. Vooral populaire kranten namen duidelijk de richtlijnen in acht. Toch merkten de onderzoekers geen significant verschil op in de vermelding van de methode van zelfdoding in de titel. (Fu & Yip, 2008, geciteerd in Tatum, Canetto & Slater, 2010, p. 525).

Twee jaar na het vorige onderzoek concludeerden Chan & Yip (2010, geciteerd in Bohanna & Wang, 2012, p. 194) dat kranten in Guangzhou, Hong Kong en Taiwan weinig rekening hielden met de adviezen van de Wereldgezondheidsorganisatie. Suïcideverhalen verschenen meestal niet op de voorpagina, maar journalisten voegden nog vaak een foto bij het artikel. In Hong Kong bijvoorbeeld stond bij 89 procent van de nieuwsberichten over zelfdoding een foto. Ook vermeldden journalisten dikwijls de suïcidemethode en het geslacht van het slachtoffer in de titel. De toevoeging van preventie-informatie en nuttige hulporganisaties gebeurde zelden in de krant.

Het opvolgen van richtlijnen is opvallend laag in Azië, omdat zelfdoding hier een erg nieuwswaardige gebeurtenis is voor krantenredacties (Cheng, Hawton, Lee & Chen, 2007). Dit komt doordat suïcide zowel door de overheid, als door de publieke opinie zwaar veroordeeld wordt. Bovendien ligt het zelfdodingscijfer in sommige Aziatische regio's erg hoog.

Voorschriften binnen en buiten Europa vertonen sterke gelijkenissen. Ten eerste raden alle mediarijhtlijnen sensatie en het bijbehorende taalgebruik af. Zelfdoding mag bijvoorbeeld niet voorgesteld worden als een roemrijke daad die de nodige moed vereist. Ook publiceren kranten nieuwsberichten over zelfdoding bij voorkeur niet op de voorpagina.

Ten tweede geven journalisten beter geen expliciete details vrij over de zelfdoding, het slachtoffer of bijkomende omstandigheden. Informatie over de methode en locatie van de daad zijn volgens de meeste mediarijhtlijnen niet bestemd voor het publiek.

Tot slot bevelen alle voorschriften het belang van hulpgevendende organisaties aan. De journalist kan onderaan het artikel nuttige telefoonnummers en websites voor kwetsbare lezers geven. Ook dit kan copycatgedrag bij het publiek vermijden. Alle adviezen benadrukken de vatbaarheid van lezers en nabestaanden voor imitatie-effecten, maar de Britse en Sri Lankaanse richtlijnen beklemtonen als enige ook de kwetsbaarheid van de betrokken journalist (Pirkis, Blood & Beautrais, 2006).

Ondanks de gelijklopende inhoud van de richtlijnen, is het onmogelijk om publicaties over suïcide in alle landen als gelijk te beschouwen. In Europa, Azië en Amerika verschillen deze publicaties in aantal en inhoud van de nieuwsberichten (Schmidtke & Schuller, 2000; geciteerd in Swinnen, 2006, p. 46). Ten eerste zijn de publicaties afhankelijk van de houding van de inwoners ten opzichte van zelfdoding. Ook hangt de inhoud van nieuwsberichten samen met het nationaal suïdecijfer. Wanneer dit cijfer hoger ligt, zullen media meer aandacht besteden aan zelfdodingen. Tot slot wordt de berichtgeving beïnvloed door het respecteren van de privacy door journalisten en redacties zelf. Zo neemt de Werkgroep Verder aan dat de grens tussen persoonlijke en publieke informatie in het Verenigd Koninkrijk vervaagd is. Redacties deïnzzen hier niet ervoor terug om via sociaalnetwerksites persoonlijke informatie te verkrijgen over slachtoffers. Het is niet ongewoon dat een Britse krant de profielfoto van de Facebookpagina van een slachtoffer of betrokkene publiceert (Werkgroep Verder, 2009, p. 23). Erik Jan De Wilde, voorzitter van de Nederlandse Yvonne van de Ven Stichting, benadrukt de verschillen met de Britse pers: *“In Engeland zou een gelijk geval veel sensationeler zijn gebracht. Met geënsceeneerde foto’s van het lijk of met speculaties over de manier waarop het leven is ontnomen, enzovoorts. Het is bekend dat dat kopieergedrag in de hand werkt”* (Nieuwskroniek, 2010).

Pirkis, Blood en Beautrais (2006) beklemtonen dat het gebruik van richtlijnen ook sterk afhankelijk is van de mate waarin journalisten betrokken waren bij het opstellen van de voorschriften. Bovendien stellen onderzoekers dat dit ook de doeltreffendheid van de adviezen kan beïnvloeden. Ook Bohanna en Wang (2012, p. 196) accentueren het belang van de inspraak van de journalist. Landen zouden een voorbeeld moeten nemen aan Oostenrijk en Australië, waar richtlijnen in samenwerking met de media zelf zijn opgesteld. Wanneer de voorschriften opgemaakt worden vanuit het standpunt van de journalist, is het meer waarschijnlijk dat zij hun gedrag daadwerkelijk gaan aanpassen (Bohanna & Wang, 2012, p. 197).

2.5.3 Visie van de journalist

Zoals eerder aangehaald zijn journalisten niet altijd goed op de hoogte van het bestaan van mediarijntlijnen over zelfdoding. Jamieson, Hall en Romer kwamen al tot de slotsom dat Amerikaanse journalisten geen weet hebben van de adviezen (Jamieson, Hall & Romer, 2003, p. 1647). Ook in Oceanië zijn de voorschriften niet altijd even bekend op redacties. De meeste journalisten uit Nieuw-Zeeland kennen de richtlijnen van de Wereldgezondheidsorganisatie niet of maken er geen gebruik van (Tully & Elsaka, 2004; geciteerd in Bohanna & Wang, p. 194-195). Ook zijn de reporters gekant tegen de richtlijnen, omdat ze 'censuur' en 'paternalisme' zouden opleggen. Tot slot passen ook Britse journalisten de richtlijnen niet toe, omdat ze de adviezen niet in detail kennen (Tully & Elsaka, 2004; geciteerd in Bohanna & Wang, 2012, p. 194-195).

Volgens onderzoekers staan journalisten sceptisch ten opzichte van richtlijnen, omdat ze niet aannemen dat er een verband bestaat tussen het imitatie-effect en de berichtgeving over zelfdoding (Tully & Elsaka, 2004; geciteerd in Bohanna & Wang, 2012, p. 194-195). Afgezien daarvan zijn journalisten toch bezorgd dat hun eigen verslaggeving imitatie negatief kan beïnvloeden. Bovendien willen ze de meningsvrijheid van media niet inperken, maar wel een rol spelen in de educatie van het publiek en het aanmoedigen van een discussie (Collings & Van Kemp, 2010, geciteerd in Bohanna & Wang, 2012, p. 195).

Voor journalisten ontstaat er door de invoering van mediarichtlijnen een conflict tussen de nieuwswaardigheid van een gebeurtenis en mogelijke censuur. Journalisten kunnen zich beperkt voelen in hun vrijheid van meningsuiting, maar volgens Swinnen mag dit geen belemmering vormen voor de invoering van voorschriften over suïcideberichtgeving.

In landen waar de mediasector gedomineerd wordt door de markt, verzetten journalisten zich sterk tegen alles wat die vrijheid kan beperken. Toch staan de media niet boven de wet en moeten ze zich houden aan regels die de waarden van de gemeenschap weerspiegelen. Daarenboven hebben de meeste media een interne code. Die zelfregulatie kan geoptimaliseerd worden door samenwerking tussen de media en experts, die op de hoogte zijn van de gevolgen van ongepaste berichtgeving over suïcide. (Swinnen, 2006, p. 61)

Hawton (2002) verdedigt mediarichtlijnen wanneer ze gebaseerd zijn op bewijsmateriaal over de relatie tussen correcte berichtgeving en suïcide. Dit verhoogt volgens de onderzoeker de geloofwaardigheid van de adviezen. Daarnaast vindt hij ook dat journalisten betrokken moeten worden bij de opstelling van richtlijnen in samenwerking met onderzoekers en beleidsmakers. Tot slot beklemtoont Hawton dat het effect van een correcte en verantwoorde berichtgeving bewezen moet worden. Journalisten moeten overtuigd zijn van het imitatie-effect bij zelfdoding (Hawton, 2002, p. 1375).

Swinnen legt de nadruk op de bepalende rol van de journalist om te beslissen wat nieuws is. *"Wat het publiek wil weten, is vaak niet gelijk aan wat in het belang is van het publiek"* (Swinnen, 2006, p. 65). Zij stelt dat er een ethisch conflict ontstaat tussen informatie geven en informatie verbergen om de impact van het artikel te minimaliseren. Zo wil een journalist een zelfdoding toelichten om een beter begrip te ontwikkelen voor het onderwerp. Hij kan zo een debat over het thema op gang brengen.

2.5.4 Respect voor privéleven en menselijke waardigheid

Wie bericht over zelfdoding, houdt best de Code van de Raad voor de Journalistiek in het achterhoofd. In hoofdstuk 4, *Respect voor het privéleven en de menselijke waardigheid*, verwijzen artikel 23 en 24 naar de journalistieke eerbied ten opzichte van slachtoffers en nabestaanden.

23. De journalist respecteert het privéleven van personen en tast het niet verder aan dan noodzakelijk in het maatschappelijk belang van de berichtgeving.

De journalist gaat in het bijzonder omzichtig om met mensen in een maatschappelijk kwetsbare situatie, zoals minderjarigen, slachtoffers van criminaliteit, rampen en ongevallen en hun familie.

24. De journalist respecteert de menselijke waardigheid en tast ze niet verder aan dan noodzakelijk is in het maatschappelijk belang van de berichtgeving.

De journalist vermijdt overdrijving bij het vrijgeven van beelden en/of details, ook wanneer de feiten de publieke opinie sterk beroeren. (Raad voor de Journalistiek, 2013)

Mediarichtlijnen over zelfdoding focussen op het voorkomen van imitatiegedrag bij kwetsbare personen. Nabestaanden daarentegen worden vaak vergeten (Chapple, Ziebland, Simkin & Hawton, 2013, p. 228). Chapple, Ziebland, Simkin en Hawton (2013) namen diepte-interviews af bij veertig nabestaanden van suicideslachtoffers. De onderzoekers evalueerden vier mediarichtlijnen van Amerikaanse en Britse preventieorganisaties. Uit de interviews komt een duidelijk conflict naar voren: journalisten willen precieze informatie verbergen, terwijl nabestaanden waarde hechten aan een uitgebreide beschrijving van de feiten. Zij verkiezen een romantiserend beeld van het slachtoffer waarbij geen details worden gespaard. Zo geven geïnterviewden de voorkeur aan een foto van hun geliefde bij het artikel. Vaak duwen ze journalisten zelf een foto in de hand (Chapple, Ziebland, Simkin & Hawton, 2013, p. 231). Ook zien nabestaanden een heroïserend artikel als een publieke erkenning en blijvende herinnering aan het leven van de overledene (Pirkis & Machlin, 2013, p. 169).

Nabestaanden beschrijven zowel positieve als negatieve ervaringen met journalisten en hun respect voor het privéleven. Zo verklaart Alisa dat een reporter haar voortdurend lastig viel na de zelfdoding van haar vriend. De vrouw weigerde elk contact met de media. Achteraf had Alisa spijt van haar beslissing, omdat ze via een interview sensationele berichtgeving had kunnen voorkomen.

And actually I think in retrospect it would've been better just to say something because they did an inside page and made a great big issue of it with... You know with massive letters, you know big lettering that you'd normally put on the front page. And in fact one or two of my friends wrote to the paper and complained that it had

been sensationalised. But I do think in part it was you know it was... It had... If I had been more cooperative... But I actually felt like that it wasn't that I didn't want to... It was that I couldn't cope with it. (Chapple, Ziebland, Simkin & Hawton, 2013, p. 230)

Naast het voorkomen van sensatie kan een interview voor nabestaanden ook louterend werken. Een interview kan een uitlaapklep zijn om bijvoorbeeld psychische problemen bespreekbaar te maken. Dit geeft de journalist eveneens de mogelijkheid om informatie over behandelingen aan het artikel toe te voegen. Bijna alle psychische aandoeningen die suïcide kunnen veroorzaken, zijn namelijk behandelbaar (Gould, Jamieson & Romer, 2003). Zo kunnen journalisten kwetsbare personen een oplossing aanreiken. Geïnterviewden uit het onderzoek van Chapple, Ziebland, Simkin en Hawton benadrukten ook dat media hun rouwproces verlichtten. Wanneer nabestaanden hun verhaal doen in de krant, hoeven ze dat niet over te doen tegen bijvoorbeeld kennissen op straat (Chapple, Ziebland, Simkin & Hawton, 2013).

Toch leverden de interviews ook negatieve ervaringen met journalisten op. Mavis bijvoorbeeld stelde het gebrek aan journalistieke empathie aan de kaak. Volgens haar ontbreekt het reporters aan eerbied voor de overledenen. Zo vertelde de vrouw over haar dochter alsof het slachtoffer nog in leven was. Ze beschreef een voortdurende band met haar dochter en benadrukte dat ze het meisje ook na de dood in haar integriteit wilde bewaren. De journalist choqueerde de vrouw door te beweren dat zijn berichtgeving een overledene toch niet meer kon kwetsen (Chapple, Ziebland, Simkin & Hawton, 2013, p. 231).

De onderzoekers concluderen dat het de taak van de journalist is om nabestaanden op het hart te drukken dat gedetailleerde berichtgeving imitatiegedrag veroorzaakt. *"It is not reasonable to expect people bereaved by suicide to know what sort of reporting may be harmful, but it is reasonable to ask journalists to be mindful of the guidelines and the research that underpins them"* (Chapple, Ziebland, Simkin & Hawton, 2013, p. 231). Ook benadrukken de auteurs dat toekomstige mediarijlijnen meer aandacht moeten schenken aan de gevoelens en gedachten van nabestaanden.

2.6 Initiatieven in Vlaanderen en Nederland

Het vorige deel gaf onder andere een overzicht van mediarichtlijnen in verschillende werelddelen. Deze voorschriften worden meestal opgesteld door preventieorganisaties en hulpprogramma's voor suïcide. Zij eigenen zichzelf een uitgebreid takenpakket toe en proberen, naast journalisten, ook nabestaanden en suïcidale mensen hulp te bieden. Zo opende vorig jaar in Nederlands Limburg een polykliniek ter preventie van zelfdoding (VRT Journaal, 29 december 2014). In dit hoofdstuk bespreken we de belangrijkste overige beleidsinitiatieven in Vlaanderen en Nederland.

2.6.1 Vlaanderen

2.6.1.1 *Werkgroep Verder*

Werkgroep Verder is een overlegplatform tussen hulpverleners en nabestaanden van suïcideslachtoffers. Het is een samenwerkingsverband tussen de Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg, het Centrum ter Preventie van Zelfdoding, Slachtofferhulp, het Huis van de Mens, Tele-Onthaal en verschillende ervaringsdeskundigen (Werkgroep Verder, 2014). De Werkgroep Verder heeft een duidelijke missie: de organisatie wil een aanspreekpunt zijn voor nabestaanden van zelfdoding. Zowel individuen, bedrijven als andere organisaties kunnen hier terecht. De Werkgroep stelt dat bij elke zelfdoding minstens zes tot tien nabestaanden betrokken zijn. Dit zijn voornamelijk gezins- en familieleden. De inrichting wil voor iedereen een partner in postventie zijn. Op de website van de Werkgroep Verder wordt dit als volgt omschreven: *"Postventie is de verzamelnaam voor de activiteiten, de zorg en de hulpverlening die met of voor nabestaanden gebeuren met het doel hen te steunen, of te begeleiden in de zoektocht naar een nieuw evenwicht en zin in hun leven"* (Werkgroep Verder, 2014, z.p.). De Werkgroep Verder verspreidt informatie, sensibiliseert en organiseert contacten tussen lotgenoten. Ten slotte ijvert de werkgroep voor een respectvolle, genuanceerde en verantwoorde berichtgeving over zelfdoding. De Werkgroep wil advies geven aan journalisten, redacties, media, afdelingen bedrijfscommunicatie en preventiediensten op de werkvloer (Werkgroep Verder, 2014).

In Vlaanderen verspreidde de Werkgroep Verder in 2004 de brochure *Zelfdoding en de pers: Aanbevelingen voor journalisten* onder de leden van de Journalistenbond. Hiermee wil het Vlaams Ministerie voor Gezondheid, Welzijn en het Gezin journalisten overtuigen van het belang van een correcte en verantwoorde berichtgeving over zelfdoding. De Werkgroep Verder wil journalisten geen maatregelen opleggen, maar wel belonen in het geval van een correcte en verantwoorde berichtgeving (Swinnen, 2006, p. 70). De Werkgroep wil media duidelijk maken dat er wel geschreven mag worden over zelfdoding, maar dat journalisten eerst moeten nadenken of er wel voldoende hulpmiddelen aangeboden worden aan kwetsbare of suïcidale personen (Werkgroep Verder, 2009, p. 12). De organisatie wil met volgende richtlijnen journalisten sensibiliseren en zo samen de problematiek van zelfdoding uit de taboesfeer halen.

Do's:

- Is het echt nodig om over zelfdoding te berichten?
- Respecteer de privacy
- Respecteer ook de privacy van nabestaanden
- Vermijd dramatisering
- Voorzichtig met formuleringen

Dont's:

- Vermijd beschrijvingen
- Vermijd positieve bekrachtiging
- Geef het gebeuren een context

Swinnen (2006) onderzocht de Vlaamse berichtgeving over zelfdoding aan de hand van een inhoudsanalyse van krantenartikels uit acht grote kranten. Uit haar licenciatsthesi blijkt dat het effect van aanbevelingen miniem is (Swinnen, 2006, p. 115). Zo wordt de suïcidemethode na de richtlijnen nog even vaak vermeld. Bovendien heeft de vraag om de zelfdoding niet te romantiseren geen significante impact op de journalisten. Voor de invoering van de richtlijnen heroïseerde 11,5 procent van de journalisten de daad. Na de richtlijnen zakte dit percentage tot 7,3. Tot slot worden preventiecampagnes en hulporganisaties amper vermeld in nieuwsberichten. Swinnen merkt wel op dat de inhoud van de artikels minder sensationeel is. De titel en de foto's blijven melodramatisch, maar de tekst zelf daarentegen bevat meer nuances. Ook de berichtgeving over zelfdoding is niet in overeenstemming met de realiteit. Er

zijn in Vlaanderen namelijk veel meer suïcidepogingen dan suïcides, maar dit wordt niet duidelijk uit de hoeveelheid krantenberichtgeving. Journalisten schrijven veel vaker over effectieve suïcides dan over suïcidepogingen. Na de introductie van de richtlijnen in 2004 is de verslaggeving over zelfdoding dus niet significant verbeterd. Volgens Swinnen is dit grotendeels te wijten aan de beperkte bewustheid op redacties. Bijna alle journalisten uit het onderzoek waren niet op de hoogte van de richtlijnen. Uit interviews blijkt dat de meerderheid van de journalisten wel bereid is rekening te houden met de aanbevelingen.

Na de teleurstellende resultaten uit het onderzoek van Swinnen stelde de Werkgroep Verder, in samenwerking met de Vlaamse overheid, nieuwe mediarijhtlijnen voor journalisten op. In 2007 publiceerde de inrichting de tweede brochure *Als journalist kan je levens redden*. De brochure bevat *do's* en *dont's* voor een correcte berichtgeving over suïcide:

Do's:

- Gebruik de term zelfdoding
- Erken de complexiteit van zelfdoding
- Verstrek informatie over hulpverleningsmogelijkheden
- Zorg voor omkadering
- Respecteer de privacy

Dont's:

- Vermijd onnodige details
- Vermijd dramatisering
- Vermijd positieve bekrachtiging

In het verleden is gebleken dat enkel het rondsturen van richtlijnen weinig effect heeft op redacties en hun journalisten. In tegenstelling tot *Zelfdoding en de pers: Aanbevelingen voor journalisten* werd deze tweede brochure wel voldoende toegelicht aan journalisten. De Werkgroep Verder contacteerde alle hoofdredacties van de geschreven en audiovisuele pers in Vlaanderen voor overleg. Daarnaast werd ook bekeken hoe redacties deze richtlijnen zelf konden verspreiden en implementeren in de werking van het medium. Zo ging op 75 procent van de redacties een medewerker van de Werkgroep Verder langs (Werkgroep Verder, 2014).

In 2012 evalueerde de Werkgroep Verder haar richtlijnen in overleg met de mediasector, nabestaanden van zelfdoding en partners van preventie-initiatieven. Deze actualisering is gebaseerd op een wetenschappelijke literatuurstudie over het gebruik en de effectiviteit van mediavoorschriften. De Werkgroep Verder oordeelt dat de kwaliteit van de verslaggeving sinds 2004 verbeterd is, want journalisten berichten minder sensationeel en minder drempelverlagend. Dit doet het imitatie-effect bij kwetsbare personen afnemen.

In 2013 kregen de Vlaamse mediarijhtlijnen een update op basis van nieuwe wetenschappelijke inzichten uit een ruime literatuurstudie. Bovendien werd er rekening gehouden met de persoonlijke ervaringen van journalisten met de vorige reeks adviezen. Via input van journalisten werden de richtlijnen afgestemd op het werkveld, zodat de implementatie optimaal kan gebeuren. Het doel van de richtlijnen is nog steeds het verhogen van de kwaliteit van de berichtgeving om zo zelfdoding te vermijden (Zorg en Gezondheid, 2013b). De nieuwe brochure is gebaseerd op drie pijlers voor een verantwoorde berichtgeving over zelfdoding. De belangrijkste toevoeging is de pijler *hoop*. Deze benadrukt dat zelfdoding, met hulp van de media, daadwerkelijk te voorkomen is. De *do's and dont's* uit de vorige publicatie zijn opgenomen in onderstaande drie pijlers:

- **Geef juiste informatie.**

- Haal cijfers uit betrouwbare bronnen en plaats ze in de juiste context. Benoem de cijfers in termen van ‘elke zelfdoding is er één te veel’. Benoem ze niet als hoog of laag. Spreek niet over een drama.
- Maak onderscheid tussen oorzaak en aanleiding. Zelfmoord is een complex gegeven waarin meerdere oorzaken en factoren een rol spelen. Leg uit wie daarvoor vatbaar is (bv. mensen met psychische problemen) en staaf deze cijfers met onderzoeksgegevens.
- Plaats epidemiologische gegevens en expertenopinions in een niet-sensationele context. Doorprik mythes (zoals ‘mensen die erover praten, doen het niet’) en maak het publiek hiervan bewust.

- **Geef hoop.**

- Vermeld dat suïcide voorkomen kan worden; dat preventie werkt!
- Benoem versterkende factoren zoals netwerk vergroten, praten over problemen, zoeken naar professionele hulp.

- Wees alert om signalen die er waren te beschrijven (bv. beschrijf plotse veranderingen in gedrag).
  - Roep op tot waakzaamheid in de omgeving; stimuleer om openlijk te peilen naar suïcidale gedachten; praten helpt!
  - Respecteer persoonlijke grenzen van geïnterviewden/kennissen/familie (vraag steeds toestemming).
  - Wees waakzaam voor de term zelfmoord/zelfdoding/suïcide. Gebruik zelfmoord in het kader van preventie, zelfdoding in relatie tot nabestaanden en suïcide in het kader van wetenschappelijke benadering.
  - Schets, bij reportages, een beeld van hoe mensen omgaan met hun rouw; hoe zij hun leven opnemen.
  - Vermeld steeds crisislijn 1813 en de website www.zelfmoord1813.be.
- **Beperk bereik en hoeveelheid van de berichtgeving.**
    - Zet het verhaal niet als eerste item, maar lager op de webpagina of in de krant. Als het verhaal op de frontpagina moet, dan bij voorkeur onderaan.
    - Gebruik het woord zelfmoord, zelfdoding of suïcide niet in de titel.
    - Plaats geen foto's van de persoon die overleden is, tenzij er toestemming is.
    - Vermijd herhaling van het bericht. Vermeld het maximum één keer.
    - Geef geen gedetailleerde info die de herkenbaarheid vergroot. Wees extra waakzaam bij een zelfdoding van een bekend persoon of bij een zelfdoding die plaatsvindt op een publieke plaats.
    - Kopieer geen afscheidsbrieven of zinnen uit een afscheidsbrief.
    - Wees extra alert bij online berichtgeving. Voorzie richtlijnen of procedures bij fora en chatruimtes. Sluit af bij ongepaste berichtgeving. De informatie blijft op het net aanwezig ook lang na de feiten.

Om ervoor te zorgen dat deze pijlers maximaal benut worden door journalisten, zijn de richtlijnen ook opgenomen in de Deontologische Code voor journalisten van de Raad van de Journalistiek (Werkgroep Verder, 2014).

2.6.1.2 Overheidsinitiatieven

Met het Vlaams actieplan voor suïcidepreventie wil de regering het aantal zelfdodingen tegen 2020 met twintig procent verminderen ten opzichte van 2000. Het plan is een initiatief van Jo Vandeuren, Vlaams minister voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (Nieuwsblad, 2014). Hulpverlening zal een belangrijke rol spelen in dit plan. Zo wordt er in 2015 een app ontwikkeld voor mensen met suïcidale gedachten en hun naasten. Minister Vandeuren stelde onderstaande negen acties voor om het zelfdodingscijfer te verlagen (Zorg en Gezondheid, 2014b).

1. De inhoudelijke en technische actualisatie van de website *Fit in je hoofd*.
2. Een pilotoproject met vrijwilligers om via toekomstgerichte training een netwerk rond ouderen te realiseren.
3. Eén toegangspoort en platform voor de preventie van suïcidaal gedrag (één telefoonnummer, één portaalsite).
4. Depressieve jongeren beter bereiken via o.a. een zelfhulp computerprogramma.
5. Acties voor werkgevers en werknemers.
6. Een campagneposter om de symptomen van suïcidaal gedrag bekend te maken.
7. Een multidisciplinaire behandelrichtlijn ontwikkelen voor vroegdetectie, vroeginterventie en behandeling van suïcidaal gedrag.
8. Een model van ketenzorg bij suïcidaliteit waardoor zorgprocessen naadloos op elkaar aansluiten.
9. Een onderzoek om 2 nieuwe behandelvormen voor suïcidale mensen te evalueren.

2.6.2 Nederland

2.6.2.1 Ivonne van de Ven Stichting

De Ivonne van de Ven Stichting is de Nederlandse tegenhanger van de Werkgroep Verder. Net als in Vlaanderen is de stichting opgericht om suïcidepreventie en de zorg voor nabestaanden te bevorderen. De laatste jaren is de stichting actief betrokken bij onder andere de opstelling van mediarichtlijnen rond zelfdoding (Ivonne van de Ven Stichting, 2014).

De Ivonne van de Ven Stichting heeft volgende doelstellingen:

- Suïcide als urgent maatschappelijk probleem aan de orde stellen;
- De verbetering van suïcidepreventie;
- Het bevorderen van wetenschappelijk onderzoek naar suïcide;
- Het verhogen van de kwaliteit van hulpverlening aan naasten en nabestaanden.

De stichting werd 15 jaar geleden opgericht door de nabestaanden van Ivonne van de Ven. Zij stapte in 1997 op 32-jarige leeftijd uit het leven. De nabestaanden waren goed ingelicht over de psychiatrische en emotionele problemen van Ivonne, maar ze voelden zich toch machteloos toen Ivonne besloot een einde aan haar leven te maken. *"De gevolgen van haar overlijden op de nabestaanden waren indringend. De gevoelens van onmacht hebben hen ertoe aangezet een stichting op te richten die als doel heeft een bijdrage te leveren aan suïcidepreventie en de hulp aan nabestaanden"*, verklaarden nabestaanden van Ivonne (Ivonne van de Ven Stichting, 2014).

In tegenstelling tot andere Europese landen als het Verenigd Koninkrijk en Duitsland kent Nederland geen systematische beleid voor suïcidepreventie. In vergelijking met de preventie van bijvoorbeeld verkeersongevallen, onderneemt de Nederlandse samenleving veel minder om het aantal zelfdodingen terug te dringen. De Ivonne van de Ven Stichting wil hier in 2003 verandering in brengen. De stichting stelde het Nationaal Actieplan Suïcidepreventie voor aan toenmalig minister van Volksgezondheid en Welzijn Hoogervorst (Kerkhof, Arensman, Neeleman & de Wilde, 2003).

In samenwerking met de Ivonne van de Ven Stichting en het Ministerie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport schreef journalist Wybo Vons volgende tien tips voor journalisten om verantwoord over zelfdoding te berichten (Vons, 2012).

1. **Wees terughoudend.** Wees bij de berichtgeving over concrete suïcides zo terughoudend mogelijk. Klop de gebeurtenis of de gevolgen daarvan niet op.
2. **Geen details.** Geef geen beschrijving van de methode of het middel. Zo voorkom je dat je iemand op het idee brengt dat dit een effectieve manier is: je gaat eraan dood en komt ermee in het nieuws.

3. **Niet romantiseren.** Kijk uit dat de berichtgeving niet wordt geromantiseerd of gedramatiseerd. Bijvoorbeeld door te citeren uit een afscheidsbrief of dagboek. Zo voorkom je dat mensen die een eind aan hun leven maken helden of martelaren worden, of dat iemand met suïcidale gedachten zich met de betreffende persoon identificeert.
4. **Voorkom simplicatie.** Beschrijf suïcide nooit als oplossing van een probleem. Leg evenmin een direct verband met één enkele oorzaak of gebeurtenis. Suïcides hebben vaak een lange voorgeschiedenis, waarbij meerdere factoren meespelen.
5. **Abstract beeld.** Overweeg of beeldmateriaal werkelijk meerwaarde heeft. Als beeld echt nodig is voor een nieuwsitem, kies dan abstracte beelden – dus geen beelden die direct verwijzen naar de methode zoals een langsrijdende trein of een strip medicijnen.
6. **Bied achtergrondinformatie.** Geef bij de algemene berichtgeving over suïcide goede achtergrondinformatie. Noem bijvoorbeeld de landelijke hulplijn 113 Online.
7. **Respecteer privacy.** Respecteer de privacy van de overledene en nabestaanden. Met name familieleden lopen een verhoogd risico op zelfdoding, mede doordat zij kunnen worstelen met schaamte, onbegrip of schuldgevoel. Onnodige persoonlijke details over de suïcide of de overledene komen bij hen extra hard aan.
8. **'BN-ers': kijk extra uit.** Wees bij de berichtgeving over een suïcide van een bekende persoon extra voorzichtig en terughoudend. In dat geval kunnen artikelen en reportages namelijk een nog grotere impact hebben op suïcidale mensen en leiden tot imitatiegedrag.
9. **Betrouwbare bronnen.** Verwijs naar bronnen waar betrouwbare informatie is te vinden over suïcide en gerelateerde onderwerpen, zoals de Stichting 113 Online, het Trimbos-instituut, het Nederlands Kenniscentrum Angst & Depressie en de Ivonne van de Ven Stichting.
10. **Benoem dat hulp helpt.** In Nederland hebben jaarlijks naar schatting zo'n half miljoen mensen suïcidale gedachten. Meer dan 99 procent van hen weet zich te redden met hulp van hun omgeving of een professional. Hulp zoeken werkt dus echt. Door dit te benoemen help je het aantal suïcides te verminderen!

2.6.2.2 Overheidsinitiatieven

Tot voor kort kende Nederland amper initiatieven op beleidsniveau om de suïdecijfers te doen dalen. In september 2014 debatterde de commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport over maatregelen tegen zelfdoding (Tweede Kamer, 2015). De regering wil het aantal zelfdodingen en zelfdodingspogingen in Nederland verminderen. Het kabinet richt zich op de gezondheidszorg, in het bijzonder de geestelijke, het onderwijs, de media, de financiële sector en het spoor. Minister Schippers van Volksgezondheid, Welzijn en Sport wil vooral de kennis bij hulpverleners vergroten om zo de begeleiding te verbeteren. *"In het overleg dat ik heb gevoerd met veldpartijen werd geconstateerd dat bij een deel van de hulpverleners die betrokken zijn bij de behandeling en de verpleging van suïcidale personen, de kennis van suïcidaliteit, de vereiste competenties nog achterblijven. Veldpartijen hebben aangegeven dat het van belang is dat op deze terreinen verbeteringen plaatsvinden"* (Schippers, 2014).

Voor 2014 streefde de overheid ernaar om het aantal zelfdodingen per jaar met vijf procent te verlagen. In de praktijk bleek dit niet realistisch te zijn (Rijksoverheid, 2015). Minister Schippers verlaagde de grens naar jaarlijks één procent minder suïcides. De minister wil de nieuwe grens pas invoeren wanneer het huidige aantal zelfdodingen stabiliseert. Het ministerie heeft samen met hulporganisaties een nationale agenda voor suïcidepreventie opgesteld. Deze agenda loopt tot 2017.

Daarnaast geeft de Nederlandse overheid ook subsidies aan de Stichting 113online. Deze stichting biedt sinds 2009 hulp aan mensen met suïcidale gedachten of gevoelens (Stichting113, 2014). Therapie, zelfhulp en acute hulpverlening vormen de drie pijlers. *"113Online staat aan de kant van het leven en probeert te zoeken naar een uitweg uit de wanhoop"*, vermeldt de organisatie op haar website. Ook beschikt 113online over een crisislijn waar iedereen 24/24 en 7/7 terecht kan. Getrainde hulpverleners bieden een luisterend oor aan suïcidale personen, naasten en nabestaanden.

3 Methodologisch kader

In deze masterproef wordt beschreven en vergeleken in welke mate Vlaamse en Nederlandse kranten berichten over zelfdoding en of ze de richtlijnen hierover ook naleven. Dit onderzoek gebeurt via een kwantitatieve inhoudsanalyse van artikels uit vier Vlaamse en vier Nederlandse kranten uit 2014. Een kwantitatieve inhoudsanalyse richt zich op de inhoud van media, in principe los van het maak- en perceptieproces. Bij een inhoudsanalyse moet dus de inhoud spreken. Een kwantitatieve inhoudsanalyse kan in plaats van onderbuikgevoelens concrete transparante data genereren waarmee cijfermatig een hypothese hard te maken is (Koetsenruijter & Van Hout, 2014, p. 192). Deze studie is verkennend van aard, omdat er nog geen vergelijking werd gemaakt tussen de Vlaamse en Nederlandse pers.

3.1 Onderzoeksvragen

In dit deel worden de centrale onderzoeksvragen voorgesteld. Op kwantitatieve wijze zal geprobeerd worden onderstaande onderzoeksvragen te beantwoorden.

- Onderzoeksvraag 1:** Verschillen de algemene en vormelijke kenmerken van Vlaamse en Nederlandse artikels?
- Onderzoeksvraag 2:** Verschilt de gehanteerde terminologie voor suïcidepogingen en -feiten in Vlaamse en Nederlandse artikels?
- Onderzoeksvraag 3:** Is er een verschil in de vermelding van kenmerken van het slachtoffer in de berichtgeving tussen Vlaanderen en Nederland?
- Onderzoeksvraag 4:** Is er een verschil in de vermelding van kenmerken van de zelfdoding in de berichtgeving tussen Vlaanderen en Nederland?
- Onderzoeksvraag 5:** Verschilt het sensationele karakter van de berichtgeving in Vlaanderen en Nederland?
- Onderzoeksvraag 6:** Is er een verschil in de vermelding van psychische problemen als oorzaak van de zelfdoding in Vlaamse en Nederlandse artikels?
- Onderzoeksvraag 7:** Is er een verschil in de vermelding van preventiemogelijkheden en therapie in Vlaamse en Nederlandse artikels?

Onderzoeksvraag 8: Verschilt het risico op imitatiegedrag van zelfdoding in de berichtgeving in Vlaanderen en Nederland?

3.2 Steekproef en dataverzameling

3.2.1 Selectie van de periode

Voor de inhoudsanalyse onderzoeken we artikels uit 2014, zodat het meest recente beeld van de situatie rond suïcideberichtgeving wordt weergegeven. Ook is het niet de bedoeling om trends of andere gevolgen op lange termijn na te gaan. Deze masterproef wil uitsluitend een vergelijking maken tussen de meest recente berichtgeving in Vlaanderen en Nederland.

3.2.2 Selectie van de kranten

Deze studie focust op artikels uit twee populaire Vlaamse kranten, twee Vlaamse kwaliteitskranten, twee populaire Nederlandse kranten en twee Nederlandse kwaliteitskranten. We probeerden in onze analyse zoveel mogelijk persgroepen te betrekken. Dit vormde zowel voor Vlaanderen als voor Nederland een probleem. Sinds Corelio en Concentra in 2013 hun printactiviteiten bundelden tot *Het Mediahuis*, zijn alle Vlaamse dagbladen in handen van Het Mediahuis en De Persgroep (Vlaamse Regulator voor de Media, 2015). Daarnaast is de Nederlandse tak van diezelfde De Persgroep eigenaar van zowel NRC Handelsblad als De Volkskrant en Het Algemeen Dagblad (De Persgroep Nederland, 2015).

Zoals eerder aangehaald maken we in dit onderzoek een onderscheid tussen populaire en kwaliteitskranten. Het verschil tussen deze twee soorten is misleidend, omdat de termen impliceren dat populaire kranten geen kwaliteit bevatten. Nochtans is dit niet het geval (Bakker & Scholten, 2009, p. 19). De termen verwijzen vooral naar de inhoudelijke invullingen van de krant. Zo wordt een krant die voornamelijk veel informatie geeft zonder amusementswaarde omschreven als een kwaliteitskrant. Wanneer het omgekeerde waar is, wordt het dagblad beschouwd als een populaire krant (Bakker & Scholten, 2009, p. 19-21). Kwaliteitskranten streven naar meer diepgang in hun artikels en berichten vooral over economie, politiek en wetenschap. Populaire kranten daarentegen zullen eerder de nadruk leggen op zachtere nieuwsonderwerpen.

Ook in de opmaak zien we verschillen tussen een populaire en een kwaliteitskrant. Kwaliteitskranten verkiezen rustig opgemaakte pagina's met een kleine hoeveelheid foto's, terwijl populaire kranten vaak gebruik maken van foto's en paginabrede koppen om de lezer te verleiden (Kussendrager & Van der Lugt, 2007, p. 20-21).

Voor ons onderzoek selecteerden we *Het Laatste Nieuws* en *Het Nieuwsblad* als Vlaamse populaire kranten. Binnen de kwaliteitskranten viel de keuze op *De Standaard* en *De Morgen*. Vervolgens werd voor Nederland een gelijkaardige selectie gemaakt. In deze studie nemen we *De Telegraaf* en *Het Algemeen Dagblad* op als populaire dagbladen. Tot slot vervolledigen de kwaliteitskranten *NRC Handelsblad* en *De Volkskrant* het corpus.

3.2.3 Selectie van de artikels

De selectie van Vlaamse en Nederlandse artikels gebeurt met behulp van het online digitaal krantenarchief *GoPress*. Hier kunnen gebruikers artikels uit het aanbod van Mediahuis, Editions de l'Avenir, IPM, Mediafin, De Persgroep Publishing, Rossel en Roularta Media Group raadplegen. Het grootste deel van de berichten kan enkel in tekstversie worden gelezen en gedownload.

Voor het zoeken binnen *GoPress* maken we gebruik van dezelfde zoektermen als Swinnen (2006) en Vangeel (2009). Net zoals deze auteurs verkiezen ook wij een corpus zonder berichtgeving over terrorisme en aanslagen gevolgd door zelfdoding. Hier worden de feiten vaak gemotiveerd op basis van religie of politieke ideologieën, waardoor ze zich afscheiden van suïcideslachtoffers met een uitsluitend persoonlijke motivatie om uit het leven te stappen. Deze keuze leidt tot volgende zoekterm in *GoPress* (Swinnen, 2006, p. 77; Vangeel, 2009, p. 53):

(zelfmoord* or zelfdoding* or suicide*) not (zelfmoordaanslag* or zelfmoordterroris* or zelfmoordpilo* or zelfmoordkandida* or zelfmoordoperatie* or zelfmoordaanval* or zelfmoordactie* or zelfmoordbrigade* or zelfmoordcommando* or zelfmoordvlieg*)

De varianten op zelfdoding na 'not' filteren al een groot deel terrorisme en aanslagen gevolgd door zelfdoding uit de resultaten. Toch is het niet uit te sluiten dat gelijkaardige artikels wel tussen de resultaten verschijnen. Ook is het mogelijk dat bepaalde berichten die voldoen aan de keuzevoorwaarden, niet opgenomen worden in het corpus. Als voorbeeld hiervan geeft Swinnen (2006) het eufemisme *een einde maken aan het leven*. Wanneer enkel deze omschrijving gebruikt wordt, selecteert GoPress het artikel niet bij gebrek aan de termen *zelfmoord*, *zelfdoding* en *suicide*. Swinnen veronderstelt dat dit niet veel zal voorkomen. Ook zal een deel van deze berichten toch bij de zoekresultaten horen door onderstaande vermelding van de Zelfmoordlijn. *"Wie vragen heeft over zelfdoding kan steeds terecht op het gratis nummer 1813."*

Zoals eerder aangehaald toont GoPress enkel de tekstversie van een artikel. Voor onder meer oppervlakte- en fotovariabelen is ook een pdf-versie van het krantenbericht vereist. Zo zien we precies hoe het artikel in de krant verschenen is. De Vlaamse artikels zijn allemaal terug te vinden in universitaire en nationale bibliotheken in België. De periode januari tot mei 2014 is raadpleegbaar in De Koninklijke Bibliotheek van België in Brussel. De overige periode, juni tot december 2014, is tijdens het onderzoek in de Centrale Bibliotheek van de KU Leuven te vinden.

De Nederlandse artikels daarentegen zijn in België niet raadpleegbaar in hun oorspronkelijke versie. Daarom werd per mail contact opgenomen met de redacties van De Telegraaf, Het Algemeen Dagblad, NRC Handelsblad en De Volkskrant. Researchers meneer Tijms (De Telegraaf), meneer Lamerichs (Het Algemeen Dagblad) en mevrouw Vermaak (NRC Handelsblad) stuurden elk de 25 gevraagde berichten per krant. Enkel voor de redactie van De Volkskrant was het onmogelijk om de artikels te bezorgen. Daarom werden deze artikels geraadpleegd via de online krantenwinkel Blendle. Voor de pdf-versies van de Nederlandse artikels wordt telkens een aangepaste coëfficiënt gehanteerd, opdat de waarden van de variabelen overeenkomen met de ware grootte op een krantenpagina.

In het beperkte bestek van de masterproef is het onmogelijk om alle artikels over zelfdoding te verwerken. In overleg met promotor Rozane De Cock kiezen we ervoor om per krant 25 berichten te analyseren. Dit brengt het totale corpus op 200 artikels: 100 Vlaamse en 100 Nederlandse. Deze artikels worden op toevallige wijze getrokken uit de genummerde lijst met zoekresultaten in GoPress. Een online getallengenerator zorgt ervoor dat elk getal, dus ook

elk artikel, evenveel kans heeft om in de steekproef te worden opgenomen. Soms is het noodzakelijk om een tweede loting te doen, bijvoorbeeld wanneer zelfdoding niet het (hoofd)thema in het artikel is. Zo kan een bericht met de uitdrukking *electorale zelfmoord* uit het corpus geweerd worden.

3.3 Analyse-instrument

3.3.1 Codeboek Konrad Michel

Om de onderzoeksvragen uit dit hoofdstuk te beantwoorden, is het belangrijk een nauwkeurig analyse-instrument te gebruiken. Voor deze studie baseren we ons op het codeboek van de Zwitserse onderzoeker Konrad Michel. Hij gebruikte dit codeboek om het effect van mediavoorschriften over suïcideberichtgeving in Zwitserland na te gaan (Michel, Frey, Wyss & Valach, 2000). Marie Swinnen (2006, p. 122-129) deed ook voor haar onderzoek een beroep op dit codeboek, waardoor alle variabelen al vertaald zijn naar het Nederlands. Variabelen die niet van toepassing zijn op Vlaams onderzoek, zijn hierdoor weggelaten (Vangeel, 2009). De Zwitserse onderzoeker Michel legde zich, net als in deze masterproef, toe op een analyse van de geschreven pers. Voor deze masterproef wordt ook rekening gehouden met het codeboek van Zurings (2014), omdat deze studie een recenter analyse-instrument biedt dan het onderzoek van Swinnen. Ook haar onderzoek is gebaseerd op het codeboek van Michel (Zurings, 2014, p. 101-112).

Net zoals in het codeboek van Zurings worden voor de hoofdvariabelen *Slachtoffer*, *Geslacht*, *Naam slachtoffer*, *Beschrijving karakter* en *Foto-oppervlakte* telkens variabelen met nummering gekozen. Zo wordt het geslacht van de slachtoffers opgesplitst in *Geslacht slachtoffer 1*, *Geslacht slachtoffer 2* en tot slot *Geslacht slachtoffer 3*. Dit zou voor de meeste berichten moeten volstaan om alle slachtoffers te coderen.

Uit het vertaalde codeboek van Swinnen laten we enkele variabelen weg. De variabelen *Journalist*, *Agentschap*, *Gesplitst*, *Begin*, *Einde*, *P_nr*, *Oplage*, *Tijd* zijn minder relevant voor het huidige onderzoek. Ook de variabele *Categorie* verdwijnt uit het codeboek. In overleg met promotor De Cock concluderen we dat alle artikels vermoedelijk nieuwsberichten zijn.

De variabele *Land*, die verwijst naar het land waar het slachtoffer uit het leven stapte, wordt vervangen door het land waar het artikel gepubliceerd wordt.

Daarnaast wordt ook de variabele *Afscheidsbrief* uit de masterproef van Zurings veranderd naar *Afscheidsboodschap*. Zo komen ook sms'jes, filmpjes en andere moderne communicatievormen in aanmerking. *Afscheidsbrief citaat* wijzigen we eveneens op dezelfde manier.

Bovendien voegden we voor deze studie ook een aantal nieuwe variabelen bij het analyse-instrument. Bijvoorbeeld de variabele *Krantenggenre* die een onderscheid maakt tussen populaire en kwaliteitskranten. Ook de variabele *Zelfmoord plegen* is bijkomend. Deze uitdrukking wordt in de Nederlandstalige richtlijnen sterk afgeraden, omdat zo het slachtoffer wordt afgeschilderd als een misdadiger. Eveneens is de variabele *Methode stap-voor-stapbeschrijving* nieuw. Een gedetailleerd overzicht van een suïcidemethode, verlaagt namelijk de drempel voor kwetsbare personen om uit het leven te stappen. Het grootste aantal toegevoegde variabelen zit in de categorie Preventie. Zo zijn de parameters *Cijfermateriaal*, *Depressie*, *Bevestiging problemen* en *Pluspunten* nieuw ten opzichte van het codeboek van Zurings.

In tegenstelling tot de masterproef van Zurings is er in dit onderzoek voor gekozen om effectief elk slachtoffer in de berichtgeving als slachtoffer van zelfdoding te rekenen. Wanneer een moeder haar kind vermoordt en erna uit het leven stapt, zijn er twee slachtoffers gevallen. Deze wijziging wordt opgenomen in de studie, want we veronderstellen dat de kans bestaat dat het kind geen slachtoffer was van (zelf)moord indien de moeder geen einde aan haar leven had willen maken. Ook de omgekeerde bewering valt in twijfel te trekken. Zo is het onmogelijk om te bewijzen dat een dader van een *school shooting* sowieso uit het leven zou zijn gestapt als de student geen medestudenten had neergeschoten. Uiteraard kunnen we deze problematiek voor geen enkele case bewijzen.

3.3.2 Krippendorff's alpha

Voor enkele variabelen met een vrij subjectief karakter is de intercodeurbetrouwbaarheid van groot belang. Zo is het denkbaar dat een artikel niet door iedereen als sensationeel wordt ervaren. Daarom is een eenduidige interpretatie van de variabelen noodzakelijk voor het slagen van deze inhoudsanalyse. Om de betrouwbaarheid van het coderen te garanderen, werd bijna 10 procent van het volledige corpus een tweede maal gecodeerd. Jolien Vangeel, researcher aan de School voor Massacommunicatieresearch van de KU Leuven, stelde voor

om 20 artikels opnieuw te coderen. In 2009 deed Jolien voor haar masterproef een vergelijkend onderzoek naar de berichtgeving over zelfdoding in Vlaamse en Waalse kranten. Via mail bezorgde ik haar 10 artikels uit De Telegraaf en 10 artikels uit het Algemeen Dagblad.

De resultaten van de statistische maatstaf Krippendorff's alpha voor een aantal belangrijke variabelen zien er als volgt uit: Te_Methode .89, Te_Context .87, Te_Sensatie .77, Te_Held .83, Te_Reden .83, Te_Dynamiek .65, Benaming 1, Zelfmoordplegen .78, Welkemethode .87, Methodestapvoorstapbeschrijving 1, Resultaat 1, Be_Sensatie .63, T_Groot 1 en T_Sensatie .63.

Zoals verwacht bestaat de grootste onenigheid tussen beide codeurs wat betreft het sensationele karakter van de berichtgeving. Deze resultaten moeten genuanceerd worden. Eén afwijking in een beperkte dubbelcodering kan al voor een sterke daling in de betrouwbaarheid zorgen (Vangeel, 2009).

3.3.3 Variabelen

Het uiteindelijke codeboek voor dit onderzoek bestaat uit 77 variabelen. In dit deel wordt waar nodig uitleg gegeven over deze variabelen.

Het codeboek is opgedeeld in vijf onderdelen: *Algemeen*, *Tekst*, *Beeld*, *Titel* en *Preventie*. Binnen deze vijf onderdelen kunnen we drie soorten variabelen onderscheiden. Ten eerste bevat het codeboek dichotome variabelen. Dit zijn variabelen met slechts twee mogelijke uitkomsten. Bijvoorbeeld: *Krantengenre* of *Methode stap-voor-stapbeschrijving*.

Ten tweede zijn er ook polytome variabelen. Deze kennen meer dan twee verschillende antwoordcategorieën. Bijvoorbeeld: *Krant* of *Welke methode*.

Tot slot worden enkele variabelen van niet gesloten categorie voorzien, omdat deze de voorgaande variabelen moeten verduidelijken: *Te_SeVoorbeeld*, *B_SeVoorbeeld* en *T_SeVoorbeeld*.

3.3.4 Imitatie Risico Score

De laatste vier variabelen uit het codeboek bepalen de *Imitatie Risico Score* van een artikel. De Imitatie Risico Score of IRS geeft aan of het nieuwsitem kans maakt om imitatie te genereren. Deze score wordt berekend door de som te nemen van 22 variabelen die mogelijk imitatie in de hand werken. Voor titel en de tekst worden telkens 8 kenmerken onderscheiden, voor beeld gaat het slechts om 6 kenmerken. Voorbeelden van kenmerken zijn heroïsering in titel en tekst of een onderschrijft bij een foto. Om te bepalen wanneer een nieuwsitem kans maakt om geïmiteerd te worden, stelde professor Michel de grens vast op 6 van de 22 variabelen (Michel, Frey, Wyss & Valach, 2000). Uiteindelijk kunnen we zo twee groepen artikels onderscheiden:

- Laag risico op imitatie: artikels met een IRS van 0 tot 5
- Hoog risico op imitatie: artikels met een IRS van 6 tot 22

3.3.5 Statistische analyse in SPSS

Met behulp van het statistische computerprogramma SPSS verwerkten we de codering van de Vlaamse en Nederlandse krantenartikels. Om mogelijke verbanden te analyseren binnen een kruistabel werd beroep gedaan op de chi-kwadraattest. Zo kunnen we nagaan of er een statistisch verband is tussen de berichtgeving in Vlaanderen en Nederland. De chi-kwadraattest drukt namelijk uit in welke mate de geobserveerde verdeling afwijkt van de toevalsverdeling. De nulhypothese gaat er telkens vanuit dat de berichtgeving in beide regio's niet verschilt.

Naast deze chi-kwadraatwaarde wordt ook een p-waarde opgesteld die aantoont of de bekomen waarde voldoende hoog is om van een significant verschil te kunnen spreken (Field, 2009). Voor dit onderzoek baseren we de berekeningen op een significantieniveau van 0.05 (= α). Dit betekent dat als de p-waarde groter is dan 0.05, de nulhypothese niet verworpen kan worden en bijgevolg er geen significant verschil is tussen Vlaanderen en Nederland. Wanneer daarentegen de p-waarde kleiner is dan 0,05, kunnen we wel spreken van een significant verschil tussen beide regio's (Field, 2009). De geobserveerde variabelen verdelen zich dan niet toevallig zoals waargenomen.

In tegenstelling tot het vergelijken van verdelingen bij de chi-kwadraattest, gaat de onafhankelijke t-test gemiddelden vergelijken. Twee groepen worden vergeleken met betrekking tot een variabele. Zo kunnen we bijvoorbeeld nagaan of er een significant verschil is tussen de lengte van een artikel in een populaire krant en een kwaliteitskrant. Daarnaast geeft de *Levene's test for equality of variances* aan of de varianties gelijk of ongelijk zijn. Dit wordt bepaald aan de hand van de p-waarde. Net zoals bij de chi-kwadraattest worden de analyses uitgevoerd op een significantieniveau van 0.05.

Tot slot wordt beroep gedaan op een onafhankelijke ANOVA-test om meer dan twee gemiddelden met elkaar te vergelijken. Bij een t-test wordt namelijk de hypothese onderzocht dat twee groepen eenzelfde gemiddelde hebben.

4 Resultaten

De onderzoeksvragen van deze studie beschreven we al in de eerste paragraaf van het vorige hoofdstuk. In dit hoofdstuk worden antwoorden op die vragen gegeven. Een vergelijking van deze resultaten met de literatuurstudie komt aan bod in een volgend hoofdstuk.

Onderzoeksvraag 1: Verschillen de algemene en vormelijke kenmerken van Vlaamse en Nederlandse artikels?

4.1 Lengte en oppervlakte

De meest uitgesproken verschillen tussen Vlaamse en Nederlandse berichtgeving over zelfdoding vinden we terug in de lengte en oppervlakte van de artikels. Zo zijn de Nederlandse artikels langer dan hun Vlaamse tegenhangers. Gemiddeld telt een Vlaams artikel 361 woorden ($SD = 283$), terwijl een Nederlands artikel uit 517 woorden bestaat ($SD = 45$). Bovendien is het verschil tussen beide regio's significant ($t(198) = -2,92, p < .05$). Zowel bij lengte als oppervlakte zijn de standaardafwijkingen van het gemiddelde erg hoog. Dit komt doordat beide variabelen gekenmerkt worden door een aantal uitschieters.

Ook wanneer we de krantengenres in beide regio's vergelijken, kunnen we significante verschillen vaststellen. Zowel in Vlaanderen als in Nederland zijn suïcideartikels in kwaliteitskranten langer dan in populaire kranten. In de Vlaamse populaire pers telt een bericht gemiddeld 272 woorden ($SD = 199$), in de kwaliteitspers is dit 450 ($SD = 326$). Een Nederlands artikel in de populaire pers bestaat gemiddeld uit 407 woorden ($SD = 328$), terwijl dit aantal in de kwaliteitskranten, met 626 woorden, hoger ligt ($SD = 528$). Een t-test wijst uit dat het verschil tussen beide genres significant is in zowel Vlaanderen ($t(80,945) = -3,295, p < .05$) als Nederland ($t(81,908) = -2,485, p < .05$).

Bovendien zijn artikels volgens een ANOVA-test het langst in De Volkskrant (646 woorden; $SD = 543$) en NRC Handelsblad (606 woorden; $SD = 523$). In Het Laatste Nieuws daarentegen verschijnen de kortste artikels (284 woorden; $SD = 209$).

Een Tukey-post-hoc test verduidelijkt dat volgende kranten significant van elkaar verschillen: Het Nieuwsblad en NRC Handelsblad ($p = 0,021, p < .05$), Het Nieuwsblad en De Volkskrant ($p = 0,006, p < .05$), Het Laatste Nieuws en NRC Handelsblad ($p = 0,041, p < .05$) en Het Laatste Nieuws en De Volkskrant ($p = 0,012, p < .05$).

Uit de vorige paragraaf werd al duidelijk dat Nederlandse nieuwsberichten meer woorden tellen. Toch zijn het de Vlaamse artikels die de meeste oppervlakte innemen op een krantenpagina. Dit komt omdat hier de gekozen foto's groter zijn dan in Nederland. Bijgevolg is ook de foto-oppervlakte en de totale artikeloppervlakte in Vlaanderen groter (zie 4.4 Foto). Een onafhankelijke t-test wijst uit dat een Vlaams artikel gemiddeld 354 cm² beslaat ($SD = 460$). Een Nederlands artikel daarentegen is zo'n 303 cm² groot ($SD = 447$). In tegenstelling tot de vorige variabele is dit verschil niet statistisch significant, maar eerder gebaseerd op een toevallige verdeling ($t(198) = 0,79, p > .05$).

Daarnaast zijn zowel in Vlaanderen als in Nederland artikels over zelfdoding groter in de kwaliteitspers dan in de populaire. In de populaire kranten uit Vlaanderen is een bericht zo'n 205 cm² ($SD = 207,75$). Voor de kwaliteitskranten is deze oppervlakte, met 503 cm², meer dan het dubbel ($SD = 583$). Ook in de Nederlandse berichtgeving zien we een gelijkaardig verschijnsel tussen beide krantengenres. Hier meten we volgende groottes: gemiddeld 227 cm² ($SD = 270$) in de populaire pers en 380 cm² ($SD = 365$) in de kwaliteitspers. Zowel in Vlaanderen ($t(61,247) = -3,403, p < .05$) als in Nederland ($t(70,259) = -1,728, p < .05$) zijn deze verschillen significant.

Een ANOVA-test verduidelijkt dat we de grootste artikels terugvinden in De Morgen (614 cm², $SD = 715$), terwijl in Het Nieuwsblad de kleinste artikels staan (190 cm², $SD = 196$). Een Tukey-post-hoc test wijst uit dat De Morgen en Het Nieuwsblad ($p = 0,017, p < .05$) De Morgen en Het Laatste Nieuws ($p = 0,036, p < .05$), maar ook De Morgen en De Telegraaf ($p = 0,035, p < .05$) significant van elkaar verschillen.

4.2 Voorpagina

Uit onze analyse blijkt dat zowel Vlaamse als Nederlandse krantenredacties artikels over zelfdoding niet frequent op de voorpagina plaatsen. Van de 200 geselecteerde items stonden 2 Vlaamse en 7 Nederlandse berichten op de voorpagina van de krant. Een chi-kwadraat test toont aan dat deze frequenties niet significant verschillen ($\chi^2 = 2.91$, $df = 1$, $p > .05$).

Ook kunnen we geen verschil vaststellen tussen het aantal frontartikels in de populaire en kwaliteitspers in Vlaanderen. In elk genre verscheen precies één artikel uit het corpus op de voorpagina van de krant. Ook in Nederland plaatsen populaire kranten (8%) niet significant vaker een suïcideartikel op de voorpagina dan kwaliteitskranten (6%). In absolute cijfers zien we dat deze percentages slechts één krantenartikel verschillen, waardoor deze ongelijkheid te verwaarlozen is.

4.3 Methode

Beide regio's hebben een andere suïcidemethode waarover het meest gepubliceerd wordt. Zo wordt in Vlaanderen het vaakst over zelfdoding op het *spoor* bericht (21%). Daarnaast vermeldt 32% van de artikels een methode die niet tot de vooraf ingedeelde categorieën behoort. Meestal gaat het hier over verdrinking. In Nederland wordt het vaakst verslag uitgebracht over *verhanging* (31%) en zelfdoding door *shot* (25%), maar volgens de chi-kwadraat test zijn deze verdelingen niet statistisch significant ($\chi^2 = 20.25$, $df = 7$, $p = .05$).

Ook redacties van beide krantengenres verkiezen andere handelwijzes om over te schrijven. Nochtans hebben Vlaamse populaire kranten geen overduidelijke methode waarover het vaakst bericht wordt. De helft van de berichtgeving gaat over zelfdoding door *shot* (25%) en suïcide op het *spoor* (25%). Daarnaast vermeldt 36% van de artikels een methode die niet tot de vooraf apart benoemde categorieën behoort. Bij de kwaliteitspers in Vlaanderen is de verdeling duidelijker, want 38% van de artikels bericht over *verhanging*. Ook zelfdoding op het *spoor* (13%) en *overdosis* (13%) nemen een aanzienlijk deel in.

Daarnaast verschijnen in de Nederlandse populaire pers het vaakst artikels over zelfdoding door *verhanging* (24%) en *sprong* (29%). De kwaliteitspers daarentegen bericht meer over zelfdoding door *verhanging* (40%) en *schot* (40%). Een chi-kwadraatanalyse verduidelijkt dat deze frequentieverschillen in Vlaanderen ($\chi^2 = 18.989$, $df = 7$, $p < .05$) significant zijn, maar in Nederland niet ($\chi^2 = 10.379$, $df = 6$, $p > .05$).

Van alle kranten vermelden Het Laatste Nieuws (88%), Het Nieuwsblad (74%) en De Standaard (69%) het vaakst de methode van zelfdoding in hun artikels. Een chi-kwadraattoets bewijst dat deze dagbladen significant van elkaar verschillen ($\chi^2 = 26.287$, $df = 7$, $p < .05$).

Wanneer we de plaats van zelfdoding vergelijken, vinden we geen significant verschil in de berichtgeving tussen Vlaanderen en Nederland. De chi-kwadraattoets bewijst dat deze frequenties niet statistisch significant verschillen ($\chi^2 = 2.85$, $df = 1$, $p > .05$). Uit tabel 1 op de volgende pagina kunnen we afleiden dat Vlaamse kranten vaker zelfdoding op een publieke plaats (63%) verslaan, terwijl Nederlandse kranten de focus leggen op zelfdoding in de privésfeer (54%).

Tabel 1: Locatie zelfdoding in Vlaamse en Nederlandse berichtgeving

Vond de zelfdoding plaats in de privésfeer of op een openbare plaats? * Het land van publicatie van het artikel. Crosstabulation

		Het land van publicatie van het artikel.		Total
		Vlaanderen	Nederland	
Vond de zelfdoding plaats in de privésfeer privésfeer of op een openbare plaats?	Count	19	27	46
	Expected Count	23,2	22,8	46,0
	% within Vond de zelfdoding plaats in de privésfeer of op een openbare plaats?	41,3%	58,7%	100,0%
	% within Het land van publicatie van het artikel.	37,3%	54,0%	45,5%
	% of Total	18,8%	26,7%	45,5%
publieke plaats	Count	32	23	55
	Expected Count	27,8	27,2	55,0
	% within Vond de zelfdoding plaats in de privésfeer of op een openbare plaats?	58,2%	41,8%	100,0%
	% within Het land van publicatie van het artikel.	62,7%	46,0%	54,5%
	% of Total	31,7%	22,8%	54,5%
Total	Count	51	50	101
	Expected Count	51,0	50,0	101,0

% within Vond de zelfdoding plaats in de privésfeer of op een openbare plaats?	50,5%	49,5%	100,0%
% within Het land van publicatie van het artikel.	100,0%	100,0%	100,0%
% of Total	50,5%	49,5%	100,0%

4.4 Foto

Onze analyse toont aan dat de berichtgeving in Vlaanderen en Nederland zich ook onderscheidt op gebied van bijgevoegde foto's. Bovendien bevestigt de chi-kwadraattoets dat dit verschil significant is ($\chi^2 = 3.96$, $df = 1$, $p < .05$). Zo zal je bij een suicideartikel in Nederland (53%) vaker een foto terugvinden dan in Vlaanderen (39%).

Deze foto's tonen zowel in Vlaanderen als in Nederland vooral slachtoffers (respectievelijk 46% en 47%). Ook staan op de beelden vaak andere onderwerpen dan slachtoffers, nabestaanden of de locatie van de zelfdoding (Vlaanderen: 36%, Nederland: 28%). 17% van de Nederlandse foto's toont de plaats waar het slachtoffer uit het leven stapte, terwijl dit in Vlaanderen 13% is. Deze verdelingen zijn volgens de chi-kwadraattoets niet significant ($\chi^2 = 0.873$, $df = 3$, $p > .05$).

Niet elk artikel over zelfdoding is voorzien van een foto. Bij een Vlaams artikel is gemiddeld 0,5 foto bijgevoegd ($SD = 0,8$), met een totale foto-oppervlakte van 170 cm² ($SD = 154$). Een Nederlands artikel daarentegen bevat gemiddeld 1 foto ($SD = 1,7$), met een totale foto-oppervlakte van 115 cm² ($SD = 124$). Nederlandse journalisten kiezen dus voor meer foto's, maar met een kleinere oppervlakte in totaal ($t(89) = 1,854$, $p > .05$).

In Vlaanderen plaatsen kwaliteitskranten (52%) vaker een foto bij het artikel dan populaire kranten (26%, $\chi^2 = 7.104$, $df = 1$, $p < .05$). In Nederland zien we de omgekeerde situatie. Hier publiceren kwaliteitskranten bij de helft van de artikels een foto, terwijl populaire kranten dit bij 56% van de berichten doen ($\chi^2 = 0.361$, $df = 1$, $p > .05$).

4.5 Titel

In tegenstelling tot de vorige variabelen, zijn titels ongeveer even vaak opvallend groter dan andere titels op de pagina in Vlaanderen dan in Nederland: respectievelijk 36% en 38%. De chi-kwadraattest verduidelijkt dat deze frequenties niet significant verschillen ($\chi^2 = 1.12$, $df = 2$, $p > .05$). Daarnaast verwijst 42% van de Vlaamse koppen expliciet naar zelfdoding. Voor Nederland is dit 47%. Net zoals de vorige verdeling zijn deze verschillen niet significant ($\chi^2 = .506$, $df = 1$, $p > .05$).

Tussen de twee krantengenres kunnen we een duidelijker onderscheid vaststellen. Bij de Vlaamse populaire kranten is 44% van de titels groter dan titels van berichten die niet over zelfdoding gaan. Bij de kwaliteitskranten ligt dit percentage, met 32%, lager ($\chi^2 = 2.778$, $df = 1$, $p > .05$). In Nederland zien we de omgekeerde situatie, want hier zijn de koppen van de kwaliteitskranten vaker groter. 44% van de kwaliteitsartikels bevatte een relatief grote titel. Voor de artikels uit de populaire pers is dit 28% ($\chi^2 = 2.751$, $df = 2$, $p > .05$).

Zowel in Vlaanderen als in Nederland verwijzen populaire kranten niet vaker expliciet naar zelfdoding, want deze verschillen zijn niet statistisch significant. Van de krantenkoppen uit de Vlaamse populaire pers duidt 44% op suïcide. Voor de kwaliteitskranten is dit percentage 40% ($\chi^2 = 0.164$, $df = 1$, $p > .05$). In Nederland liggen de uitkomsten nog dicht bij elkaar: 48% voor de populaire en 46% voor de kwaliteitskranten ($\chi^2 = 0.04$, $df = 1$, $p > .05$).

Uit tabel 2 op de volgende pagina kunnen we besluiten dat De Morgen het vaakst relatief grote titels publiceert. In de berichtgeving over zelfdoding heeft 52% van de artikels in deze krant een grotere kop dan op de rest van de pagina. Dit gebeurt het minst in Het Nieuwsblad (24%). De chi-kwadraattest bewijst dat deze verschillen tussen de acht kranten niet significant zijn ($\chi^2 = 15.023$, $df = 14$, $p > .05$).

Tabel 2: Titelgrootte in de kranten

Is de titel relatief groot ten opzichte van de tekst en andere titels op de krantenpagina? * De krant waarin het artikel verschenen is. Crosstabulation

		De krant waarin het artikel verschenen is.								Total
		De Morgen	De Standaard	Het Nieuwsblad	Het Laatste Nieuws	NRC Handelsblad	De Volkskrant	De Telegraaf	Algemeen Dagblad	
Is de titel relatief groot ten opzichte van de tekst en andere titels op de krantenpagina?	Count	11	16	19	15	15	13	18	18	125
	Expected Count	15,6	15,6	15,6	15,6	15,6	15,6	15,6	15,6	125,0
	% within Is de titel relatief groot ten opzichte van de tekst en andere titels op de krantenpagina?	8,8%	12,8%	15,2%	12,0%	12,0%	10,4%	14,4%	14,4%	100,0 %
	% within De krant waarin het artikel verschenen is.	44,0%	64,0%	76,0%	60,0%	60,0%	52,0%	72,0%	72,0%	62,5%
	% of Total	5,5%	8,0%	9,5%	7,5%	7,5%	6,5%	9,0%	9,0%	62,5%
ja	Count	13	9	6	10	10	12	7	7	74
	Expected Count	9,3	9,3	9,3	9,3	9,3	9,3	9,3	9,3	74,0
	% within Is de titel relatief groot ten opzichte van de tekst en andere titels op de krantenpagina?	17,6%	12,2%	8,1%	13,5%	13,5%	16,2%	9,5%	9,5%	100,0 %

	% within De krant waarin het artikel verschenen is.	52,0%	36,0%	24,0%	40,0%	40,0%	48,0%	28,0%	28,0%	37,0%
	% of Total	6,5%	4,5%	3,0%	5,0%	5,0%	6,0%	3,5%	3,5%	37,0%
99	Count	1	0	0	0	0	0	0	0	1
	Expected Count	,1	,1	,1	,1	,1	,1	,1	,1	1,0
	% within Is de titel relatief groot ten opzichte van de tekst en andere titels op de krantenpagina?	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0 %
	% within De krant waarin het artikel verschenen is.	4,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,5%
	% of Total	0,5%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,5%
Total	Count	25	25	25	25	25	25	25	25	200
	Expected Count	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	200,0
	% within Is de titel relatief groot ten opzichte van de tekst en andere titels op de krantenpagina?	12,5%	12,5%	12,5%	12,5%	12,5%	12,5%	12,5%	12,5%	100,0 %

% within De krant waarin het artikel verschenen is.	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0 %
% of Total	12,5%	12,5%	12,5%	12,5%	12,5%	12,5%	12,5%	12,5%	12,5%	100,0 %

**Onderzoeksvraag 2: Verschilt de gehanteerde terminologie voor
suïcidepogingen en -feiten in Vlaamse en Nederlandse
artikels?**

4.6 Gehanteerde terminologie

Wanneer we de gehanteerde terminologie voor suïcidepogingen en -feiten vergelijken, zien we een duidelijk verschil tussen Vlaanderen en Nederland. Vlaamse journalisten verkiezen de term *zelfdoding* (64%), terwijl de voorkeur van Nederlanders uitgaat naar *zelfmoord* (86%). Zowel in Vlaanderen als in Nederland wordt de term *suïcide* amper gebruikt: respectievelijk 1% en 3% ($\chi^2 = 60.06, df = 2, p < .05$). Daarnaast wordt de uitdrukking *zelfmoord plegen* meer dan dubbel zo vaak gebruikt in Nederlandse berichtgeving: 65% tegenover 24% in Vlaanderen ($\chi^2 = 34.032, df = 1, p < .05$).

Ook tussen de verschillende krantengenres maken we een gelijkaardig onderscheid per regio. Vlaamse populaire kranten verkiezen de term *zelfdoding* (75%) boven *zelfmoord* (25%). *Suïcide* komt in geen enkel artikel voor. Daarnaast gebruiken kwaliteitskranten vooral *zelfdoding* (54%) en *zelfmoord* (44%) en in mindere mate *suïcide* (2%). In Nederland blijft *zelfmoord* de meest gelezen term in de berichtgeving. Populaire kranten gebruiken *zelfmoord* (84%) opvallend vaker dan *zelfdoding* (14%) of *suïcide* (2%). Ook onderzoek bij kwaliteitskranten levert gelijkaardige uitkomsten op: *zelfmoord* (88%) voor *zelfdoding* (8%) en *suïcide* (4%). Zowel in Vlaanderen als in Nederland stellen we geen significant verschil vast tussen de gebruikte benamingen in de populaire en kwaliteitspers ($\chi^2 = 5.188, df = 2, p > .05$; $\chi^2 = 1.198, df = 2, p > .05$).

Tot slot hebben we ook de acht verschillende kranten vergeleken. Uit onderstaande tabel 3 kunnen we besluiten dat vooral in NRC Handelsblad (96%) en Het Algemeen Dagblad (88%) bijna uitsluitend de afgeraden benaming *zelfmoord* voorkomt. Bovendien zijn deze verschillen volgens de chi-kwadraattest significant ($\chi^2 = 80.761, df = 14, p < .05$).

Tabel 3: Benaming voor de daad in de kranten

Welke benaming gebruikt de journalist voor de daad? * De krant waarin het artikel verschenen is. Crosstabulation

		De krant waarin het artikel verschenen is.								Total
		De Morgen	De Standaard	Het Nieuwsblad	Het Laatste Nieuws	NRC Handelsblad	De Volkskrant	De Telegraaf	Algemeen Dagblad	
Welke benaming gebruikt de journalist voor de daad?	zelfmoord Count	16	6	5	7	24	20	20	22	120
	Expected Count	15,2	15,2	15,2	13,9	15,2	15,2	15,2	15,2	120,0
	% within Welke benaming gebruikt de journalist voor de daad?	13,3%	5,0%	4,2%	5,8%	20,0%	16,7%	16,7%	18,3%	100,0%
	% within De krant waarin het artikel verschenen is.	64,0%	24,0%	20,0%	30,4%	96,0%	80,0%	80,0%	88,0%	60,6%
	% of Total	8,1%	3,0%	2,5%	3,5%	12,1%	10,1%	10,1%	11,1%	60,6%
zelfdoding	Count	9	18	20	16	1	3	4	3	74
	Expected Count	9,3	9,3	9,3	8,6	9,3	9,3	9,3	9,3	74,0
	% within Welke benaming gebruikt de journalist voor de daad?	12,2%	24,3%	27,0%	21,6%	1,4%	4,1%	5,4%	4,1%	100,0%
	% within De krant waarin het artikel verschenen is.	36,0%	72,0%	80,0%	69,6%	4,0%	12,0%	16,0%	12,0%	37,4%
	% of Total	4,5%	9,1%	10,1%	8,1%	0,5%	1,5%	2,0%	1,5%	37,4%

suicide	Count	0	1	0	0	0	2	1	0	4
	Expected Count	,5	,5	,5	,5	,5	,5	,5	,5	4,0
	% within Welke benaming gebruikt de journalist voor de daad?	0,0%	25,0%	0,0%	0,0%	0,0%	50,0%	25,0%	0,0%	100,0%
	% within De krant waarin het artikel verschenen is.	0,0%	4,0%	0,0%	0,0%	0,0%	8,0%	4,0%	0,0%	2,0%
	% of Total	0,0%	0,5%	0,0%	0,0%	0,0%	1,0%	0,5%	0,0%	2,0%
Total	Count	25	25	25	23	25	25	25	25	198
	Expected Count	25,0	25,0	25,0	23,0	25,0	25,0	25,0	25,0	198,0
	% within Welke benaming gebruikt de journalist voor de daad?	12,6%	12,6%	12,6%	11,6%	12,6%	12,6%	12,6%	12,6%	100,0%
	% within De krant waarin het artikel verschenen is.	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	12,6%	12,6%	12,6%	11,6%	12,6%	12,6%	12,6%	12,6%	100,0%

Daarnaast wordt de formulering *zelfmoord plegen* vaker gebruikt in kwaliteitskranten. In de Vlaamse kwaliteitspers vermeldt 30% van de artikels expliciet deze uitdrukking. Voor de populaire kranten ligt dit percentage, met 18%, lager ($\chi^2 = 1.974$, $df = 1$, $p > .05$). In de Nederlandse berichtgeving liggen deze uitkomsten erg dicht bij elkaar. *Zelfmoord plegen* verschijnt in 66% van de kwaliteitsartikels en 64% van de populaire artikels. Een chi-kwadraatanalyse geeft aan dat deze verschillen niet significant zijn ($\chi^2 = 0.44$, $df = 1$, $p > .05$).

Bovendien gebruiken van alle kranten De Telegraaf en Het Laatste Nieuws het vaakst de afgeraden uitdrukking *zelfmoord plegen* (beide 56%). Een chi-kwadraattoets wijst uit dat het om significante verschillen gaat tussen de kranten ($\chi^2 = 44.843$, $df = 7$, $p < .05$).

Onderzoeksvraag 3: Is er een verschil in de vermelding van kenmerken van het slachtoffer in de berichtgeving tussen Vlaanderen en Nederland?

4.7 Algemene kenmerken slachtoffer

Deze derde onderzoeksvraag brengt ook een aantal gelijkenissen tussen de Vlaamse en Nederlandse verslaggeving aan het licht. Zo berichten zowel Vlaamse (69%) als Nederlandse kranten (69%) het vaakst over de zelfdoding van *mannen* ($\chi^2 = 0$, $df = 1$, $p > .05$). Daarnaast is de meerderheid van de slachtoffers *onbekend* bij het grote publiek. 83% van de Vlaamse en 69% van de Nederlandse artikels verslaat de zelfdoding van een onbekende. Ook internationale slachtoffers komen relatief veel voor. In Vlaanderen is 11% van de slachtoffers *internationaal* gekend, terwijl dit percentage in Nederland, met 27%, hoger ligt. *Nationale* bekendheden nemen 6% van de Vlaamse en 3% van de Nederlandse verslaggeving in beslag. Bovendien gaat het volgens de chi-kwadraattest om significante verschillen ($\chi^2 = 6.253$, $df = 2$, $p < .05$).

De Vlaamse populaire kranten berichten bijna uitsluitend over *onbekende* slachtoffers (95%). Wanneer we de kwaliteitskranten vergelijken, zien we een meer duidelijke verdeling. Hier worden *onbekende* slachtoffers (68%) vaker gepubliceerd dan *internationale* (25%) en *nationale* figuren (7%). Bovendien zijn deze verschillen significant volgens de chikwadraattoets ($\chi^2 = 10.7$, $df = 2$, $p < .05$). Bij de Nederlandse populaire kranten zien we een gelijkaardige ordening: *onbekend* (68%) voor *internationaal* (28%) en *nationaal* bekend (5%). De kwaliteitskranten daarentegen berichten helemaal niet over nationale beroemdheden. Hier gaan alle artikels over *onbekenden* (75%) en *internationale* bekenden (25%). In tegenstelling tot de Vlaamse verdeling zijn deze verschillen niet significant ($\chi^2 = 1.695$, $df = 2$, $p > .05$). Tabel 4 en 5 op de volgende pagina's verduidelijken deze verdelingen voor respectievelijk Vlaanderen en Nederland.

Tabel 4: Bekendheid slachtoffer in de Vlaamse populaire en kwalitatieve pers

Hoe bekend was het eerste slachtoffer bij het publiek? * Is de krant een populaire of een kwaliteitskrant? Kwaliteitskranten zijn De Morgen, De Standaard, NRC Handelsblad en De Volkskrant. Crosstabulation^a

		Is de krant een populaire of een kwaliteitskrant? Kwaliteitskranten zijn De Morgen, De Standaard, NRC Handelsblad en De Volkskrant.		Total
		populaire krant	kwaliteitskrant	
Hoe bekend was het eerste onbekende slachtoffer bij het publiek?	Count	35	19	54
	Expected Count	30,7	23,3	54,0
	% within Hoe bekend was het eerste slachtoffer bij het publiek?	64,8%	35,2%	100,0%
	% within Is de krant een populaire of een kwaliteitskrant? Kwaliteitskranten zijn De Morgen, De Standaard, NRC Handelsblad en De Volkskrant.	94,6%	67,9%	83,1%
	% of Total	53,8%	29,2%	83,1%
nationaal bekend	Count	2	2	4
	Expected Count	2,3	1,7	4,0
	% within Hoe bekend was het eerste slachtoffer bij het publiek?	50,0%	50,0%	100,0%
	% within Is de krant een populaire of een kwaliteitskrant? Kwaliteitskranten zijn De Morgen, De Standaard, NRC Handelsblad en De Volkskrant.	5,4%	7,1%	6,2%

	% of Total	3,1%	3,1%	6,2%
internationaal bekend	Count	0	7	7
	Expected Count	4,0	3,0	7,0
	% within Hoe bekend was het eerste slachtoffer bij het publiek?	0,0%	100,0%	100,0%
	% within Is de krant een populaire of een kwaliteitskrant? Kwaliteitskranten zijn De Morgen, De Standaard, NRC Handelsblad en De Volkskrant.	0,0%	25,0%	10,8%
	% of Total	0,0%	10,8%	10,8%
Total	Count	37	28	65
	Expected Count	37,0	28,0	65,0
	% within Hoe bekend was het eerste slachtoffer bij het publiek?	56,9%	43,1%	100,0%
	% within Is de krant een populaire of een kwaliteitskrant? Kwaliteitskranten zijn De Morgen, De Standaard, NRC Handelsblad en De Volkskrant.	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	56,9%	43,1%	100,0%

a. Het land van publicatie van het artikel. = Vlaanderen

Tabel 5: Bekendheid slachtoffer in de Nederlandse populaire en kwalitatieve pers

Hoe bekend was het eerste slachtoffer bij het publiek? * Is de krant een populaire of een kwaliteitskrant? Kwaliteitskranten zijn De Morgen, De Standaard, NRC Handelsblad en De Volkskrant. Crosstabulation^a

		Is de krant een populaire of een kwaliteitskrant? Kwaliteitskranten zijn De Morgen, De Standaard, NRC Handelsblad en De Volkskrant.		Total
		populaire krant	kwaliteitskrant	
Hoe bekend was het eerste onbekende slachtoffer bij het publiek?	Count	29	24	53
	Expected Count	30,4	22,6	53,0
	% within Hoe bekend was het eerste slachtoffer bij het publiek?	54,7%	45,3%	100,0%
	% within Is de krant een populaire of een kwaliteitskrant? Kwaliteitskranten zijn De Morgen, De Standaard, NRC Handelsblad en De Volkskrant.	67,4%	75,0%	70,7%
	% of Total	38,7%	32,0%	70,7%
nationaal bekend	Count	2	0	2
	Expected Count	1,1	,9	2,0
	% within Hoe bekend was het eerste slachtoffer bij het publiek?	100,0%	0,0%	100,0%
	% within Is de krant een populaire of een kwaliteitskrant? Kwaliteitskranten zijn De Morgen, De Standaard, NRC Handelsblad en De Volkskrant.	4,7%	0,0%	2,7%
	% of Total	3,8%	0,0%	3,8%

	% of Total	2,7%	0,0%	2,7%
internationaal bekend	Count	12	8	20
	Expected Count	11,5	8,5	20,0
	% within Hoe bekend was het eerste slachtoffer bij het publiek?	60,0%	40,0%	100,0%
	% within Is de krant een populaire of een kwaliteitskrant? Kwaliteitskranten zijn De Morgen, De Standaard, NRC Handelsblad en De Volkskrant.	27,9%	25,0%	26,7%
	% of Total	16,0%	10,7%	26,7%
Total	Count	43	32	75
	Expected Count	43,0	32,0	75,0
	% within Hoe bekend was het eerste slachtoffer bij het publiek?	57,3%	42,7%	100,0%
	% within Is de krant een populaire of een kwaliteitskrant? Kwaliteitskranten zijn De Morgen, De Standaard, NRC Handelsblad en De Volkskrant.	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	57,3%	42,7%	100,0%

a. Het land van publicatie van het artikel. = Nederland

4.8 Heroïsering en romantisering

Wanneer we het corpus onderzoeken op verheerlijking, zien we dat Vlaamse slachtoffers in 4% van de artikels geheroïseerd en geromantiseerd worden door journalisten, nabestaanden of andere geïnterviewden. In Nederland verdubbelt dit percentage tot 10%. Toch is het verschil tussen deze frequenties eerder op toeval gebaseerd ($\chi^2 = 2.20$, $df = 1$, $p > .05$).

In Vlaanderen romantiseren journalisten van kwaliteitskranten vaker, terwijl we in Nederland het omgekeerde resultaat vaststellen. Populaire kranten romantiseren de zelfdoding of het slachtoffer in 2% van de artikels. Voor de kwaliteitskranten uit Vlaanderen ligt dit cijfer op 6% ($\chi^2 = 0.753$, $df = 1$, $p > .05$). In Nederland wordt 18% van de slachtoffers uit de populaire pers als held voorgesteld, terwijl dit in dit kwaliteitskranten 2% is. In tegenstelling tot Vlaanderen zijn deze Nederlandse uitkomsten wel significant ($\chi^2 = 7.1$, $df = 1$, $p < .05$).

4.9 Dynamiek

Daarnaast wordt de zelfdoding van Vlamingen vaker als statisch voorgesteld, als een onverklaarbaar mysterie (17%). In Nederland gebeurt dit minder, namelijk in 7% van de gevallen. Bovendien geeft de chi-kwadraattest aan dat deze frequenties inderdaad significant verschillen ($\chi^2 = 4.58$, $df = 1$, $p < .05$).

Zowel in Vlaanderen als in Nederland worden suicides in de populaire pers vaker afgeschilderd als onvermijdelijk dan in de kwaliteitspers. In Vlaanderen gebeurt dit in 23% van de populaire en 13% van de kwaliteitsartikels ($\chi^2 = 1.54$, $df = 1$, $p > .05$). Voor Nederland liggen deze percentages respectievelijk op 12% en 2% ($\chi^2 = 3.84$, $df = 1$, $p = .05$).

4.10 Naamsvermelding slachtoffer

Voor deze onderzoeksvraag maken we een onderscheid tussen de naamsvermelding in Vlaamse en Nederlandse kranten. Zo zijn Vlaamse journalisten meer terughoudend als het gaat over het vrijgeven van de naam van het slachtoffer. 39% van de artikels vermeldt de naam niet. Toch wordt in 48% van de artikels de volledige naam gegeven. De andere artikels vermelden enkel de voornaam (6%), de initialen (3%) of een combinatie met initiaal (5%).

Onder deze laatste mogelijkheid vallen bijvoorbeeld B. Peeters of Bart P. In Nederland daarentegen vermeldt 20% van de berichten geen naam. Daarnaast staat in 72% van de artikels de volledige naam van het slachtoffer. De andere artikels geven enkel de voornaam (4%), de familienaam (1%), de initialen (1%) of een combinatie met initiaal (1%). De chi-kwadraattest geeft aan dat deze verdeling niet statistisch significant is ($\chi^2 = 10.54$, $df = 5$, $p > .05$).

Ook bij de verschillende krantengenres doen we een gelijkaardige analyse. In Vlaanderen geven kwaliteitskranten vaker de volledige naam van het slachtoffer mee (68%) dan populaire kranten (32%). Dit laatste resultaat is sterk afhankelijk van een andere variabele. In de Vlaamse kwaliteitskranten gaat namelijk een kwart van de artikels over internationale beroemdheden. Uiteraard worden hun volledige namen in de krant gepubliceerd. Bovendien zijn deze verschillen significant volgens de chikwadraattoets ($\chi^2 = 14.615$, $df = 4$, $p < .05$). In Nederland daarentegen zijn de verschillen tussen beide krantengenres minder groot. 75% van de kwaliteitsartikels en 70% van de populaire vermeldt de volledige naam. In tegenstelling tot de Vlaamse verdeling zijn deze verschillen niet significant ($\chi^2 = 3.052$, $df = 5$, $p < .05$).

Uit tabel 6 op de volgende pagina 's kunnen we afleiden dat Het Nieuwsblad de meest discrete krant is. In 58% van de artikels van deze krant wordt de naam van slachtoffers op geen enkele manier genoemd. Daarnaast vermeldt De Morgen (86%) het vaakst de volledige naam van slachtoffers. De chi-kwadraattest bewijst dat deze verschillen significant zijn ($\chi^2 = 51.727$, $df = 35$, $p < .05$).

Tabel 6: Naamsvermelding in de kranten

Hoe wordt de naam van het eerste slachtoffer vermeld? Combinatie met initiaal: Bart P. of B Peeters. * De krant waarin het artikel verschenen is.

Crosstabulation

		De krant waarin het artikel verschenen is.								Total
		De Morgen	De Standaard	Het Nieuwsblad	Het Laatste Nieuws	NRC Handelsblad	De Volkskrant	De Telegraaf	Algemeen Dagblad	
Hoe wordt de naam van het eerste slachtoffer vermeld? Combinatie met initiaal: Bart P. of B Peeters.	Count	1	4	11	9	2	4	3	6	40
	Expected Count	4,0	4,0	5,4	5,1	4,3	4,9	5,1	7,1	40,0
	% within Hoe wordt de naam van het eerste slachtoffer vermeld? Combinatie met initiaal: Bart P. of B Peeters.	2,5%	10,0%	27,5%	22,5%	5,0%	10,0%	7,5%	15,0%	100,0%
	% within De krant waarin het artikel verschenen is. % of Total	7,1%	28,6%	57,9%	50,0%	13,3%	23,5%	16,7%	24,0%	28,6%
volledig	Count	12	7	6	6	12	12	14	16	85
	Expected Count	8,5	8,5	11,5	10,9	9,1	10,3	10,9	15,2	85,0

	% within Hoe wordt de naam van het eerste slachtoffer vermeld? Combinatie met initiaal: Bart P. of B Peeters.	14,1%	8,2%	7,1%	7,1%	14,1%	14,1%	16,5%	18,8%	100,0%
	% within De krant waarin het artikel verschenen is.	85,7%	50,0%	31,6%	33,3%	80,0%	70,6%	77,8%	64,0%	60,7%
	% of Total	8,6%	5,0%	4,3%	4,3%	8,6%	8,6%	10,0%	11,4%	60,7%
voornaam	Count	1	1	1	1	1	0	0	2	7
	Expected Count	,7	,7	1,0	,9	,8	,9	,9	1,3	7,0
	% within Hoe wordt de naam van het eerste slachtoffer vermeld? Combinatie met initiaal: Bart P. of B Peeters.	14,3%	14,3%	14,3%	14,3%	14,3%	0,0%	0,0%	28,6%	100,0%
	% within De krant waarin het artikel verschenen is.	7,1%	7,1%	5,3%	5,6%	6,7%	0,0%	0,0%	8,0%	5,0%
	% of Total	0,7%	0,7%	0,7%	0,7%	0,7%	0,0%	0,0%	1,4%	5,0%
familienaam	Count	0	0	0	0	0	1	0	0	1
	Expected Count	,1	,1	,1	,1	,1	,1	,1	,2	1,0

	% within Hoe wordt de naam van het eerste slachtoffer vermeld? Combinatie met initiaal: Bart P. of B Peeters.	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	% within De krant waarin het artikel verschenen is.	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	5,9%	0,0%	0,0%	0,7%
	% of Total	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,7%	0,0%	0,0%	0,7%
initialen	Count	0	2	0	0	0	0	1	0	3
	Expected Count	,3	,3	,4	,4	,3	,4	,4	,5	3,0
	% within Hoe wordt de naam van het eerste slachtoffer vermeld? Combinatie met initiaal: Bart P. of B Peeters.	0,0%	66,7%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	33,3%	0,0%	100,0%
	% within De krant waarin het artikel verschenen is.	0,0%	14,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	5,6%	0,0%	2,1%
	% of Total	0,0%	1,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,7%	0,0%	2,1%
combinaties met initiaal	Count	0	0	1	2	0	0	0	1	4
	Expected Count	,4	,4	,5	,5	,4	,5	,5	,7	4,0

	% within Hoe wordt de naam van het eerste slachtoffer vermeld? Combinatie met initiaal: Bart P. of B Peeters.	0,0%	0,0%	25,0%	50,0%	0,0%	0,0%	0,0%	25,0%	100,0%
	% within De krant waarin het artikel verschenen is.	0,0%	0,0%	5,3%	11,1%	0,0%	0,0%	0,0%	4,0%	2,9%
	% of Total	0,0%	0,0%	0,7%	1,4%	0,0%	0,0%	0,0%	0,7%	2,9%
Total	Count	14	14	19	18	15	17	18	25	140
	Expected Count	14,0	14,0	19,0	18,0	15,0	17,0	18,0	25,0	140,0
	% within Hoe wordt de naam van het eerste slachtoffer vermeld? Combinatie met initiaal: Bart P. of B Peeters.	10,0%	10,0%	13,6%	12,9%	10,7%	12,1%	12,9%	17,9%	100,0%
	% within De krant waarin het artikel verschenen is.	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	10,0%	10,0%	13,6%	12,9%	10,7%	12,1%	12,9%	17,9%	100,0%

Onderzoeksvraag 4: Is er een verschil in de vermelding van kenmerken van de zelfdoding in de berichtgeving tussen Vlaanderen en Nederland?

4.11 Methode

Wanneer we de suïcidemethodes uit het corpus bestuderen, kunnen we concluderen dat Vlaamse artikels de methode van zelfdoding opvallend vaker vermelden dan Nederlandse artikels. Een chi-kwadraattest bewijst dat ook dit verschil statistisch significant is ($\chi^2 = 16.49$, $df = 3$, $p < .05$). Zo maakt 72% van de Vlaamse artikels bekend hoe het slachtoffer uit het leven stapte. In Nederland ligt dit percentage op 39%.

Zowel in Vlaanderen als in Nederland publiceren populaire kranten vaker de methode van zelfdoding. 80% van de Vlaamse populaire artikels maakt de handswijze van het slachtoffer bekend ($\chi^2 = 2.53$, $df = 1$, $p > .05$). De Nederlandse populaire pers daarentegen is discreter en vermeldt de methode in 45% van de berichten. Voor de kwaliteitskranten ligt dit percentage op 33%. De chi-kwadraattest verduidelijkt dat deze verschillen niet significant zijn ($\chi^2 = 1.43$, $df = 1$, $p > .05$).

4.12 Locatie zelfdoding

Meer terughoudend zijn journalisten over de locatie van zelfdoding. Vooral in Nederland vermelden artikels minder duidelijk de plaats waar het slachtoffer uit het leven stapte. In 35% van de berichten wordt zelfs geen locatie gegeven. In Vlaanderen is dit slechts 17%. Vaak vermelden Vlaamse en Nederlandse artikels de stad en de precieze locatie van de zelfdoding (respectievelijk 40% en 41%). De chi-kwadraattoets bevestigt dat deze verschillen niet louter op toeval gebaseerd zijn ($\chi^2 = 8.46$, $df = 3$, $p < .05$).

4.13 Oorzaak zelfdoding

In Nederlandse berichtgeving wordt de oorzaak van zelfdoding vaker monocausaal voorgesteld, als een sterk vereenvoudigde oorzaak. Bijvoorbeeld: een man kiest voor de dood na een stukgelopen relatie. Of een kind stapt uit het leven na aanhoudelijk pestgedrag op school. Dit gebeurt in 7% van de Nederlandse artikels en in amper 1% van de Vlaamse ($\chi^2 = 4, df = 1, p < .05$).

Onderzoeksvraag 5: Verschilt het sensationele karakter van de berichtgeving in Vlaanderen en Nederland?

4.14 Sensatie tekst

Wanneer we de teksten van de artikels vergelijken, zijn Nederlandse berichten sensationeler dan Vlaamse. *Sensatie* wordt in het codeboek als volgt omschreven: *"Tekst is sensationeel, emotioneel en allesbehalve zakelijk. De tekst wil emoties als opschudding losmaken. De inhoud is een ernstige vereenvoudiging van de realiteit of benadrukt uitzonderlijke, mysterieuze of gewelddadige eigenschappen van de daad."*

Zo ook in het artikel *Opvang schiet tekort*, nota bene over een schietpartij, uit De Telegraaf (4 april 2014, pagina 11): *"Toch kon hij vlak buiten de basis ongestoord een semiautomatisch pistool aanschaffen dat hij leegschoot op zijn collega's, voordat hij een kogel door zijn eigen hoofd joeg."* In bovenstaande paragraaf worden gruwelijke en gewelddadige eigenschappen van de daad benadrukt. Eveneens worden meer details gegeven over de methode van zelfdoding.

Ook in volgend nieuwsitem bericht De Telegraaf vol sensatie. *"De schutter had zijn daad vooraf aangekondigd op het sociale netwerk Instagram. Brinsley schreef: Ik ga varkens (straattaal voor agenten, red.) vandaag vleugels geven. Zij namen er één van ons. Laten we er twee van hun nemen"* (22 december 2014, pagina 15).

Daarnaast kunnen kranten ook zakelijk verslag uitbrengen over zelfdoding. Bijvoorbeeld Het Laatste Nieuws (8 augustus 2014) na een wanhoopsdaad op het spoor.

Het spoorverkeer op de lijn 59 Gent-Antwerpen was gisterenmiddag ontregeld na een wanhoopsdaad. Die gebeurde aan de Oude Heerweg in Lokeren. Er was een goederentrein bij betrokken, die spoorde van Rijsel naar Antwerpen Schijnpoort. De sporen in beide richtingen waren versperd. "Er stonden gelukkig geen passagierstreinen stil op het traject. Niemand moest dus geëvacueerd worden", zegt woordvoerder Frédéric Petit. "We hebben meteen pendelbussen ingelegd tussen de stations van Sint-Niklaas en Lokeren. Het treinverkeer tussen Gent en Antwerpen

werd omgeleid, waardoor er een vertraging was van een half uur. Hetzelfde gold voor de reizigers die de pendelbussen namen." Om kwart voor zes was het spoor weer vrij. Met vragen over zelfdoding kan je terecht bij de Zelfmoordlijn op het gratis nummer 1813 en www.zelfmoord1813.be. (Het Laatste Nieuws, 8 augustus 2014, pagina 17).

Ook De Morgen (22 mei 2014) bericht op een neutrale manier over de zelfdoding van een Zweedse regisseur in onderstaand artikel.

De Zweedse regisseur Malik Bendjelloul, die vorig jaar een Oscar won met zijn documentaire *Searching for Sugar Man*, is overleden. Bendjelloul was 36 jaar. Malik Bendjelloul maakte naam en faam met zijn documentaire over de vergeten singer-songwriter Sixto Rodriguez. De man nam begin jaren zeventig twee folkrockplaten op waarmee hij hoopte door te breken. De platen verkochten voor geen meter, alleen in Zuid-Afrika bleek hij in de apartheidsjaren een gevoelige snaar geraakt te hebben. Iets wat Rodriguez zelf niet wist. Toen Bendjelloul in 2006 naar Zuid-Afrika trok, op zoek naar verhalen voor een documentaire, ontmoette hij enkele Zuid-Afrikanen die al jarenlang op zoek waren naar Rodriguez. Bendjelloul had zijn verhaal gevonden. Hij hielp de Zuid-Afrikaanse fans in hun zoektocht naar Rodriguez, en tot hun verrassing bleek hij nog niet overleden te zijn. "Dit was het beste, meest verwonderlijke waargebeurde verhaal dat ik ooit gehoord heb", verklaarde hij aan *The New York Times*. Bendjelloul moest de productie eerst grotendeels zelf financieren, maar veroverde nadien wel de wereld. Ook Sixto Rodriguez kreeg de muzikale carrière waar hij altijd al van gedroomd had. Malik Bendjelloul pleegde zelfmoord. Volgens zijn broer was hij depressief. (De Morgen, 22 mei 2014, pagina 22)

Wanneer we de omschrijving uit het codeboek als leidraad nemen, komen we tot de volgende resultaten. 42% van de Nederlandse nieuwsitems is sensationeel, emotioneel en dus allesbehalve zakelijk. Voor Vlaanderen ligt dit percentage met 19% een stuk lager. Nochtans is ook deze frequentie erg hoog. Bovendien bewijst de chi-kwadraattest dat deze uitkomst significant is ($\chi^2 = 12.48$, $df = 1$, $p < .05$).

Ook tussen beide krantengenres merken we een verschil op qua sensationele berichtgeving. In Vlaanderen verslaan kwaliteitskranten (20%) met meer sensatie dan hun populaire tegenhangers (18%), terwijl we in Nederland het omgekeerde resultaat vaststellen. Hier zijn 48% van de populaire en 36% van de kwaliteitsartikels sensationeel. Beide uitkomsten zijn volgens de chi-kwadraattest niet significant ($\chi^2 = .065, df = 1, p > .05$; $\chi^2 = 1.48, df = 1, p > .05$).

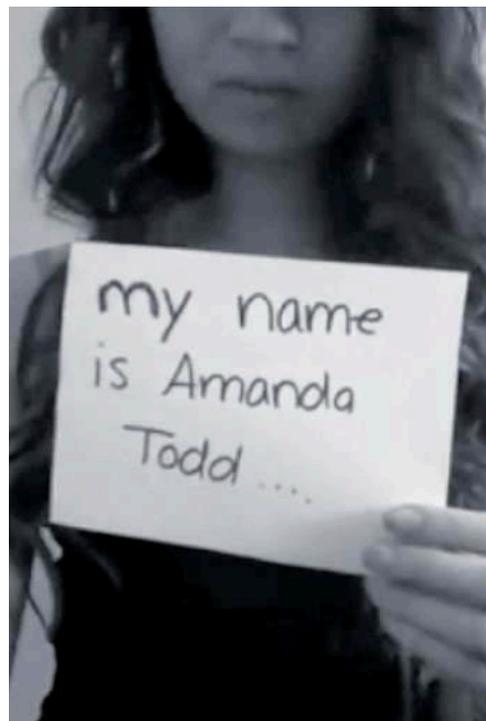
4.15 Sensatie beeld

Het grootste onderscheid op vlak van sensatie vinden we terug bij de foto's van de artikels. *Sensatie* wordt in het codeboek als volgt omschreven: "De bijgevoegde foto is sensationeel, emotioneel en allesbehalve zakelijk. Het beeld wil emoties als opschudding losmaken. De inhoud is een ernstige vereenvoudiging van de realiteit of benadrukt uitzonderlijke, mysterieuze of gewelddadige eigenschappen van de daad."

Zo is onderstaande linkerfoto uit Het Algemeen Dagblad sensationeel. Het bijgevoegde beeld is de trouwfoto van het overleden koppel (4 februari 2014, pagina 13). De sensationele foto aan de rechterkant is een screenshot van de afscheidsboodschap van Amanda Todd (NRC Handelsblad, 19 april 2014, pagina 3).

© Het Algemeen Dagblad (2014)

© NRC Handelsblad (2014)

Wanneer we de bijgevoegde foto's vergelijken, is het verschil tussen Vlaanderen en Nederland enorm. Van alle Nederlandse foto's is 36% sensationeel, emotioneel en dus allesbehalve zakelijk. In Vlaanderen is dit percentage amper 3% ($\chi^2 = 14.63$, $df = 1$, $p < .05$).

4.16 Sensatie titel

We deden een gelijkaardige analyse om sensatie in de krantenkoppen na te gaan. *Sensatie* wordt in het codeboek als volgt omschreven: *"De bijgevoegde titel is sensationeel, emotioneel en allesbehalve zakelijk. Het beeld wil emoties als opschudding losmaken. De inhoud is een ernstige vereenvoudiging van de realiteit of benadrukt uitzonderlijke, mysterieuze of gewelddadige eigenschappen van de daad."*

Zo ook volgende ondertitel in Het Algemeen Dagblad: *Jaylen (15) schiet schoolvrienden in kantine kogel in de rug* (29 oktober 2014, pagina 16). Ook *Agent stapt uit het leven in kelder politiekantoor* is een sensationele titel (Het Nieuwsblad, 8 augustus 2014, pagina 12).

Net zoals teksten en foto's, zijn ook krantenkoppen veel sensationeler in Nederland (20%) dan in Vlaanderen (5%). Ook hier wijst de chi-kwadraattest op een significant verschil in de verdeling ($\chi^2 = 12.67$, $df = 2$, $p < .05$).

Een gelijkaardig onderscheid maken we voor de krantengenres in beide regio's. Vlaamse populaire kranten (6%) hebben meer sensationele titels dan kwaliteitskranten (4%), al is dit miniem verschil te verwaarlozen ($\chi^2 = 0.211$, $df = 1$, $p > .05$). In Nederland liggen beide krantengenres verder uit elkaar. Hier zijn 6% van de titels uit kwaliteitskranten sensationeel, terwijl dit voor de populaire kranten, met 34%, hoger ligt. Bovendien toont een chi-kwadraatanalyse dat dit verschil in Nederland statistisch significant is ($\chi^2 = 15.082$, $df = 2$, $p < .05$).

Wanneer we alle acht kranten vergelijken, brengen De Telegraaf (40%) en Het Algemeen Dagblad (28%) het vaakst sensationele koppen. Voor NRC Handelsblad vonden we geen enkele sensationele titel terug. Daarnaast bewijst de chi-kwadraattoets dat deze verdelingen tussen de kranten significant zijn ($\chi^2 = 40.346$, $df = 14$, $p < .05$).

Onderzoeksvraag 6: Is er een verschil in de vermelding van psychische problemen als oorzaak van de zelfdoding in Vlaamse en Nederlandse artikels?

4.17 Vermelding psychische problemen

Deze zesde onderzoeksvraag kunnen we positief beantwoorden, want in Nederlandse artikels wordt depressie vaker aangehaald als oorzaak van zelfdoding dan in Vlaamse: respectievelijk 49% en 23% ($\chi^2 = 14.8$, $df = 1$, $p < .05$).

Ook wordt in de Nederlandse berichtgeving vaker vermeld dat het slachtoffer in therapie was: 11% ten opzichte van 7% in Vlaanderen. Toch geeft de chi-kwadraattoets aan dat dit verschil niet significant is ($\chi^2 = 1.04$, $df = 1$, $p > .05$).

Onderzoeksvraag 7: Is er een verschil in de vermelding van preventiemogelijkheden en therapie in Vlaamse en Nederlandse artikels?

4.18 Preventie

Vlaamse en Nederlandse journalisten geven ongeveer even vaak cijfermateriaal of statistieken mee over zelfdoding. In Nederland (32%) gebeurt dit zelfs nog meer dan in Vlaanderen (27%). Volgens de chi-kwadraattest kunnen we hier niet spreken van een significant verschil ($\chi^2 = .6$, $df = 1$, $p > .05$). Zowel in Vlaanderen als in Nederland vermelden kwaliteitskranten niet vaker cijfermateriaal of statistieken over suïcide (respectievelijk 38% en 32%, $\chi^2 = 1.654$, $df = 1$, $p > .05$) dan populaire kranten (respectievelijk 26% en 22%, $\chi^2 = 1.268$, $df = 1$, $p < .05$). Volgende kranten geven het vaakst cijfers over zelfdoding bij het artikel: De Morgen (40%), NRC Handelsblad (40%), De Telegraaf (36%) en De Standaard (36%).

Experts worden door journalisten in beide regio's ongeveer even vaak aan het woord gelaten (Vlaanderen: 30%, Nederland 35%). Deze verschillen zijn niet significant ($\chi^2 = .57$, $df = 1$, $p > .05$). Hulpverleners daarentegen komen in Vlaanderen opvallend vaker aan het woord. In 18% van de Vlaamse artikels komt een hulpverlener aan bod, terwijl dit in de Nederlandse

pers 3% is. In tegenstelling tot de vorige variabele geeft de chi-kwadraattoets aan dat het verschil in verdeling hier wel significant is ($\chi^2 = 1.04$, $df = 1$, $p < .05$).

Ook worden in Vlaanderen meer preventiemogelijkheden toegevoegd aan het artikel. De vaakst genoemde hulpinstantie de Zelfmoordlijn 1813: "*Wie vragen heeft over zelfdoding kan steeds terecht op het gratis nummer 1813.*" 71% van de Vlaamse berichten geeft de lezer een hulplijn mee. Zo ook in het nieuwsitem *Zelfmoordlijn bezet op zondag* (De Standaard, 11 februari 2014, pagina 8). Dit artikel schenkt bijzondere aandacht aan de preventiemogelijkheden voor suïcidale personen.

Dat éne noodnummer, waarbij de Zelfmoordlijn en Tele-Onthaal de krachten bundelen, wordt sindsdien gepromoot als hét nummer waarop mensen die aan zelfdoding denken, terecht kunnen. (...) 'Het nummer 1813 is wel degelijk dag en nacht bemand, ook op zondag', zegt directrice Kirsten Pauwels van de Zelfmoordlijn. 'Er zit altijd minstens één vrijwilliger klaar om oproepen te beantwoorden. 's Avonds, tussen 19 uur en 1 uur 's nachts, zijn het er meerdere. We zetten ook extra volk in als er veel media-aandacht is voor zelfdoding of als er zich een incident heeft voorgedaan.' (...) En hoe zit het met de online-hulpverlening van 1813? Hoe bereikbaar is die? 'Sinds de lancering in november voorzien we elke avond tussen zeven en halftien hulpverlening via de chat en dat is ook zo in het weekend', zegt Pauwels. (De Standaard, 11 februari 2014, pagina 8)

In Nederland wordt bij 7% van de artikels een hulplijn toegevoegd ($\chi^2 = 86.09$, $df = 1$, $p < .05$). Van de Vlaamse kranten biedt de populaire pers (82%) vaker preventie dan de kwaliteitspers (60%). Bovendien toont de chi-kwadraattest aan dat dit verschil significant is ($\chi^2 = 5.877$, $df = 1$, $p < .05$). Bij de Nederlandse kranten zien we de omgekeerde situatie. De populaire pers haalt hier hulplijnen aan in 6% van de artikels, terwijl dit bij de kwaliteitskranten, met 8%, hoger ligt ($\chi^2 = 0.154$, $df = 1$, $p > .05$).

Uit tabel 7 op de volgende pagina kunnen we concluderen dat voor deze variabele Het Nieuwsblad de beste leerling van de klas is. In deze krant vermeldt 96% van de artikels over zelfdoding een preventieprogramma of hulplijn.

Tabel 7: Vermelding preventieprogramma of hulplijn in de kranten

Wordt er een hulplijn of preventieprogramma vermeld? * De krant waarin het artikel verschenen is. Crosstabulation

		De krant waarin het artikel verschenen is.								Total	
		De Morgen	De Standaard	Het Nieuwsblad	Het Laatste Nieuws	NRC Handelsblad	De Volkskrant	De Telegraaf	Algemeen Dagblad		
Wordt er een hulplijn of preventieprogramma vermeld?	nee	Count	12	8	1	8	22	24	23	24	122
		Expected Count	15,3	15,3	15,3	15,3	15,3	15,3	15,3	15,3	122,0
		% within Wordt er een hulplijn of preventieprogramma vermeld?	9,8%	6,6%	0,8%	6,6%	18,0%	19,7%	18,9%	19,7%	100,0%
		% within De krant waarin het artikel verschenen is.	48,0%	32,0%	4,0%	32,0%	88,0%	96,0%	92,0%	96,0%	61,0%
		% of Total	6,0%	4,0%	0,5%	4,0%	11,0%	12,0%	11,5%	12,0%	61,0%
ja		Count	13	17	24	17	3	1	2	1	78
		Expected Count	9,8	9,8	9,8	9,8	9,8	9,8	9,8	9,8	78,0
		% within Wordt er een hulplijn of preventieprogramma vermeld?	16,7%	21,8%	30,8%	21,8%	3,8%	1,3%	2,6%	1,3%	100,0%
		% within De krant waarin het artikel verschenen is.	52,0%	68,0%	96,0%	68,0%	12,0%	4,0%	8,0%	4,0%	39,0%
		% of Total	6,5%	8,5%	12,0%	8,5%	1,5%	0,5%	1,0%	0,5%	39,0%

Total	Count	25	25	25	25	25	25	25	25	200
	Expected Count	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	200,0
	% within Wordt er een hulplijn of preventieprogramma vermeld?	12,5%	12,5%	12,5%	12,5%	12,5%	12,5%	12,5%	12,5%	100,0%
	% within De krant waarin het artikel verschenen is.	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	12,5%	12,5%	12,5%	12,5%	12,5%	12,5%	12,5%	12,5%	100,0%

Tot slot wordt in Nederland vaker vermeld dat nabestaanden hebben geleden onder de zelfdoding van hun geliefde. Nochtans is dit verschil niet significant ($\chi^2 = .4$, $df = 1$, $p > .05$). Zowel in Vlaanderen als in Nederland benadrukken populaire kranten vaker dat de omgeving van het slachtoffer geleden heeft. In Vlaanderen (21% en 14%) is dit verschil tussen de populaire en kwaliteitspers groter dan in Nederland (respectievelijk 34% en 8%). In tegenstelling tot Vlaanderen ($\chi^2 = 0.704$, $df = 1$, $p > .05$) zijn de Nederlandse uitkomsten wel significant volgens de chi-kwadraattest ($\chi^2 = 10.187$, $df = 1$, $p < .05$).

Onderzoeksvraag 8: Verschilt het risico op imitatiegedrag van zelfdoding in de berichtgeving in Vlaanderen en Nederland?

4.19 Imitatie Risico Score

Zowel de aparte IRS-gemiddelden als de gemiddelde totale IRS van de Nederlandse berichtgeving liggen hoger dan hun Vlaamse tegenhangers. In Vlaanderen ligt de gemiddelde IRS voor titel op 1,08 ($SD = 1,25$), voor tekst op 1,35 ($SD = 1,32$) en tot slot voor beeld op 1,97 ($SD = 0,67$). In Nederland ziet de situatie er als volgt uit: voor titel 1,36 ($SD = 1,12$; $t(198) = -1,664$, $p > .05$), voor tekst 1,52 ($SD = 0,52$; $t(194,198) = -0,844$, $p > .05$) en uiteindelijk voor beeld 2,20 ($SD = 0,99$; $t(91,830) = -1,320$, $p > .05$).

De totale Imitatie Risico Score van de Vlaamse berichtgeving is gemiddeld 3,10 ($SD = 0,4$), terwijl deze score voor Nederland, met 4,01, hoger ligt ($SD = 0,8$; $t(198) = -2,472$, $p < .05$).

Ook voor beide krantengenres deden we een gelijkaardige analyse. Wanneer we de aparte IRS-gemiddelden vergelijken, zien we dat zowel titel, tekst als beeld van de populaire pers van de kwaliteitspers verschillen in Vlaanderen en Nederland. De populaire kranten uit Vlaanderen hebben de volgende IRS: voor titel 1,10 ($SD = 1,46$), voor tekst 1,40 ($SD = 1,28$) en ten slotte voor beeld 2,15 ($SD = 1,38$). Hun tegenhangers uit de kwaliteitspers scoren als volgt: titel 1,06 ($SD = 1,02$), tekst 1,30 ($SD = 1,37$) en uiteindelijk beeld 1,88 ($SD = 1,77$). Daarnaast hebben de populaire Nederlandse kranten de volgende uitkomsten: voor titel 1,66 ($SD = 1,36$), voor tekst 1,86 ($SD = 1,58$) en ten slotte voor beeld 2,21 ($SD = 1,9$). De tegenhangers uit de kwaliteitspers behaalden deze IRS: voor titel 1,06 ($SD = 1,71$), voor tekst 1,18 ($SD = 1,4$) en uiteindelijk voor beeld 2,19 ($SD = 1,1$).

De totale Imitatie Risico Score van de Vlaamse populaire kranten is 2,86 ($SD = 2,34$), de kwaliteitskranten daarentegen scoren 3,34 ($SD = 2,45$). In Nederland is de situatie omgekeerd, want hier is de totale IRS van de populaire kranten groter dan die van de kwaliteitskranten: respectievelijk 4,64 ($SD = 3,05$) en 3,38 ($SD = 2,38$).

Van alle kranten bevatten Het Algemeen Dagblad (56%) en De Volkskrant (52%) het vaakst sensationele teksten over zelfdoding. De Standaard is de beste leerling van de klas, want uit deze krant was 12% van de berichtgeving sensationeel. Toch ligt ook dit percentage nog steeds vrij hoog.

Wanneer we de gemiddelde totale IRS van alle kranten vergelijken, doen NRC Handelsblad en Het Nieuwsblad het goed (beide 2,64). De slechtste resultaten vinden we bij De Telegraaf (4,8) en Het Algemeen Dagblad (4,5). Van alle kranten zijn dit dus de meest sensationele dagbladen. Toch zit geen enkele krant boven Konrad Michels grens van 6 op 22 wanneer we de gemiddelden vergelijken.

Tot slot gaan we via frequentietabellen na hoeveel procent van de artikels in totaal 6 of meer scoort. Uit tabel 8 op de volgende pagina kunnen we concluderen dat 14,5% van alle artikels een IRS van 6 of hoger heeft (cumulatief percentage van 85,5%). Kortom, bijna 15% van de berichten kan mogelijk imitatie opwekken bij kwetsbare personen.

Op de volgende pagina geeft tabel 9 alle frequenties weer van de totale IRS in de Nederlandse berichtgeving. Hieruit kunnen we afleiden dat 18% van de artikels voor een copycateffect kan zorgen (cumulatief percentage van 82%) .

De situatie in Vlaanderen ziet er beter uit dan in Nederland. Uit tabel 10 kunnen we besluiten dat 11% van de Vlaamse berichtgeving mogelijk imitatie veroorzaakt bij suïcidale personen (cumulatief percentage van 89%) .

Tabel 8: Totale IRS in Vlaanderen en Nederland

Som (0-22). Som titel totaal + tekst totaal + beeld totaal = totale ImitatieRisicoScore

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	11	5,5	5,5	5,5
	1	47	23,5	23,5	29,0
	2	23	11,5	11,5	40,5
	3	33	16,5	16,5	57,0
	4	23	11,5	11,5	68,5
	5	19	9,5	9,5	78,0
	6	15	7,5	7,5	85,5
	7	11	5,5	5,5	91,0
	8	8	4,0	4,0	95,0
	9	4	2,0	2,0	97,0
	10	4	2,0	2,0	99,0
	11	1	,5	,5	99,5
	14	1	,5	,5	100,0
	Total	200	100,0	100,0	

Tabel 9: Totale IRS in Nederland

Som (0-22). Som titel totaal + tekst totaal + beeld totaal = totale ImitatieRisicoScore^a

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	4	4,0	4,0	4,0
	1	20	20,0	20,0	24,0
	2	10	10,0	10,0	34,0
	3	14	14,0	14,0	48,0
	4	13	13,0	13,0	61,0
	5	14	14,0	14,0	75,0
	6	7	7,0	7,0	82,0
	7	5	5,0	5,0	87,0
	8	5	5,0	5,0	92,0
	9	4	4,0	4,0	96,0
	10	3	3,0	3,0	99,0
	14	1	1,0	1,0	100,0
	Total	100	100,0	100,0	

a. Het land van publicatie van het artikel. = Nederland

Tabel 10: Totale IRS in Vlaanderen

Som (0-22). Som titel totaal + tekst totaal + beeld totaal = totale ImitatieRisicoScore^a

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 0	7	7,0	7,0	7,0
1	27	27,0	27,0	34,0
2	13	13,0	13,0	47,0
3	19	19,0	19,0	66,0
4	10	10,0	10,0	76,0
5	5	5,0	5,0	81,0
6	8	8,0	8,0	89,0
7	6	6,0	6,0	95,0
8	3	3,0	3,0	98,0
10	1	1,0	1,0	99,0
11	1	1,0	1,0	100,0
Total	100	100,0	100,0	

a. Het land van publicatie van het artikel. = Vlaanderen

5 Discussie

In dit hoofdstuk proberen we de resultaten van de kwantitatieve inhoudsanalyse terug te koppelen aan eerdere bevindingen uit de literatuurstudie. Zo kunnen we overeenkomsten en verschillen tussen onderzoeken opmerken. Ook worden de voornaamste resultaten uit deze studie kort weergegeven. Tot slot hebben we aandacht voor de beperkingen van dit onderzoek, alsook aanbevelingen voor toekomstig onderzoek.

5.1 Bespreking resultaten

5.1.1 Algemene en vormelijke kenmerken

Een eerste onderzoeksvraag peilde naar de algemene en vormelijke kenmerken van de berichtgeving. We konden een significant verschil vaststellen tussen de gemiddelde lengte van een artikel in Vlaanderen en Nederland. Zo is een Nederlands artikel gemiddeld 156 woorden langer dan een bericht uit Vlaanderen. Ook tussen krantengenres in beide regio's vinden we een significant verschil: zowel in Vlaanderen als in Nederland zijn suïcideartikels langer in kwaliteitskranten.

Toch komt dit niet doordat ze meer aandacht besteden aan preventie, want in beide regio's vermelden kwaliteitskranten niet vaker cijfermateriaal of statistieken over suïcide. Wel brengen kwaliteitskranten dikwijls een uitgebreid achtergrondverhaal met meer details. Populaire kranten daarentegen publiceren vaker een korter suïcideartikel, bijvoorbeeld na een zelfdoding op het spoor. Deze artikels hebben zo veel meer kans om opgenomen te worden in het corpus.

Een uitgebreider artikel kan een positief of negatief effect hebben op het imitatiegedrag na zelfdoding. Enerzijds kan een omvangrijk bericht meer (sensationele) details geven over de zelfdoding, wat de drempel bij kwetsbare personen verlaagt. Anderzijds geeft een langer artikel de journalist de mogelijkheid om dieper in te gaan op de problematiek van zelfdoding. De auteur kan het bericht aanvullen met cijfermateriaal, preventiemogelijkheden en meningen van experts of hulpverleners. Zo krijgt de lezer een beter beeld over de werkelijke achtergrond van de problematiek.

Deze richtlijnen worden eveneens aangehaald in de tips van de Nederlandse journalist Vons. *"Bied achtergrondinformatie. Geef bij de algemene berichtgeving over suïcide goede achtergrondinformatie. Noem bijvoorbeeld de landelijke hulplijn 113 Online."*

Ook benadrukt Vons dat het belangrijk is om informatie van betrouwbare bronnen te publiceren. *"Verwijs naar bronnen waar betrouwbare informatie is te vinden over suïcide en gerelateerde onderwerpen, zoals de Stichting 113 Online, het Trimbos-instituut, het Nederlands Kenniscentrum Angst & Depressie en de Ivonne van de Ven Stichting (Wybo Vons, 2012)."*

Daarnaast zijn Vlaamse artikels gemiddeld 51 cm² groter dan Nederlandse. In tegenstelling tot de lengte van de artikels is dit verschil niet statistisch significant. Ook hier is de uitkomst van deze variabele tweeledig. Enerzijds kunnen krantenartikels groter zijn, omdat ze meer woorden tellen en dus mogelijk dieper ingaan op de problematiek van zelfdoding. Anderzijds kan een bericht omvangrijk zijn doordat het veel foto's bevat.

Dit verhoogt volgens de Werkgroep Verder (2014) het risico op imitatie bij suïcidale lezers: *"Plaats geen foto's van de persoon die overleden is, tenzij er toestemming is."*

Wanneer we de resultaten uit Vlaanderen en Nederland vergelijken, kunnen we concluderen dat Vlaamse artikels groter zijn in oppervlakte omdat de bijgevoegde foto's ook meer plaats in beslag nemen. De totale foto-oppervlakte bij een Vlaams artikel is gemiddeld 170 cm², terwijl dit voor een Nederlands artikel 115 cm² is.

Wanneer we de suïcidemethodes in de berichtgeving vergelijken, zien we dat beide regio's een andere handelswijze hebben waarover het meest gepubliceerd wordt. Zo wordt in Vlaanderen het vaakst over zelfdoding op het spoor bericht (21%). Toch zijn treinongevallen hier niet de meest gebruikte methode om uit het leven te stappen (Portzky & van Heeringen, 2001, p. 20). Zowel bij mannen als vrouwen komen zelfdoding door verhangning en verstikking het meest voor in Vlaanderen. We zien dus dat kranten ervoor kiezen om meer te berichten over zelfdodingen die ook een maatschappelijke impact hebben. Bijvoorbeeld wanneer na een zelfdoding het treinverkeer in het honderd loopt.

In Nederland daarentegen wordt het vaakst verslag uitgebracht over verhangning (31%) en zelfdoding door schot (25%), maar volgens de chi-kwadraattest zijn deze verdelingen niet statistisch significant. Bovendien is verhangning in Nederland wel één van de meest gebruikte methodes om een einde te maken aan het leven.

Ook wanneer we de plaats van zelfdoding nagaan, zien we opnieuw verschillen tussen Vlaanderen en Nederland. Vlaamse kranten verslaan vaker zelfdoding op een publieke plaats (63%), terwijl Nederlandse kranten de focus leggen op zelfdoding in de privésfeer (54%). Dit kan opnieuw erop wijzen dat Vlaamse journalisten meer belang hechten aan zelfdodingen die een maatschappelijke impact hebben. Zo duurt het altijd even voor de politie een publieke zelfdodingslocatie vrijgeeft na onderzoek. Ook is het niet uit te sluiten dat voorbijgangers getuige waren van het drama.

Tot slot vinden we ook een significant verschil tussen Vlaanderen en Nederland op gebied van bijgevoegde foto's. Zo zal je bij een suïcideartikel in Nederland (53%) vaker een foto terugvinden dan in Vlaanderen (39%). Dit zorgt ervoor dat Nederlandse artikels vaker de drempel naar suïcide verlagen. Foto's tonen zowel in Vlaanderen als in Nederland vooral slachtoffers van zelfdoding. Nochtans wordt dit door alle mediarijchlijnen sterk afgeraden. Een mogelijke verklaring hiervoor is de langdurige afwezigheid van de Nederlandse regering in het preventiebeleid. Voor 2013 waren er amper beleidsinitiatieven om het aantal suïcides terug te dringen. Mediavoorschriften bereikten weinig journalisten en redacties, omdat ze niet ondersteund werden door de regering.

Tussen de titelgroottes in Vlaanderen en Nederland daarentegen konden we geen significant verschil vaststellen. Krantenkoppen zijn namelijk in Vlaanderen ongeveer even vaak groter dan andere titels op de pagina als in Nederland: respectievelijk 36% en 38%.

5.1.2 Gehanteerde terminologie

Een tweede onderzoeksvraag ging na in welke mate de gehanteerde terminologie voor de daad in Vlaanderen en Nederland verschilt. Hieruit blijkt dat Vlaamse journalisten de term *zelfdoding* (64%) verkiezen, terwijl de voorkeur van Nederlanders uitgaat naar *zelfmoord* (86%). Zowel in Vlaanderen als in Nederland wordt de term *suïcide* amper gebruikt: respectievelijk 1% en 3%.

Deze studie spreekt dus eerdere bevindingen van Swinnen (2006) tegen. Vlamingen verkiezen niet de term *zelfmoord* en eveneens is *suïcide* niet het meest gebruikte begrip in Nederland. Toch moeten we hierbij de opmerking maken dat ook het begrip *zelfmoord* nog erg veel voorkomt in de Vlaamse pers. Vlaamse artikels bevatten vaker de term *zelfdoding*, omdat

onderaan het artikel met behulp van volgende zin verwezen wordt naar de Zelfmoordlijn: *"Wie vragen heeft over zelfdoding kan steeds terecht op het gratis nummer 1813."*

Daarnaast wordt de uitdrukking *zelfmoord plegen* meer dan dubbel zoveel gebruikt in Nederlandse berichtgeving: 65% tegenover 24% in Vlaanderen.

5.1.3 Algemene kenmerken slachtoffer

Een derde onderzoeksvraag polste naar de verschillen tussen Vlaanderen en Nederland in de vermelding van slachtofferkenmerken. Zowel Vlaamse (69%) als Nederlandse kranten (69%) berichten het vaakst over de zelfdoding van mannen. Dit stemt overeen met de werkelijkheid, vermits de meeste suïcideslachtoffers in beide regio's mannen zijn. In Nederland gebeurt zelfs meer dan zeventig procent van de zelfdodingen door mannen. Kerkhof, Arensman, Neeleman en de Wilde (2003) haalden al aan dat mannen kwetsbaarder lijken, omdat zij hun identiteit vaker linken aan prestatiegedrag en -druk.

De meerderheid van de slachtoffers uit de berichtgeving is onbekend bij het grote publiek. 83% van de Vlaamse en 69% van de Nederlandse artikels verslaat de zelfdoding van een onbekende. Ook internationale slachtoffers komen relatief veel voor. Suïcides van internationale sterren als L'Wren Scott in maart en Robin Williams in augustus kenmerkten in 2014 de berichtgeving. Vooral de dood van de Amerikaanse acteur werd uitvoerig besproken in de populaire pers.

In tegenstelling tot de vorige variabele kunnen we geen significant verschil opmerken in de verheerlijking van Vlaamse en Nederlandse slachtoffers. In Vlaanderen worden slachtoffers in 4% van de artikels geheroïseerd en geromantiseerd door journalisten, nabestaanden of andere geïnterviewden. In Nederland verdubbelt dit percentage tot 10%. Dit gebeurt vooral na de dood van nationale en internationale sterren, maar eveneens wanneer de slachtoffers onbekenden zijn.

Zo ook in het artikel *Dansend het leven uit* (Algemeen Dagblad, 4 februari 2014, pagina 12): *"De vier broers Rypke (59), Gerrit (57), Ids (52) en Albert (49) Postma vinden het fantastisch dat hun ouders 'ons dit zo hebben gegeven. Wij hebben het afscheid al gehad voor hun overlijden' "*.

Nochtans raden de richtlijnen van de Nederlandse journalist Wybo Vons romantisering uitdrukkelijk af. *"Kijk uit dat de berichtgeving niet wordt geromantiseerd of gedramatiseerd. Bijvoorbeeld door te citeren uit een afscheidsbrief of dagboek. Zo voorkom je dat mensen die*

een eind aan hun leven maken helden of martelaren worden, of dat iemand met suïcidale gedachten zich met de betreffende persoon identificeert."

Daarnaast wordt in Nederlandse berichtgeving de oorzaak van zelfdoding vaker monocausaal voorgesteld, als een sterk vereenvoudigde oorzaak. Dit gebeurt in 7% van de Nederlandse artikels en in amper 1% van de Vlaamse. Dit druist in tegen de werkelijke reden waarom mensen uit het leven stappen. Zo concludeerde Vandenberghe (2014) dat 90% van de suïcides vermoedelijk het resultaat is van psychische problemen of aandoeningen.

Ten slotte bestudeerden we voor deze onderzoeksvraag ook de naamsvermelding van het slachtoffer in de krant. Voor deze variabele vonden we geen statistisch significant verschil tussen beide regio's. Vlaamse journalisten zijn meer terughoudend over de naam van het slachtoffer. 39% van de artikels vermeldt de naam niet. Toch wordt in 48% van de artikels de volledige naam gegeven. In Nederland daarentegen vermeldt 20% van de berichten geen naam. Daarnaast staat in 72% van de artikels de volledige naam van het slachtoffer.

Bij elke case moet de journalist afwegen of het maatschappelijk belang van de naamsvermelding primeert op de privacy van het slachtoffer en nabestaanden. Dit wordt ook bevestigd door de Code van de Raad voor de Journalistiek (Raad voor de Journalistiek, 2013).

5.1.4 Kenmerken suïcide

Een vierde onderzoeksvraag ging na in welke mate journalisten kenmerken van de suïcide zelf vermelden. In tegenstelling tot de vorige variabele konden we uit deze variabele wel een significant verschil afleiden. Vlaamse artikels vermelden namelijk de methode van zelfdoding opvallend vaker dan Nederlandse artikels. Zo maakt 72% van de Vlaamse artikels bekend hoe het slachtoffer uit het leven stapte. In Nederland ligt dit percentage op 39%. Zowel in Vlaanderen als in Nederland publiceren populaire kranten vaker de methode van zelfdoding.

Kranten gaan soms erg ver in de vermelding van kenmerken van de suïcide. Zo ook De Morgen in het artikel *L'Wren Scott was meer dan het lief van Mick Jagger* (18 maart 2014, pagina 12): *"Op de officiële doodsoorzaak is het wachten tot de autopsie, maar volgens politiebronnen zou Scott zich met haar favoriete sjaal verhangen hebben aan een deurknop."*

Nochtans raden Vlaamse en Nederlandse mediarijntlijnen aan om discreet te zijn over de suïcidemethode. *"Geef geen beschrijving van de methode of het middel. Zo voorkom je dat je*

iemand op het idee brengt dat dit een effectieve manier is: je gaat eraan dood en komt ermee in het nieuws (Vons, 2012)."

Meer terughoudend zijn journalisten over de locatie van zelfdoding. Vooral in Nederland vermelden artikels minder duidelijk de plaats waar het slachtoffer uit het leven stapte. In 35% van de berichten wordt zelfs geen locatie gegeven. In Vlaanderen is dit slechts 17%.

5.1.5 Sensatie

Een vijfde onderzoeksvraag analyseerde het sensationele karakter van de berichtgeving in Vlaanderen en Nederland. Deze onderzoeksvraag wordt verdeeld in drie categorieën: tekst, beeld en titel. Voor elke categorie konden we een significant verschil vaststellen. Qua tekstinhoud zijn Nederlandse berichten sensationeler dan Vlaamse. 42% van de Nederlandse nieuwsitems is sensationeel, emotioneel en dus allesbehalve zakelijk. Voor Vlaanderen ligt dit percentage met 19% een stuk lager. Nochtans is ook dit resultaat verontrustend.

Enkele voorbeelden uit beide regio's: "*Met ruim 2.000 doden sinds 1968 is de immense Yangtze-brug de nummer één op de lijst van internationale suicide-hotspots. Een val van acht seconden garandeert een snelle dood (De Volkskrant, 11 augustus 2014, pagina 17).*" "*De vrouw werd teruggevonden met tape over de mond, de benen vastgebonden en ze droeg alleen een slip (Het Laatste Nieuws, 27 januari 2014, pagina 10).*" "*Toen ik haar buiten liet, zei ik: 'Tot de volgende keer'. Ze antwoordde: 'Dat denk ik niet'. (...) 'Volgende keer is het aan u om te trakteren', zei ik. (...) 'Dat denk ik niet', antwoordde ze (Het Laatste Nieuws, 7 mei 2014, pagina 8).*"

Het grootste onderscheid op vlak van sensatie vinden we terug bij de foto's van de artikels. Als we de bijgevoegde beelden naast elkaar stellen, is het verschil tussen Vlaanderen en Nederland enorm. Van alle Nederlandse foto's is 36% sensationeel, emotioneel en dus allesbehalve zakelijk. In Vlaanderen is dit percentage amper 3%. Sensationele foto's bevatten zowel slachtoffers en nabestaanden als de locatie van zelfdoding. Zo toont de foto bij het artikel *Indiase meisjes pleegden zelfmoord* (De Volkskrant, 31 mei 2014, pagina 7) hoe het dorp zich verzameld heeft rond de lichamen van de meisjes opgeknoopt aan de boom.

Net zoals de teksten en foto's, zijn ook de krantenkoppen veel sensationeler in Nederland (20%) dan in Vlaanderen (5%). Bijvoorbeeld de titel *Dansend het leven uit* in het Algemeen Dagblad (4 februari 2014, pagina 12 en 13).

5.1.6 Vermelding psychische problemen

Een zesde onderzoeksvraag peilde naar de vermelding van psychische problemen als oorzaak van de zelfdoding in Vlaanderen en Nederland. Hier konden we geen statistisch significante verschillen vaststellen tussen beide regio's. In Nederlandse artikels wordt depressie vaker aangehaald als aanleiding tot zelfdoding dan in Vlaamse: respectievelijk 49% en 23%. Ook wordt in de Nederlandse berichtgeving vaker vermeld dat het slachtoffer in therapie was: 11% ten opzichte van 7% in Vlaanderen. Dit wordt bovendien aangemoedigd door de Nederlandse journalist Vons:

Benoem dat hulp helpt. In Nederland hebben jaarlijks naar schatting zo'n half miljoen mensens suïcidale gedachten. Meer dan 99 procent van hen weet zich te redden met hulp van hun omgeving of een professional. Hulp zoeken werkt dus echt. Door dit te benoemen help je het aantal suïcides te verminderen. (Vons, 2012)

5.1.7 Preventie

Een zevende onderzoeksvraag bekijkt hoe vaak journalisten cijfermateriaal of statistieken meegeven over zelfdoding. In Nederland (32%) gebeurt dit niet meer dan in Vlaanderen (27%), want volgens de chi-kwadraattest kunnen we hier niet spreken van een significant verschil.

Om uitleg en achtergrond te geven bij de problematiek van zelfdoding, worden in de krant vaak experts en hulpverleners geciteerd. In tegenstelling tot de vorige variabele kunnen we hier wel spreken van significante verschillen. Experts worden door journalisten in beide regio's ongeveer even vaak aan het woord gelaten (Vlaanderen: 30%, Nederland 35%). Hulpverleners daarentegen komen in Vlaanderen opvallend vaker aan het woord. In 18% van de Vlaamse artikels komt een hulpverlener aan bod, terwijl dit in de Nederlandse pers 3% is. Het gebruik van deze quotes kan verklaren waarom artikels in Vlaanderen langer zijn dan in Nederland.

Ook worden in Vlaanderen opvallend meer preventiemogelijkheden en hulplijnen toegevoegd aan het artikel. Maar liefst 71% van de berichten geeft de lezer een hulpinstantie mee. In Nederland gebeurt dit bij 7% van de artikels. We stellen vast dat de vermelding van een reddingsboei in Vlaanderen gebruikelijk is, terwijl preventiemogelijkheden in Nederland eerder de uitzondering zijn.

Voor de Zelfmoordlijn wordt vaak aangehaald in Vlaamse artikels. Een mogelijke verklaring is dat de Werkgroep Verder al jaren ondersteund wordt door de Vlaamse overheid. Haar Nederlandse tegenhanger daarentegen, de Ivonne van de Ven Stichting, werkt pas enkele jaren samen met de Nederlandse overheid. Zonder overheidssteun is het minder evident om bekendheid te verwerven bij het grote publiek.

5.1.8 Imitatie Risico Score

Michels IRS is zonder twijfel de belangrijkste variabele uit dit onderzoek. We kunnen besluiten dat Nederlandse berichtgeving vaker imitatiegedrag kan opwekken dan Vlaamse. Zowel de gemiddelde aparte IRS als de totale IRS van de Nederlandse berichtgeving liggen hoger dan hun Vlaamse tegenhangers. De gemiddelde totale Imitatie Risico Score van de Vlaamse berichtgeving is 3,10, terwijl deze score voor Nederland, met 4,01, hoger ligt.

In Nederland zien we zelfs een uitschieter met een IRS van 14. Dit is meer dan het dubbel van de vastgestelde grenswaarde van 6. Het artikel *Vreselijk drama én een wonder* (Algemeen Dagblad, 31 mei 2014) vermeldt namelijk op sensationele wijze onder meer de methode, inclusief details. Ook verwijst de sensationele titel expliciet naar zelfdoding. De bijgevoegde foto toont de locatie van de zelfdoding waar hulpverleners volop aan het werk zijn.

Ook voor beide krantengenres deden we een gelijkaardige analyse. De gemiddelde totale Imitatie Risico Score van de Vlaamse populaire kranten is 2,86. De kwaliteitskranten daarentegen scoren 3,34. In Nederland is de situatie omgekeerd, want hier is de gemiddelde totale IRS van de populaire kranten groter dan die van de kwaliteitskranten: respectievelijk 4,64 en 3,38.

Kortom, de gemiddelde scores in Vlaanderen en Nederland liggen relatief ver onder Michels grens, maar toch is bijna elk artikel voor verbetering vatbaar. In een ideale situatie wekt namelijk geen enkel bericht imitatie op bij kwetsbare personen.

Wanneer we via frequentietabellen nagaan hoeveel procent van de artikels in totaal 6 of meer scoort, komen we tot een minder positieve conclusie. Van de Nederlandse berichtgeving kan 18% voor een copycateffect zorgen. Dit wordt vooral opgewekt door de sensationele tekst, titels én foto's die de Nederlandse berichtgeving kenmerken. Vlaamse kranten doen het beter dan hun noorderburen: namelijk 11% van de artikels veroorzaakt mogelijk imitatie bij suïcidale personen.

5.2 Beperkingen en aanbevelingen

In onderstaande paragraaf worden een aantal methodologische beperkingen weergegeven die deze studie kenmerken. Ook hebben we aandacht voor mogelijke aanbevelingen voor toekomstig onderzoek.

Ten eerste is dit onderzoek verkennend van aard. In de literatuur waren weinig tot geen onderzoeken beschikbaar waarop deze masterproef kon verderbouwen. Zo is het ook moeilijk om een vergelijking te maken met eerdere studies die focusten op Vlaanderen en Nederland.

Ten tweede bestaat deze masterproef uit een corpus van 200 artikels. Vervolgonderzoek kan aan de hand van meer artikels en kranten dieper ingaan op de berichtgeving over suicide. Ook beperkt deze masterproef zich tot een kwantitatieve inhoudsanalyse. Vervolgonderzoek zou hieraan een kwalitatieve studie kunnen koppelen naar het bestaan van richtlijnen op krantenredacties. Huidig onderzoek verduidelijkt namelijk niet of journalisten zich vooral baseren op externe of interne mediavoorschriften rond zelfdoding.

Tot slot zijn een aantal variabelen moeilijk objectief te coderen. Ze zijn sterk afhankelijk van de interpretatie van de codeur. Een voorbeeld zijn de sensatievariabelen tekst, titel en foto. Ook dit heeft zeker invloed gehad op de uiteindelijke resultaten van deze masterproef.

6 Conclusie

Met een correcte en verantwoorde berichtgeving over zelfdoding kan een journalist levens redden. Daarnaast kan een sensationeel nieuwsbericht drempelverlagend werken voor suïcidale mensen. Zij kunnen inspiratie halen uit bepaalde artikels en zo het gedrag dat wordt afgebeeld imiteren.

In Vlaanderen en Nederland bundelen werkgroepen, hulporganisaties en overheden de krachten om het aantal zelfdodingen terug te dringen. Samen stellen zij voorschriften op om media bij te staan in de berichtgeving over zelfdoding. Toch kunnen we in beide regio's geen statistisch significante trends vaststellen om te bewijzen dat de suïdecijfers dalen.

Jaarlijks stappen in Vlaanderen (18 per 100.000) meer inwoners uit het leven dan in Nederland (11 per 100.000). Nochtans is dit niet afhankelijk van de verslaggeving in de geschreven pers. Zo berichten Nederlandse kranten sensationeler over zelfdoding dan Vlaamse. Zowel de tekstinhoud, titel als foto's zijn vaker melodramatisch en choquerend in Nederlandse dagbladen. Vooral het verschil in sensationeel fotogebruik is enorm tussen beide regio's. Bij meer dan de helft van de suïcideartikels in Nederland vinden we een foto terug. Op deze foto's staan meestal slachtoffers afgebeeld.

Bijna 1 op 5 Nederlandse artikels kan mogelijk imitatiegedrag opwekken bij kwetsbare personen. Sommige artikels behalen zelfs een Imitatie Risico Score van 14 op 22. Dit is meer dan het dubbel van Konrad Michels grenswaarde van 6.

Nederlandse nieuwsitems zijn vooral sensationeler omdat ze nergens doekjes omwinden. De afgeraden term *zelfmoord plegen* wordt meer dan het dubbel gebruikt in Nederland. Ook vermelden journalisten hier vaker de locatie van zelfdoding. Enkel over de methode van het slachtoffer zijn Nederlandse journalisten minder terughoudend dan hun Vlaamse collega's. Bovendien geven Nederlandse journalisten minder achtergrond bij de werkelijke oorzaak van de suïcide. Vandenberghe (2014) stelt dat 90% van de zelfdodingen vermoedelijk het resultaat is van psychische problemen of aandoeningen. Toch wordt suïcide in Nederland vaker monocausaal voorgesteld, als een sterk vereenvoudigde oorzaak. Bijvoorbeeld een man stapt uit het leven na een stukgelopen relatie.

Quotes van professionals kunnen voor suïcidale mensen de drempel verhogen. Betrouwbare bronnen zorgen ervoor dat de lezer de problematiek van zelfdoding beter begrijpt. Experts komen in beide regio's ongeveer even vaak aan bod. Hulpverleners daarentegen komen vaker aan het woord in Vlaanderen.

Daarnaast kunnen we concluderen dat Vlaamse journalisten de voorkeur geven aan zelfdodingen die ook een maatschappelijke impact hebben. Zo wordt het vaakst over zelfdoding op het spoor bericht. Toch zijn treinongevallen niet de meest gebruikte methode om uit het leven te stappen. Ook verslaan Vlaamse kranten vaker zelfdoding op een publieke plaats, terwijl Nederlandse kranten de focus leggen op zelfdoding in de privésfeer.

Tot slot vermeldt bijna drie kwart van de Vlaamse artikels een preventiemogelijkheid of hulplijn. Vooral de Zelfmoordlijn komt vaak aan bod in zowel populaire als kwaliteitskranten. In Nederland is de vermelding van reddingsboeien eerder de uitzondering. Een mogelijke verklaring is dat de Werkgroep Verder al jaren ondersteund wordt door de Vlaamse overheid. Haar Nederlandse tegenhanger daarentegen, de Ivonne van de Ven Stichting, werkt pas enkele jaren samen met de regering.

Kortom, voor de mediasector is overheidssteun van cruciaal belang om samen het aantal suïcides terug te dringen. Overleg tussen beide partijen, in samenspraak met de gezondheidszorg, moet op regelmatige basis plaatsvinden. Zo kunnen ook de Nederlandse voorschriften even ingeburgerd geraken als in Vlaanderen. Daarnaast blijft het voor journalisten uitermate belangrijk om die mediarichtlijnen te respecteren. Een eigen redactiecode is bovendien geen overbodige luxe, vermits bijna elk medium geconfronteerd wordt met berichtgeving over suïcide.

Als journalist kan je levens redden. Elke zelfdoding is er een teveel, maar gelukkig kan iedere wanhoopsdaad vermeden worden.

Literatuurlijst

- Andriessen, K. (2005). *Suïcidaal gedrag. Kernbegrippen en epidemiologie*. Diegem: Kluwer.
- Bakker, P., & Scholten, O. (2009). *Communicatiekaart van Nederland*. Amsterdam: Kluwer.
- Beautrais, A. L. (2006). Suicide in Asia. *Crisis*, 27(2), 55-57. doi:10.1027/0227-5910.27.2.55
- Bohanna, I., & Wang, X. (2012). Media Guidelines for the Responsible Reporting of Suicide. A Review of Effectiveness. *Crisis*, 33(4), 190-198. doi:10.1027/0227-5910/a000137
- Chapple, A., Ziebland, S., Simkin, S. & Hawton, K. (2013). How people bereaved by suicide perceive newspaper reporting: qualitative study. *The British Journal of Psychiatry*, 203, 228-232. doi:10.1192/bjp.bp.112.114116
- Cheng, A., Hawton, K., Lee, C., & Chen, T. (2007). The influence of media reporting of the suicide of a celebrity on suicide rates: A population-based study. *International Journal of Epidemiology*, 36(6), 1229–1234. doi:10.1093/ije/dym196
- De Bens, E., & Raeymaeckers, K. (2010). *De pers in België: het verhaal van de Belgische dagbladpers: gisteren, vandaag en morgen*. Leuven: Lannoo.
- Etzersdorfer, E., & Sonneck, G. (1998) Preventing suicide by influencing mass-media reporting. The Viennese experience 1980–1996. *Archives of Suicide Research*, 4(1), 67-74. doi:10.1080/13811119808258290
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS*. Londen: SAGE Publications.
- Ganzeboom, H. B. G., & de Haan, D. (1982). Gepubliceerde zelfmoorden en verhoging van sterfte door zelfmoord en ongelukken in Nederland 1972-1980. *Mens en maatschappij*, 57(1), 55-69. Geraadpleegd via <http://rjh.ub.rug.nl/>

- Garssen, J., & Hoogenboezem, J. (2007). Zelfdoding in Nederland: een statistisch overzicht. *Bevolkingstrends vierde kwartaal 2007*, 73-83. Geraadpleegd via <http://www.cbs.nl/>
- Geestelijk Gezond Vlaanderen (2014). *Feiten en cijfers*. Geraadpleegd via <http://www.geestelijkgezondvlaanderen.be/>
- Gould, M., Jamieson, P., & Romer, D. (2003). Media contagion and suicide among the young. *The American Behavioral Scientist*, 46(9), 1269-1284. doi:10.1177/0002764202250670
- Hawton, K., & Williams, K. (2002). Influences of the media on suicide. *British Medical Journal*, 325, 1374-1375. doi: <http://dx.doi.org/10.1136/bmj.325.7377.1374>
- Ivonne van de Ven Stichting (2014). *Over de Ivonne van de Ven Stichting*. Geraadpleegd via <http://www.ivonnevandevenstichting.nl/>
- Jamieson, P., Hall, K., & Romer, D. (2003). The Responsible Reporting of Suicide in Print Journalism. *American Behavioral Scientist*, 46(12), 1643-1660. doi:10.1177/0002764203254620
- Johansson, S-E., & Sundquist, J. (1997). Unemployment is an important risk factor for suicide in contemporary Sweden: an 11-year follow-up study of a cross-sectional sample of 37 789 people. *Public Health*, 111(1), 41-45. doi:10.1038/sj.ph.1900317
- Kerkhof A.J. F.M., Arensman, E., Neeleman, J., & de Wilde E.J. (2003). *Suicide en Suïcidepreventie in Nederland. Achtergronddocument bij het Nationaal Actieplan Suïcidepreventie*. Geraadpleegd via <http://www.ivonnevandevenstichting.nl/>
- Koetsenruijter, W., & Van Hout, T. (2014). *Methoden voor journalism studies*. Amsterdam: Boom.
- Kussendrager, N., & Lugt, D. van der (2007). *Basisboek journalistiek: achtergronden, genres, vaardigheden*. Groningen: Wolters-Noordhoff.

- Maris, R.W. (2002). Suicide. *U.S. National Library of Medicine*, 360(9329), 319-326. doi:10.1016/S0140-6736(02)09556-9
- Michel, K., Frey, C., Wyss, K. & Valach, L. (2000). An Exercise in Improving Suicide Reporting in Print Media. *Crisis*, 21(2), 71-79. doi:10.1027//0227-5910.21.2.71
- Michielsens, T.-Y. (2015). *Open brief aan de Vlaamse media*. Geraadpleegd via <http://taeyoon.blogspot.be/2015/04/open-brief-aan-de-vlaamse-media.html>
- Niederkrötenhaler, T., Voracek, M., Herberth, A., Till, B., Strauss, M., Etzersdorfer, E., ... Sonneck, G. (2010). Role of media reports in completed and prevented suicide: Werther v. Papageno effects. *The British Journal of Psychiatry*, 197(3), 234-244. doi:10.1192/bjp.bp.109.074633
- Nieuwsblad, het (2014). *Zelfmoordcijfers dalen licht in Vlaanderen*. Geraadpleegd via http://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20141105_01359643
- Nieuwskroniek (2010). “Gevaar van kopieergedrag ligt altijd op de loer”. Geraadpleegd via <http://nieuwskroniek.wordpress.com/2010/10/08/“gevaar-van-kopieergedrag-ligt-altijd-op-de-loer”/>
- NOS (2014). *Nog nooit zoveel zelfmoorden*. Geraadpleegd via <http://nos.nl/artikel/2007901-nog-nooit-zo-veel-zelfmoorden.html>
- Persgroep, de (2015). *Over De Persgroep*. Geraadpleegd via <http://www.persgroep.nl/over-ons/over-de-persgroep#tabs-1>
- Philips, D.P. (1974). The influence of suggestion on suicide: Substantive and theoretical implications of the Werther effect. *American Sociological Review*, 39(3), 340-354. Geraadpleegd via <http://www.jstor.org/kuleuven.ezproxy.kuleuven.be/>
- Pirkis, J., Burgess, P. M., Francis, C., Blood, W., & Jolley, D. J. (2006). The relationship between media reporting of suicide and actual suicide in Australia. *Social Science & Medicine*, 62(11), 2874–2886. doi:10.1016/j.socscimed.2005.11.033

- Pirkis, J., Blood, R. W., & Beautrais, A. (2006). Media Guidelines on the Reporting of Suicide. *Crisis*, 27(2), 82-87. doi:10.1027/0227-5910.27.2.82
- Pirkis, J. & Blood, R. W. (2001). Suicide and the media. Part I: Reportage in nonfictional media. *Crisis*, 22(4), 146-154. doi:10.1027//0227-5910.22.4.14
- Pirkis, J. & Machlin, A. (2013). Differing perspectives on what is important in media reporting of suicide. *The British Journal of Psychiatry*, 203, 168-169. doi:1192/bjp.bp.112.124396
- Portzky, G., & van Heeringen, K. (2001). *Het stillen van de pijn*. Diegem: Kluwer.
- Raad voor de Journalistiek (2013). *Code van de Raad voor de Journalistiek*. Geraadpleegd via <http://www.rvdj.be/sites/default/files/pdf/journalistieke-code.pdf>
- Rijksoverheid (2015). *Geestelijke gezondheidszorg (GGZ): Zelfdoding voorkomen*. Geraadpleegd via <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/geestelijke-gezondheidszorg/zelfdoding-voorkomen>
- Schippers, E.I. (2014). *Kamerbrief over de landelijke agenda suïcidepreventie en jaarrapportage vermindering suïcidaliteit*. Geraadpleegd via <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/geestelijke-gezondheidszorg/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2014/01/20/kamerbrief-over-de-landelijke-agenda-suïcidepreventie-en-jaarrapportage-vermindering-suïcidaliteit-2013.html>
- Stack, S. (2003). Media coverage as a risk factor in suicide. *Journal of Epidemiology and Community Health*, 57(4), 238–240. doi:10.1136/jech.57.4.238
- Stichting113 (2014). *Over ons*. Geraadpleegd via <https://www.113online.nl/over-ons>
- Swinnen, M. (2006). *Zelfmoord in de Vlaamse pers voor en na de invoering van de richtlijnen van de raad voor deontologie: een inhoudsanalyse [Licentiaatsthesis]*. Leuven: Katholieke Universiteit Leuven.

- Tatum, P. T., Canetto, S. S., & Slater, M. D. (2010). Suicide Coverage in U.S. Newspapers Following the Publication of the Media Guidelines. *Suicide and Life-Threatening Behavior*, 40(5), 524-534. doi:10.1521/suli.2010.40.5.524
- Tweede Kamer (2015). *Zelfmoord tegengaan*. Geraadpleegd via <http://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/dossiers/suicidaliteit>
- Vandenberghe, J. (2014). *Suicide - een onoplosbare puzzel*. Geraadpleegd via <https://hiw.kuleuven.be/ned/lessen/cursusmateriaal/1213/vandenberghe-presentatie.pdf>
- Vangeel, J. (2009). Vergelijkend onderzoek naar de berichtgeving over zelfdoding in Vlaamse en Waalse kranten [Masterproef]. Leuven: Katholieke Universiteit Leuven.
- Van Looveren, S. (2007). Media en imitatie: onderzoek naar de invloed van de dagbladpers op zelfdoding in Vlaanderen [Licentiaatsthesis]. Leuven: Katholieke Universiteit Leuven.
- Vaughan, M. (2012) The discovery of suicide in Eastern and Southern Africa. *African Studies*, 71(2), 234-250. doi:10.1080/00020184.2012.702967
- Vlaamse Regulator voor de Media (2015). *Mediahuis NV*. Geraadpleegd via <http://www.vrmrapporten.be/rapporten/mediaconcentratie-2014/26-mediahuis-nv>
- Vons, W. (2012). *10 tips voor journalisten bij berichtgeving over suicide*. Geraadpleegd via <http://www.ivonnevandevenstichting.nl/docs/10tips2.pdf>
- VRT Journaal (29, december 2014). *Nederland heeft speciale kliniek ter preventie van zelfdoding*. Geraadpleegd via <http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/videozone/programmas/journaal/2.36999>
- Wasserman, I. M. (1984) Imitation and suicide: A reexamination of the Werther effect. *American Sociological Review*, 49, 427-436. Geraadpleegd via <http://www.jstor.org/stable/2095285> .

Werkgroep Verder (2009). *Zelfdoding in de Vlaamse pers voor en na de invoering van de richtlijnen. Inhoudsanalyse*. Halle: Werkgroep Verder.

Werkgroep Verder (2014). *Werkgroep Verder, nabestaanden na zelfdoding*. Geraadpleegd via <http://www.mediarichtlijnen.be/>

World Health Organisation (2014). *Suicide*. Geraadpleegd via <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs398/en/>

Zorg en Gezondheid (2013a). *Veel gestelde vragen over zelfdoding*. Geraadpleegd via <http://www.zorg-en-gezondheid.be/Ziektes/Depressie-en-zelfdoding/Veel-gestelde-vragen-over-zelfdoding/>

Zorg en Gezondheid (2013b). *Vernieuwde mediarichtlijnen inzake berichtgeving rond zelfdoding*. Geraadpleegd via <https://www.zorg-en-gezondheid.be/Nieuws/Vernieuwde-mediarichtlijnen-inzake-berichtgeving-rond-zelfdoding/>

Zorg en Gezondheid (2014a). *Evolutie sterfte door zelfdoding*. Geraadpleegd via <http://www.zorg-en-gezondheid.be/Cijfers/Sterftcijfers/Cijfers-oorzaken-van-sterfte/Evolutie-sterfte-door-zelfdoding/>

Zorg en Gezondheid (2014b). *Vlaams actieplan suicidepreventie 2012-2020*. Geraadpleegd via <http://www.zorg-en-gezondheid.be/Beleid/Gezondheidsdoelstellingen/Vlaams-actieplan-suicidepreventie/>

Zurings, J. (2014). *Zelfdoding in het Vlaamse televisienieuws: een longitudinale kwantitatieve inhoudsanalyse (2004-2012)* [Masterproef]. Brussel: Katholieke Universiteit Leuven campus Brussel.

Bijlage 1: Codeboek

	ALGEMEEN		
1	Nummer	Numerieke waarde	Het nummer van het artikel.
2	Datum	Numerieke waarde	De publicatiedatum van het artikel.
3	Land	1: Vlaanderen, 2: Nederland	Het land van publicatie van het artikel.
4	Krant	1: De Morgen, 2: De Standaard, 3: Het Nieuwsblad, 4: Het Laatste Nieuws, 5: NRC Handelsblad, 6: De Volkskrant, 7: De Telegraaf, 8: Algemeen Dagblad	De krant waarin het artikel verschenen is.
5	Krantengene	1: populaire krant, 2: kwaliteitskrant	Is de krant een populaire of een kwaliteitskrant? Kwaliteitskranten zijn De Morgen, De Standaard, NRC Handelsblad en De Volkskrant.
6	Lengte	Numerieke waarde	De lengte van het volledige artikel in aantal woorden.
7	Oppervlakte	Numerieke waarde	De oppervlakte van het volledige artikel in vierkante cm.

	TEKST		
8	Te_Front	0: nee, 1: ja	Staat het artikel op de voorpagina van de krant?
9	Te_Methode	0: nee, 1: ja, 99: niet van toepassing	Wordt in het artikel de methode van zelfdoding vermeld?
10	Te_Context	0: nee, 1: ja	Worden er verdere details vrijgegeven over de methode van zelfdoding in de tekst?
11	Te_Sensatie	0: nee, 1: ja	Tekst is sensationeel, emotioneel en allesbehalve zakelijk. De tekst wil emoties als opschudding losmaken. De inhoud is een ernstige vereenvoudiging van de realiteit of benadrukt uitzonderlijke, mysterieuze of gewelddadige eigenschappen van de daad. Indien 'ja': noteren in de volgende variabele.
12	Te_SeVoorbeeld	Karaktervariabele	Indien 'ja' bij de vorige variabele, wordt hier een voorbeeld van het sensationeel taalgebruik letterlijk overgenomen.
13	Te_Held	0: nee, 1: ja	Heroïsering en romantisering van de slachtoffers door journalisten, nabestaanden, geïnterviewden,...
14	Te_Reden	0: nee, 1: ja	Indien 'ja': De reden van het slachtoffer wordt monocausaal voorgesteld, als een sterk vereenvoudigde oorzaak.

15	Te_Herhaling	0: nee, 1: ja	In dezelfde krant wordt meermaals over één feit van zelfdoding bericht: dus vanaf 2 artikels of meer.
16	Te_Dynamiek	0: nee, 1: ja	Wordt de zelfdoding als statisch voorgesteld, een onverklaarbaar mysterie? "Niemand had het zien aankomen", "Het was onvermijdelijk".
17	Benaming	1: zelfmoord, 2: zelfdoding, 3: suïcide	Welke benaming gebruikt de journalist voor de daad?
18	Zelfmoord plegen	0: nee, 1: ja	Wordt de term 'zelfmoord plegen' vermeld?
19	Welke methode	1: verbranding, 2: schot, 3: overdosis, 4: verhangning, 5: sprong, 6: trein, 7: verstikking, 8: andere, 99: niet van toepassing	Indien de methode vermeld wordt, welke gebruikte het slachtoffer?
20	Methode stap-voor-stapbeschrijving	0: nee, 1: ja	Wordt de methode stap-voor-stap beschreven?
21	Resultaat	0: zelfdoding, 1: zelfdodingspoging, 2: moord gevolgd door zelfdoding, 3: zelfdodingsgedachten	Wat is het resultaat van de actie?
22	Vermelding succesvolle of mislukte poging	0: nee, 1: ja	Wordt een 'succesvolle', 'geslaagde' of 'mislukte' poging of synoniemen hiervan vermeld?
23	Aantal slachtoffers	Numerieke waarde	Hoeveel slachtoffers vermeldt het artikel?

24	Slachtoffer 1	1: onbekende, 2: nationaal bekend 3: internationaal bekend	Hoe bekend was het eerste slachtoffer bij het publiek?
25	Slachtoffer 2	1: onbekende, 2: nationaal bekend 3: internationaal bekend	Hoe bekend was het tweede slachtoffer bij het publiek?
26	Slachtoffer 3	1: onbekende, 2: nationaal bekend 3: internationaal bekend	Hoe bekend was het derde slachtoffer bij het publiek?
27	Geslacht 1	1: man, 2: vrouw	Wat is het geslacht van het eerste slachtoffer?
28	Geslacht 2	1: man, 2: vrouw	Wat is het geslacht van het tweede slachtoffer?
29	Geslacht 3	1: man, 2: vrouw	Wat is het geslacht van het derde slachtoffer?
30	Naam slachtoffer 1	1: volledig 2: voornaam, 3: familienaam, 4: initialen, 5: combinatie met initiaal	Hoe wordt de naam van het eerste slachtoffer vermeld? Combinatie met initiaal: Bart P. of B. Peeters.
31	Naam slachtoffer 2	1: volledig 2: voornaam, 3: familienaam, 4: initialen, 5: combinatie met initiaal	Hoe wordt de naam van het tweede slachtoffer vermeld? Combinatie met initiaal: Bart P. of B. Peeters.
32	Naam slachtoffer 3	1: volledig 2: voornaam, 3: familienaam, 4: initialen, 5: combinatie met initiaal	Hoe wordt de naam van het derde slachtoffer vermeld? Combinatie met initiaal: Bart P. of B. Peeters.

33	Beschrijving karakter 1	0: nee, 1: ja	Wordt het karakter van het slachtoffer beschreven? Bijvoorbeeld: de vermelding van goede of slechte eigenschappen of andere karaktertrekken die verband houden met de zelfdoding van het eerste slachtoffer.
34	Beschrijving karakter 2	0: nee, 1: ja	Wordt het karakter van het slachtoffer beschreven? Bijvoorbeeld: de vermelding van goede of slechte eigenschappen of andere karaktertrekken die verband houden met de zelfdoding van het tweede slachtoffer.
35	Beschrijving karakter 3	0: nee, 1: ja	Wordt het karakter van het slachtoffer beschreven? Bijvoorbeeld: de vermelding van goede of slechte eigenschappen of andere karaktertrekken die verband houden met de zelfdoding van het derde slachtoffer.
36	Plaatsvermelding	1: stad, 2: specifieke straatlocatie, 3: stad en locatie	Hoe wordt de zelfdodingslocatie vermeld?
37	Privé of publieke sfeer	1: privésfeer, 2: publieke plaats	Vond de zelfdoding plaats in de privésfeer of op een openbare plaats?
38	Gevolgen	0: nee, 1: ja	Worden de gevolgen voor nabestaanden vermeld?

39	Reeks van feiten	0: nee, 1: ja	Kadert de zelfdoding binnen een reeks van recente feiten die ook vermeld worden binnen hetzelfde artikel?
40	Afscheidsboodschap	0: nee, 1: ja	Wordt er een afscheidsboodschap vermeld? Dit kan gaan van een brief, tot een sms'je, naar een filmpje of foto,...
41	Afscheidsboodschap citaat	0: nee, 1: ja	Wordt er geciteerd uit de afscheidsboodschap?
	BEELD		
42	Foto	0: nee, 1: ja	Is er een foto bijgevoegd bij het artikel?
43	B_Front	0: nee, 1: ja	Staat de bijgevoegde foto op de voorpagina van de krant?
44	B_Inhoud	1: slachtoffer, 2: nabestaanden, 3: locatie zelfdoding, 4: andere	Wat staat er precies afgebeeld op de bijgevoegde foto?
45	B_Onderschrift	0: nee, 1: ja	Heeft de foto een onderschrift? 99: niet van toepassing.

46	B_Sensatie	0: nee, 1: ja	De bijgevoegde foto is sensationeel, emotioneel en allesbehalve zakelijk. Het beeld wil emoties als opschudding losmaken. De inhoud is een ernstige vereenvoudiging van de realiteit of benadrukt uitzonderlijke, mysterieuze of gewelddadige eigenschappen van de daad. Indien 'ja': voorbeeld in de volgende variabele.
47	B_SeVoorbeeld	Karaktervariabele	Indien 'ja' bij de vorige variabele, wordt hier een voorbeeld van het sensationeel beeldgebruik beschreven.
48	B_Methode	0: nee, 1: ja	Wordt op de foto de methode van zelfdoding getoond?
49	B_Context	0: nee, 1: ja	Worden er verdere details vrijgegeven over de methode van zelfdoding op de foto?
50	Hoeveelheid foto's	Numerieke waarde	Hoeveel foto's of beelden worden bij het artikel getoond?
51	Herkenbare foto	0: nee, 1: ja	Zijn er slachtoffers of nabestaanden herkenbaar afgebeeld op de foto?
52	Totale foto-oppervlakte	Numerieke waarde	Wat is de totale oppervlakte van alle foto's bij het artikel in vierkante centimeter?

53	Foto-oppervlakte 1	Numerieke waarde	Wat is de oppervlakte van de eerste foto bij het artikel?
54	Foto-oppervlakte 2	Numerieke waarde	Wat is de oppervlakte van de tweede foto bij het artikel?
55	Foto-oppervlakte 3	Numerieke waarde	Wat is de oppervlakte van de derde foto bij het artikel?
	TITEL	(= hoofd- en ondertitel, geen tussentitels)	
56	T_Groot	0: nee, 1: ja	Titel is relatief groot ten opzichte van de tekst en andere titels op de krantenpagina.
57	T_Front	0: nee, 1: ja	Staat de titel van het artikel op de voorpagina van de krant?
58	T_Zelfmoord	0: nee, 1: ja	Verwijst de krantenkop expliciet naar zelfdoding?

59	T_Sensatie	0: nee, 1: ja	De bijgevoegde titel is sensationeel, emotioneel en allesbehalve zakelijk. Het beeld wil emoties als opschudding losmaken. De inhoud is een ernstige vereenvoudiging van de realiteit of benadrukt uitzonderlijke, mysterieuze of gewelddadige eigenschappen van de daad. Indien 'ja': voorbeeld in de volgende variabele. Indien 'ja': dan specificeren in de volgende variabele. Indien 'nee': dan de volgende variabelen van Titel = 99: niet van toepassing.
60	T_SeVoorbeeld	Nominale waarde	Indien 'ja' bij de vorige variabele, wordt hier een voorbeeld van het sensationeel taalgebruik in de titel letterlijk overgenomen.
61	T_Held	0: nee, 1: ja	Heroïsering en romantisering van de slachtoffers door journalisten, nabestaanden, geïnterviewden,...
62	T_Reden	0: nee, 1: ja	Indien 'ja': De reden van het slachtoffer wordt monocausaal voorgesteld, als een sterk vereenvoudigde oorzaak.
63	T_Methode	0: nee, 1: ja	Staat de methode van zelfdoding in de titel?

64	T_Context	0: nee, 1: ja	Worden er verdere details vrijgegeven over de methode van zelfdoding in de titel?
	PREVENTIE		
65	Cijfermateriaal	0: nee, 1: ja	Worden cijfermateriaal of statistieken over zelfdoding vermeld?
66	Depressie	0: nee, 1: ja	Worden depressie of psychische problemen als oorzaak van de zelfdoding aangehaald?
67	Bevestiging problemen	0: nee, 1: ja	Worden eventuele problemen van het slachtoffer bevestigd door nabestaanden?
68	Pluspunten	0: nee, 1: ja	Worden er ook positieve elementen uit het leven van het slachtoffer vermeld?
69	Therapie	0: nee, 1: ja	Wordt er vermeld dat het slachtoffer zich professioneel liet behandelen voor psychische problemen?
70	Expert	0: nee, 1: ja	Krijgt een expert het woord?
71	Hulpverlener	0: nee, 1: ja	Krijgt een hulpverlener het woord?

72	Preventie of hulplijnen	0: nee, 1: ja	Wordt er een hulplijn of preventieprogramma vermeld?
73	Lijden	0: nee, 1: ja	Wordt het lijden van de omgeving van het slachtoffer als gevolg van de zelfdoding beschreven?
74	T_tot	Numerieke waarde	som (0-8)
75	Te_tot	Numerieke waarde	som (0-8)
76	B_tot	Numerieke waarde	som (0-6)
77	IRS	Numerieke waarde	som (0-22). Som titel totaal + tekst totaal + beeld totaal = totale ImitatieRisicoScore

Bijlage 2: Overzicht gecodeerde artikels per krant

De Morgen

1	Drie doden na gezinsdrama	06-jan
2	Vlaming moet sneller in therapie	16-jan
3	Vlaanderen koploper in zelfmoord bij vrouwen	16-jan
4	Wanneer staat een jongere écht op het punt zelfmoord te plegen?	17-jan
5	Een landschap schreeuwt in mij	17-jan
6	Suicide in de kapitaalwereld	01-feb
7	Als de druk dodelijk wordt	01-feb
8	Hoog risico op zelfdoding bij tachtigplussers	05-feb
9	De angst voor de laatste halte	05-feb
10	Veertienjarige begaat wanhoopsdaad	13-feb
11	Lang genoeg soft geweest voor pesten	14-feb
12	"Haar dood had vermelden kunnen worden"	18-feb
13	Gestorven wegens Europese besparingen	04-mrt
14	Moerbeekse ex-burger-vader stapt uit het leven	12-mrt
15	L'Wren Scott was meer dan het lief van Mick Jagger	18-mrt
16	De man van 8 miljoen is niet meer	07-apr
17	Nederlander pestte Amanda Todd dood	22-apr
18	Risico op zelfdoding? Vraag het aan je lichaam	03-mei
19	Zesduizend haatmails per dag	09-mei

20	Riemst plaatst eerste zelfmoordbord	13-mei
21	Tussen leven en dood hangt een bordje	14-mei
22	Maker 'Searching for Sugar Man' berooft zich van het leven	15-mei
23	"Zelfmoordneiging is mentale stoornis"	22-mei
24	Dode bij gezinsdrama in Sint-Laureins	02-jun
25	Familiedrama bij Groen-gemeenteraadslid	13-jun
26	"Drie zelfmoorden per dag in België"	13-jun
27	Rechter hard voor dodelijk pestgedrag	24-jun
28	Stadslucht geeft vrouwen opnieuw levenslust	28-jun
29	Gewoon een lieve, zorgzame meid	28-jun
30	"Opeens was alles zwart-wit"	16-jul
31	Dood Pantani onder de loep	04-aug
32	De 'engel van de zelfmoordbrug' beleeft rustige tijden	11-aug
33	Bang voor de grote boze wereld	13-aug
34	Jaarlijks stappen meer dan 800.000 mensen uit het leven	05-sep
35	Pesterijen oorzaak van zelfdoding 14-jarige?	29-sep
36	Robin Williams niet onder invloed bij dood	10-nov
37	De psychiater zag de taliban als mensen	28-nov
38	'We probeerden onszelf te wurgen'	24-dec

De Standaard

1	Man doodt vriendin en zoontje en pleegt zelfmoord	06-jan
2	Record zelfdoding bij vrouwen	16-jan
3	Een op drie die job verloren, denkt ernstig aan zelfdoding	17-jan
4	Waarom jongeren zelfdoding overwegen	17-jan
5	Veroordeelde verhangt zich in cel	27-jan
6	App helpt suïcidale jongeren weer op weg	30-jan
7	Te Gek' in teken van zelfdoding	05-feb
8	Jo Vandeurzen: 'In zeer veel landen wordt dit door vrijwilligers gedaan'	11-feb
9	Zelfmoordlijn bezet op zondag	11-feb
10	Kalmerend licht tegen zelfdoding	13-feb
11	Tiener kiest voor dood na vermoedelijk pestgedrag	13-feb
12	"Zelfdoding heeft nooit één oorzaak"	14-feb
13	Medeleerlingen van B. hele dag ondervraagd	14-feb
14	Op leven en dood	17-feb
15	Abdullah en Kim	07-mrt
16	Slimme camera's tegen zelfdoding	21-mrt
17	Een discrete amazone	22-mrt
18	Dodenlijst van 11?	29-mrt
19	Zelfdodingen bankwereld roepen veel vragen op	29-mrt
20	Moeder en twee kinderen verdronken in het kanaal	08-mrt

21	Wilde achtervolging eindigt in schietpartij en zelfmoord	25-mrt
22	Tweede wanhoopsdaad in drie dagen	26-apr
23	Zelfdoding voorspelbaar met hersenscan	02-mei
24	Man vrijgesproken voor zelfmoord echtgenote	09-mei
25	Valse Stromae-clip banaliseert zelfdoding	15-mei
26	Depressie is eerste ziekte bij tieners	15-mei
27	Dode onder abdijtoren	28-mei
28	Begravenisverbod doet bejaarde Chinezen zelfmoord plegen	30-mei
29	De diaken en de dood	07-jun
30	"Elke dag drie zelfdodingen, dat is echt zot"	11-jun
31	Antwoord eens echt, hoe gaat het met u?	12-jun
32	Gemeenteraadslid doodt kinderen en stapt uit het leven	13-jun
33	Koppel dood teruggevonden na vermoedelijk gezindsdrama	16-jun
34	Pester krijgt zes maanden celstraf met uitstel	24-jun
35	Twijfels over zelfmoord door antidepressiva	24-jun
36	"Het is een dubbeltje op zijn kant geweest"	12-jul
37	"Mijn brein liet me in de steek"	12-jul
38	Zelfdoding komt niet uit de lucht vallen	16-jul
39	De vonk van de waanzin is uitgedoofd	13-aug
40	Serieuus grappig zijn doet soms heel veel pijn	13-aug
41	Kregen alle verslaafden maar zoveel begrip als Robin Williams	14-aug
42	Robin Williams leed aan Parkinson, zegt echtgenote	16-aug
43	"Zelfdoding om de 40 seconden"	05-sep

44	Dan maar dood door uithongering	20-okt
45	Iedere maand twee gezins-drama's	28-okt
46	1.114 mensen uit het leven gestapt	05-nov
47	Dader familiedrama is meestal een man	07-nov
48	Meneer 10.000 volt	22-nov
49	"Pantani overleden aan mengsel van drugs en medicijnen"	05-dec

Het Nieuwsblad

1	"Ze zouden als vrienden uit elkaar gaan, hadden ze nog gezegd"	06-jan
2	Zelfs zootje moest boeten	06-jan
3	Weer passioneel drama om verbroken relatie	07-jan
4	Twintiger rijdt met auto in Damse Vaart en sterft	07-jan
5	Vrouw boswachter: "Ik begrijp niet wat hem bezielde heeft"	07-jan
6	Maandelijks een zelfdoding in politiezone AMOW	15-jan
7	Jonge vrouw steekt zichzelf in brand	15-jan
8	Alarmsignalen	16-jan
9	Meer zelfdoding door crisis	16-jan
10	's Middags veroordeeld, 's avonds dood in cel	27-jan
11	Aantal zelfdodingen in Brussels gewest daalt sterk	29-jan
12	"We hadden niets in de gaten toen hij op zijn fiets vertrok"	13-feb
13	"Pesten kan nooit enige oorzaak zijn van zelfdoding"	14-feb
14	Blauw licht aan spoor moet suïcides stoppen	15-feb
15	Eerste camera's tegen zelfdoding in Brugs station	15-feb
16	Volle kerk neemt ingetogen afscheid van Brecht (14)	20-feb
17	150 reizigers even vast in trein na botsing	20-feb
18	Het vergeten meisje met de roze pumps	21-feb
19	Man dood aangetroffen in voortuin	01-mrt
20	Oud-burgemeester stapt uit het leven	12-mrt

21	Treinverkeer zwaar verstoord door wanhoopsdaad	13-mrt
22	Mick Jagger 'kapot' van zelfdoding vriendin	18-mrt
23	Slimme camera's als wapen in strijd tegen zelfdodingen	20-mrt
24	Nieuwe foto's van plaats waar Kurt Cobain uit het leven stapte	22-mrt
25	"Manische depressie is als lijden aan een geestelijke kanker"	27-mrt
26	Lichaam uit Vaart gehaald	27-mrt
27	Opnieuw schiet soldaat zijn makkers dood	04-apr
28	"Ze is zonder te remmen recht het water ingereden"	08-apr
29	Driehonderd reizigers stranden op trein	18-apr
30	Wilde achtervolging eindigt in schietpartij en zelfdoding	25-apr
31	Auto in brand, man in Leie	26-apr
32	Tweede patiënte Asster springt voor vrachtwagen	26-apr
33	Doorgeslagen week voor communiefeest	02-mei
34	"Ik riep haar af en toe, tot ze niet meer antwoordde. Ik heb dan verder gewacht, maar mijn dood kwam niet"	03-mei
35	Man ontkent dat hij jonge landbouwer de dood in pestte	13-mei
36	Lichaam uit kanaal gehaald	13-mei
37	Geen treinverkeer na aanrijding Kleinzand	17-mei
38	Lichaam van vrouw uit water gehaald aan Snepkaai	23-mei
39	Dolle schutter doodt zeven mensen "omdat ik op m'n 22ste nog maagd ben"	26-mei
40	Brandweer haalt lichaam uit de Schelde	26-mei
41	Man dood aangetroffen in eigen woning	28-mei
42	Dodelijk verkeersongeval	31-mei
43	Gezinsdrama in Watervliet	02-jun

44	Treinverkeer in de war door wanhoopsdaad	04-jun
45	Verdachte moord op Brits-Iraanse familie pleegt zelfmoord	04-jun
46	Te Gek?! vraagt aandacht voor preventie zelfdoding	11-jun
47	"Zeg eens eerlijk: hoe is het met u?"	12-jun
48	Alleen verdriet en onbegrip na gezinsdrama	14-jun
49	Treinverkeer volledig in de war na zelfdoding op spoor	14-jun
50	Fotograaf krijgt slaag bij familiedrama	17-jun
51	Nog twee doden en twee zwaargewonden	23-jun
52	Veroordeeld omdat hij 'kalverdief' dood pestte	24-jun
53	Bij ons zijn er minder zelfdodingen	30-jun
54	Brandweer vist twee mensen uit kanaal	02-jul
55	Zelfdoding in gevangenis	11-jul
56	Te veel' zelfdodingen in Belgisch leger	12-jul
57	"Ultieme wraak uit machteloosheid"	24-jul
58	"Ongeval bleef door zijn hoofd spoken"	25-jul
59	Arts verhangt zich in cel na wurgpoging op vrouw	31-jul
60	Brandweer vist overleden man en wagen uit kanaal	04-aug
61	Agent stapt uit leven in kelder politiekantoor	08-aug
62	400 treinreizigers vast op spoor na wanhoopsdaad	29-aug
63	Zestienjarig meisje stapt uit leven na pesterijen op Ask.fm	11-sep
64	Grootvader schiet dochter en zes kleinkinderen dood	20-sep
65	Pesters vrijuit na zelfdoding	26-sep
66	Geen sporen van geweld op lichaam van vermiste jongen	04-okt

67	Hoogste zelfdodingscijfers van Vlaanderen	04-okt
68	Helpt Vlamingen heeft psychische problemen maar niemand spreekt erover	09-okt
69	"Hij had schrik om Gerarda alleen te moeten achterlaten"	09-okt
70	Treinverkeer hele avond verstoord	14-okt
71	Gestorven door uithongering omdat euthanasie verboden is	20-okt
72	Wandelaarster vindt lijk in het Stadspark	23-okt
73	Amerikaanse student opent vuur in cafetaria van school	25-okt
74	Man komt om in zelf aangestoken brand	27-okt
75	Zeventiger schiet zijn vrouw en zichzelf dood	28-okt
76	250 reizigers vast in trein	04-nov
77	Lichaam vermiste man uit kanaal gehaald	08-nov
78	Notaris overleden, fraudeonderzoek loopt verder	08-nov
79	Raadslid plots overleden	14-nov
80	Opnieuw lijk in Gentse wateren	17-nov
81	Uit leven gestapt nadat oplichters hem zijn laatste centen aftroggelden	20-nov
82	'De Ridder' wint prijs voor uitzending over zelfdoding	01-dec
83	Zeventiger steekt huis in brand en berooft zich nadien van leven	02-dec
84	Parket zoekt identiteit van aangespoelde vrouw	03-dec
85	Lichaam Brusselse reiziger in De Panne	03-dec
86	Zelfmoordlijn zoekt meer vrijwilligers	06-dec
87	Vermiste vrouw dood in Schelde	10-dec
88	Cafébaas 't Karrewiel dood aangetroffen in zijn zaak	23-dec
89	Familie cafébaas: "Blijf praten en zoek hulp"	24-dec

Het Laatste Nieuws

1	Duikers halen lichaam uit Albertkanaal	02-jan
2	Als vrienden uit elkaar En dan dit	06-jan
3	Boswachter doodt minnares en hun zoon (4)	06-jan
4	Boswachter doodde minnares omdat ze andere vriend had	07-jan
5	Man (63) wurgt vrouw (62) en pleegt zelfmoord	07-jan
6	Toch geen link tussen drama's en Nieuwjaar	07-jan
7	Jongeman overlijdt in Damse Vaart	07-jan
8	Slachtoffer stak zichzelf in brand	08-jan
9	Man dood na val uit appartementsraam	10-jan
10	Vrouw vraagt om vuurtje en steekt zich in brand	14-jan
11	Vrouw (28) steekt zichzelf in brand	14-jan
12	Zelfdoding bij vrouwen alarmerend hoog	16-jan
13	Aantal zelfdodingen gedaald	16-jan
14	Al vierde gezinsdrama in 2014	16-jan
15	Depressieve twintiger ontvlucht instelling en pleegt zelfmoord	23-jan
16	Niet eerste moordenaar die uit het leven stapt	27-jan
17	Niemand ving haar op na 'uitzichtloze uitspraak'	27-jan
18	Ze kon de schande niet dragen	27-jan
19	Verhangen met kledij in minder dan 15 minuten	27-jan
20	Gekneveld lichaam in bunker: wellicht zelfmoord	27-jan

21	Brandweer vindt lijk in bunker	27-jan
22	"Als zij Sven niet kon krijgen, dan ik ook niet"	31-jan
23	Ouders drie dagen in ongewisse over lot van dochter	31-jan
24	"Ik wilde hem niet dood. Dat moet iedereen weten"	31-jan
25	Politie onderzoekt overlijden in centrum	31-jan
26	Koppel pleegt samen zelfmoord	01-feb
27	"Ze deden dansje en toen slikten ze medicijnen"	05-feb
28	Brandweer duikt naar vermiste buurtbewoonster	06-feb
29	Te Gek!? fietst tegen zelfdoding	08-feb
30	Vrouw (58) stikt in woningbrand	10-feb
31	Frituur Paula brengt ode aan Stef	11-feb
32	Tweede grootste doodsoorzaak na ongevallen	13-feb
33	Kalmerend blauw voorkomt zelfdoding	15-feb
34	'Alloo in de Vrouwengevangenis': enkele weken na opnames pleegt getuige zelfmoord	17-feb
35	"Waarom mochten wij nooit in je rugzakje vol zorgen kijken?"	20-feb
36	Treinverkeer verstoord na wanhoopsdaad	01-mrt
37	Vermiste Martien Eelen (62) pleegde zelfmoord	04-mrt
38	Vrouw pleegde wanhoopsdaad aan Coupurebrug	08-mrt
39	Man ziet eigen vrouw (51) verdrinken	11-mrt
40	Man ziet echtgenote met wagen in de Leie rijden en verdrinken	11-mrt
41	Ex-burgemeester stapt uit het leven twee jaar na verlies van sjerp	12-mrt
42	Na strijd tegen drank ook strijd tegen leven verloren	12-mrt
43	"Hij had nooit mogen verhuizen naar Antwerpen"	12-mrt

44	Kalmerende led-verlichting tegen zelfmoord op spoor	13-mrt
45	Treinverkeer onderbroken na wanhoopsdaad	13-mrt
46	Vriendin Mick Jagger stapt uit het leven	18-mrt
47	"Je deur stond altijd open voor iedereen"	18-mrt
48	Eet niet, slaapt niet... Mick Jagger is gebroken man	20-mrt
49	Ze lijkt wel verdwenen, hoewel ze niet dood is	21-mrt
50	Man aangereden door trein	25-mrt
51	Weer zelfmoord in Brugse gevangenis	27-mrt
52	Vrouw springt in kanaal, echtgenoot riskeert 15 maanden cel	27-mrt
53	Auto met vermiste vrouw uit Vaart gehaald	27-mrt
54	Geweerschot kwam van zelfmoord	02-apr
55	Belg steekt dochtertje (7) dood en belt moeder	10-apr
56	Meisje (15) pleegt zelfmoord met vuurwapen	10-apr
57	Dubbel zo veel Belgen sterven door zelfdoding als door verkeer	11-apr
58	Vrouw overlijdt na val van negende verdieping	14-apr
59	Lenteschoonmakers vinden lijk in Dijle	18-apr
60	Lichaam uit kanaal gehaald	18-apr
61	Treinverkeer lam	22-apr
62	Vrouw overlijdt na val van derde verdieping	22-apr
63	53-jarige sterft na val van derde verdieping	22-apr
64	Vrouw overlijdt na sprong van IJzertoren	22-apr
65	Man pleegt zelfmoord na achtervolging	25-apr
66	Drugskoerier (30) schiet zichzelf door het hoofd na achtervolging	25-apr

67	Lijk uit water gehaald	26-apr
68	Natasja miste onze baby te hard	28-apr
69	Derde zelfmoord in drie maanden in Brugse vrouwengevangenis	28-apr
70	Vijf keer meer zelfmoorden in gevangenis dan erbuiten	29-apr
71	Zoontje (12) tegen leraar: "Mama en papa hebben ruzie, maar straks is dat wel voorbij"	02-mei
72	Zoon (15) vindt lichamen ouders na gezinsdrama	02-mei
73	Hersenscan kan zelfmoord voorspellen	03-mei
74	Vrouw drie dagen dood in auto op parking	03-mei
75	Vrouw ligt drie dagen dood zonder opgemerkt te worden	03-mei
76	Honderden reizigers anderhalf uur vast in trein na wanhoopsdaad	06-mei
77	Fien wou geen hulp ze zou zichzelf wel redden	07-mei
78	Gepluimd door schoonfamilie	13-mei
79	"Ik heb hem nooit gepest"	13-mei
80	Weer lijk uit kanaal gehaald	13-mei
81	Lichaam in kanaal is vermiste vijftiger	14-mei
82	Dubbel zoveel militairen plegen zelfmoord	16-mei
83	Verdacht overlijden blijkt wanhoopsdaad	16-mei
84	Verdacht overlijden blijkt zelfdoding	22-mei
85	Wanhoopsdaad legt treinverkeer plat	27-mei
86	Vrouw (24) overleeft klap tegen boom niet	31-mei
87	Vrouw in waterput pleegde wellicht zelfmoor	03-jun
88	Gemeente niet vervolgd voor zelfmoord arbeider na pesterijen	05-jun
89	Verhoorde in Alpenmoord pleegt zelfmoord	05-jun

90	Te Gek!? fietst taboe rond zelfdoding uit het wiel	11-jun
91	Vraag eens wat vaker 'Oe ist?'	12-jun
92	"ONBEGRIJPELIJK, zo'n toffe papa"	13-jun
93	"Meer dan een gewone depressie"	14-jun
94	Te laat voor examen na treinincident	14-jun
95	Leerlingen missen examen	14-jun
96	Vrouw sterft na val in waterput	16-jun
97	Motard sterft na klap tegen brug	21-jun
98	Lichaam 83-jarige vrouw uit Vaart gehaald	23-jun
99	Open Vld-raadslid Stefaan De Moor stapt uit het leven	27-jun
100	Te veel zelfmoorden bij militairen	12-jul
101	Lichaam op metrosporen aangetroffen	12-jul
102	Gevangene pleegt zelfmoord	12-jul
103	Met de fiets naar Pyreneeën om taboe zelfdoding te doorbreken	16-jul
104	"Durf te praten over zelfdoding"	16-jul
105	Zelfmoord op parking	22-jul
106	Al achtste gezinsdrama dit jaar	23-jul
107	Treinverkeer onderbroken na wanhoopsdaad	23-jul
108	"Ik zal altijd sterk blijven. Voor jou"	24-jul
109	Te Gek!? lanceert nieuw platform van zelfmoordlijn	24-jul
110	Man verdrinkt bij wanhoopsdaad in Sas	28-jul
111	Huisarts verhangt zich na moordpoging op vrouw	01-aug
112	79-jarige man rijdt kanaal in en overlijdt	04-aug

113	Nico Schouteere dood teruggevonden	05-aug
114	Drievoudige moord is uitloper van huiselijk geweld	06-aug
115	Ongeneeslijk zieke man doodt gehandicapte broer en pleegt zelfmoord	08-aug
116	Spoorverkeer in de war na wanhoopsdaad	08-aug
117	Vrouw verdrinkt	08-aug
118	Agent pleegt zelfmoord met dienstwapen	09-aug
119	Robin Williams stierf eenzaam en berooid	14-aug
120	"Op een bepaald moment knapte er iets"	14-aug
121	Wagen overleden man gevonden	18-aug
122	Lichaam Gaverse uit water gehaald	19-aug
123	Hinder op spoor	21-aug
124	19-jarige trainer stapt uit het leven	25-aug
125	450 reizigers twee uur vast op trein na zelfmoord	25-aug
126	Treinverkeer verstoord door wanhoopsdaad	29-aug
127	Jongens plegen vaker wanhoopsdaad dan meisjes	01-sep
128	Vermiste jongeman dood teruggevonden	02-sep
129	Treinverkeer onderbroken door persoon op sporen	03-sep
130	Machinist getuigt: "Het ergste is: Je ziet het komen, maar kunt niks doen"	04-sep
131	Elke 40 seconden stapt iemand uit het leven	05-sep
132	Treinreizigers geëvacueerd na dodelijk ongeval	09-sep
133	Vader na zelfmoord zoon in gevangenis: "Hij had nog geleefd met psychiatrische hulp"	11-sep
134	Zelfdodingen nemen toe bij zonnig weer	13-sep
135	Ouders willen pester vinden die dochter tot zelfmoord aanzette	15-sep

136	Man springt onder trein	23-sep
137	Man springt uit raam	01-okt
138	Levenloos lichaam aangetroffen op strand	02-okt
139	Lijk gevonden in garagebox	03-okt
140	Lijk gevonden in kanaal	08-okt
141	Verdachte drievoudige moord berooft zichzelf van leven	09-okt
142	Hij wilde haar zelf verzorgen maar kon het niet meer	09-okt
143	Levenloos lichaam uit Vaart gehaald	18-okt
144	Man die café wilde opblazen pleegt zelfmoord in de cel	18-okt
145	Treinverkeer drie uur stil door wanhoopsdaad	22-okt
146	Gespreksgroep helpt nabestaanden na zelfdoding	25-okt
147	Wanhoopsdaad op ring veroorzaakt lange files	27-okt
148	500 treinreizigers 2 uur vast	27-okt
149	Echtgenoot (72) schiet vrouw neer en pleegt zelfmoord	28-okt
150	Twee zeventigers dood na gezinsdrama	28-okt
151	Vermiste man dood gevonden	08-nov
152	Van fraude verdachte notaris sterft	10-nov
153	Twee lichamen gevonden	17-nov
154	Duidelijkheid over gevonden lichaam	28-nov
155	Lichaam in kanaal	01-dec
156	Vrouw (55) verdrinkt nadat ze met wagen in Albertkanaal rijdt	01-dec
157	Brandweer haalt lichaam uit kanaal	03-dec
158	Parket en politie zoeken wie in zee sprong	03-dec

159	Man springt van flatgebouw	03-dec
160	Vermiste bankier dood teruggevonden	06-dec
161	Identiteit gevonden lichaam bekend	06-dec
162	Vermiste bejaarde aangetroffen in Schelde	10-dec
163	Aangestoken brand blijkt wanhoopsdaad	16-dec
164	Man pleegt zelfmoord in café	22-dec

NRC Handelsblad

1	Marokko past beruchte verkrachtingswet aan	23-jan
2	Schuldgevoel en uitzichtloosheid	25-jan
3	Risico's wapenbezit leidt tot moord en suïcide	27-jan
4	Hoffmans 'vriend'	27-feb
5	Blank groentje in leger VS loopt het meeste risico op zelfmoord	05-mrt
6	Geen plaats meer voor burn-outs	13-mrt
7	The Rolling Stones annuleren concert na dood vriendin Jagger	18-mrt
8	Kurt Cobain pleegde écht zelfmoord	29-mrt
9	Depressieve bankier liet brief achter	08-apr
10	Creatieve destructie in Nederland	14-apr
11	Er zijn heel veel Gotliebs	19-apr
12	Canada vraagt uitlevering Nederlander in zedenzaak	19-apr
13	Die naaktfoto bleef haar achtervolgen	22-apr
14	Weer zelfmoord asielzoeker	23-apr
15	"Angstig, wanhopig en dikwijls impulsief"	24-mei
16	Doodlopende weg: zelfmoord maakt meer kapot dan je lief is...	24-mei
17	Belangrijk en gevaarlijk; Deze week	24-mei
18	'Geesteszieke' doodt zes mensen en - vermoedelijk - zichzelf in VS	26-mei
19	Twijfels over zelfmoord door depressiepillen	23-jun
20	We moeten emotionele vangrails uitvinden'; Bagage	12-jul

21	Bloedtest kan risico zelfdoding voorspellen	02-aug
22	Geweld in het leger; Weer twee dienstplichtigen plegen zelfmoord in Zuid-Korea	12-aug
23	Politie: dood Williams zelfmoord	13-aug
24	Robin Williams had ziekte van Parkinson	15-aug
25	Stamcelonderzoeker slaat de hand aan zichzelf	16-aug
26	Man krijgt schadevergoeding voor zelfmoord vrouw na ramp	26-aug
27	Suïcidepreventie moet veel beter, vindt WHO	04-sep
28	Aantal zelfdodingen nog nooit zo hoog geweest	08-dec
29	Crisis leidt tot meer zelfdodingen;	09-dec
30	Bij Tristan was er meer dan genoeg reden tot twijfel	10-dec
31	Er was hier veel verdriet, en boosheid	24-dec
32	Doodsdrift als zelfbescherming	29-dec
33	Zelfdoding Driemaal daags verplicht piekeren houdt mensen in leven	29-dec

De Volkskrant

1	Chinese scholen zijn compleet dolgedraaid	16-jan
2	Zelfmoord patiënte kost psycholoog baan	17-feb
3	Z-woordpuzzel	17-feb
4	Moord in het klaslokaal	10-mrt
5	Styliste en vriendin Mick Jagger dood gevonden	18-mrt
6	Ideaal model voor eigen werk	19-mrt
7	Weer zelfmoorden bij telecomfirma Orange	24-mrt
8	Ex-bankier	08-apr
9	Drama Alphen aan den Rijn	10-apr
10	Schmittmann's dood smoort de woede	12-apr
11	'Familedrama' is feitelijk gezinsdoding	12-apr
12	Haar naam was Amanda Todd...	19-apr
13	Kamer wil debat over zelfmoord Armeense asielzoeker	24-apr
14	"Erken suïcidaal gedrag als een mentale stoornis"	22-mei
15	Elliot (22) haatte leeftijdsgenoten en doodde er zes	26-mei
16	In India is een vrouw al snel een 'hoer'	31-mei
17	Zelfdoding moeder	27-jun
18	Behandelbaar	26-jul
19	Stamcelonderzoeker pleegt zelfmoord	09-aug
20	Rust voor de engel van de 'zelfmoordbrug'	11-aug

21	"Bij tijdige behandeling is suïcide wel te voorkomen"	13-aug
22	Compulsieve gangmaker	13-aug
23	ANP betreurt bericht Williams	15-aug
24	Drie doden in drie dagen tijd in tbs-kliniek De Rooyse Wissel	01-sep
25	Ruim 800 duizend zelfmoorden per jaar	05-sep
26	Alarm over golf aan suïcidepogingen gevluchte Armenen	09-sep
27	"Zelfmoord bij jeugd boven de 18 kan omlaag"	13-sep
28	"Na Juns dood ben ik echt door een hel gegaan"	24-sep
29	"Indiase meisjes pleegden zelfmoord"	28-nov
30	De wapenvergunning die er niet had mogen komen	08-dec
31	Politie nalatig bij wapenvergunning	08-dec
32	Man steekt zichzelf in brand in Tilburg	13-dec
33	De ere-divisie of de hemel	20-dec

De Telegraaf

1	Mick kapot van dood jonge liefde	18-mrt
2	"Laura is aan haar lot overgelaten"; Ouders verbijsterd dat dochter in instelling zo eenvoudig zelfmoord kon plegen	22-mrt
3	"Nooit meer zelfmoord door pesten"; Tante van Tim Ribberink lanceert campagne	03-apr
4	Opvang schiet tekort; Doorgedraaide militair zaait dood en verderf op eigen basis	04-apr
5	Zorgen over zelfdoding lymepatiënt; Emotionele noodkreet vereniging	04-apr
6	'Ze voelen zich waardeloos'; Expert kent donkere wereld van 'gevallen toppers', zoals Schmittmann	09-apr
7	Zorgautoriteit onder de loep na zelfmoord	10-apr
8	Eerbetoon	11-apr
9	Zelfmoordgolf in China; Stress anti-corruptiebeleid wordt hoge partijbonzen te veel	16-apr
10	Parkeermiljonair springt voor trein	14-mei
11	Mick door verdriet getekend	20-mei
12	Alarm om toename vanzelfdodingen	22-mei
13	Kind overleeft val elfde etage	01-jun
14	Schietpartij Las Vegas	10-jun
15	Afpersing door Aydin C. leidde tot zelfdoding	26-jun
16	Net tegen springers onder Golden Gate	01-jul
17	Twijfel over zelfmoord door depressiepillen; Jeugd slikt minder, maar doet méér pogingen	11-jul
18	Kindhuwelijk eindigt dramatisch	12-jul
19	"Henry nam een afscheidsroute"	23-jul
20	Robin Williams maakte iedereen blij, behalve zichzelf Drank, drugs en depressies	13-aug

21	Kamer: onderzoek naar dood tbs'ers; Drie sterfgevallen in drie dagen bij kliniek De Rooyse Wissel	01-sep
22	Leren houden van jezelf; Internationale dag om zelfmoord te voorkomen	10-sep
23	Prooi afpersers slecht te vinden; Canadees meisje pleegde zelfmoord door Aydin C.	13-sep
24	Veiligheid Dom onder loep; Zelfmoord vrouw door sprong van 70 meter hoogte	07-nov
25	Robin was dood te snel af; Met zelfmoord voorkwam hij verdere aftakeling	14-nov
26	Recordaantal suïcides	09-dec
27	Moordenaar kondigde daad aan	22-dec

Het Algemeen Dagblad

1	De dood als keuze	04-feb
2	Het leven uit	04-feb
3	Politie gaat toch uit van zelfdoding	04-mrt
4	Regisseur Basketball Diaries dood	10-mrt
5	Gaan mensen nog stemmen zonder Jo?	12-mrt
6	Zelfmoord meisje (12)	15-mrt
7	Volop speculatie rond overlijden	18-mrt
8	`L'Wren Scott hunkerde naar gezin met	19-mrt
9	Man springt van dak in centrum Eindhoven	01-apr
10	Ex-bankier stopte depressie weg	08-apr
11	NZa door de molen na zelfmoord	10-apr
12	Webcam-viespeuk zat in Oisterwijks zomerhuisje	19-apr
13	Teeven weer in het nauw door dood asielzoeker	24-apr
14	Vluchtende man pleegt zelfmoord	25-apr
15	FC Groningen geschokt door zelfdoding	30-apr
16	De liefde voor Pantani gaat nooit over	03-mei
17	Vreselijk drama én een wonder	31-mei
18	Ex-topman en zijn vrouw stapten zelf uit het leven	05-jun
19	Dorp rouwt en toont begrip na familiedrama	06-jun
20	Gezinsdrama drijft moeder tot suïcide	27-jun

21	`Webcamhunk' vreest Canadese rechtspraak	27-jun
22	Golden Gate Bridge krijgt netten tegen springers	28-jun
23	Ex-prof Biermann overleden	21-jul
24	Robin Williams dood gevonden	12-aug
25	Tragisch slot aan carrière vol grappen	13-aug
26	Williams kreeg kort voor zijn dood de diagnose Parkinson	15-aug
27	Robin Williams zag floppen van zijn serie als persoonlijk falen	18-aug
28	Dood Simone Battle voorlopig nog raadsel	08-sep
29	Geen wapen meer in huis na suïcide	18-sep
30	Familie klaagt NFL aan na zelfmoord van speler	25-sep
31	Weer zelfmoord in gevangenis	18-okt
32	Lunch wordt tieners fataal	29-okt
33	Discussie over veiligheid Dom laait weer op	08-nov
34	Robin Williams leed aan bijzondere vorm dementie	12-nov
35	Verkrachting meisjes blijkt zelfmoord	28-nov
36	Wereldreis na de dood	02-dec
37	Canada wil belager van Amanda Todd	05-dec
38	Man doodt agenten als 'wraakactie'	22-dec
39	Zwarte man schiet twee blanke agenten koelbloedig dood	22-dec

Bijlage 3: Brochure *Als journalist kan je levens redden*

I N F O

GEEF JUISTE INFORMATIE

1 OVER CIJFERS

- Haal cijfers uit betrouwbare bronnen (www.zelfmoord1813.be/zelfdoding-vlaanderen) en plaats ze in de juiste context.
- Benoem de cijfers in termen van 'elke zelfdoding is er één te veel'. Benoem ze niet als hoog of laag.
- Spreek niet over een drama.

2 OVER HET PROFIEL VAN DE SUÏCIDALE PERSONEN

- Maak onderscheid tussen oorzaak en aanleiding. Zelfmoord is een complex gegeven waarin meerdere oorzaken en factoren een rol spelen.
- Leg uit wie daarvoor vatbaar is (bv. mensen met psychische problemen) en staaf deze cijfers met onderzoeksgegevens (www.zelfmoord1813.be/zelfdoding-vlaanderen).

3 OVER DE CONTEXT

- Plaats epidemiologische gegevens en experten opinies in een niet-sensationele context.
- Doorprik mythes (zoals 'mensen die erover praten, doen het niet') en maak het publiek hiervan bewust.

GEEF HOOP

- Vermeld dat suïcide voorkomen kan worden; dat preventie werkt!
- Benoem versterkende factoren zoals netwerk vergroten, praten over problemen, zoeken naar professionele hulp.
- Wees alert om signalen die er waren te beschrijven (bv. beschrijf plotse veranderingen in gedrag).
- Roep op tot waakzaamheid in de omgeving; stimuleer om openlijk te peilen naar suïcidale gedachten; praten helpt!
- Respecteer persoonlijke grenzen van geïnterviewden/kennissen/familie (vraag steeds toestemming).
- Wees waakzaam voor de term zelfmoord/zelfdoding/suicide. Gebruik zelfmoord in het kader van preventie, zelfdoding in relatie tot nabestaanden en suïcide in het kader van wetenschappelijke benadering.
- Schets, bij reportages, een beeld van hoe mensen omgaan met hun rouw; hoe zij hun leven opnemen.
- Vermeld steeds crisislijn 1813 en de website www.zelfmoord1813.be

B E P E R K

BEPERK BEREIK EN HOEVEELHEID BERICHTGEVING

- Zet het verhaal niet als eerste item, maar lager op de webpagina of in de krant. Als het verhaal op de front pagina moet, dan bij voorkeur onderaan.
- Gebruik het woord zelfmoord, zelfdoding of suicide niet in de titel.
- Plaats geen foto's van de persoon die overleden is, tenzij er toestemming is.
- Vermijd herhaling van het bericht. Vermeld het maximum één keer.
- Geef geen gedetailleerde info die de herkenbaarheid vergroot. Wees extra waakzaam bij een zelfdoding van een bekend persoon of bij een zelfdoding die plaatsvindt op een publieke plaats.
- Kopieer geen afscheidsbrieven of zinnen uit een afscheidsbrief.
- Wees extra alert bij online berichtgeving. Voorzie richtlijnen of procedures bij fora en chatruimtes. Sluit af bij ongepaste berichtgeving. De informatie blijft op het net aanwezig ook lang na de feiten.

Het waarom en de belangrijkheid van de richtlijnen, samen met het uitgebreide wetenschappelijke rapport, kan u terugvinden op www.mediarichtlijnen.be en www.zelfmoord1813.be/media

H O O P

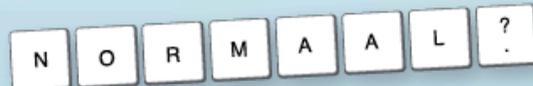

HOE DE MEDIA ZELFDODING KAN UITLOKKEN OF VOORKOMEN.

Berichtgeving kan suïcidaal gedrag zowel uitlokken als voorkomen. De media beïnvloedt suïcidaal gedrag door:

Kopieergedrag uit te lokken:

Een uitgebreide beschrijving over het waar, hoe of waarom van een suïcida, kan imitatie in de hand werken bij personen met zelfmoordgedachten. Het bericht fungeert dan als een model.

Suïcide te normaliseren:

Suïcide wordt dan voorgesteld als een aanvaardbare oplossing bij ernstige moeilijkheden. Dit gaat doorgaans gepaard met simplistische verklaringen voor het suïcidaal gedrag.

Of door alternatieven aan te reiken:

Berichten over hoe anderen aan ernstige moeilijkheden het hoofd bieden, biedt suïcidale personen een alternatief. Berichtgeving over suïcide kan dus ook beschermend werken!

Het waarom en de belangrijkheid van de richtlijnen, samen met het uitgebreide wetenschappelijke rapport, kan u terugvinden op www.mediarichtlijnen.be en www.zelfmoord1813.be/media

DEZE FOLDER IS EEN REALISATIE VAN:

Werkgroep Verder,
terreinorganisatie nabestaanden na zelfdoding in Vlaanderen.

IN SAMENWERKING MET:

- Vlaamse Vereniging van Journalisten (VVJ)
www.journalist.be
- Raad voor de Journalistiek
www.rvdj.be
- Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Vlaams agentschap Zorg en Gezondheid
www.zorg-en-gezondheid.be

p/a CGG PassAnt vzw, Beertsestraat 21, 1500 Halle
+32-2-361.21.28 – info@werkgroepverder.be
www.mediarichtlijnen.be en www.zelfmoord1813.be/media
www.facebook.com/werkgroepverder
@WerkgroepVerder

ALS JOURNALIST KAN JE

REDDEN!

Mediarichtlijnen inzake zelfdoding.

Omdat elke zelfdoding er één te veel is. Media kan preventief werken via berichtgeving. Berichten of reportages beschermen mensen tégen zelfdoding, maar vaker lokken ze die uit. Een goede berichtgeving is van levensbelang!

